

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

37րդ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 50 (1850) ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6, 2018
VOLUME 37, NO. 50 (1850) SATURDAY, JANUARY 6, 2018

Պաշտօնաթերթ՝
Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցության
Արևմտեան Ամերիկայի

MASSIS Weekly
1060 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

ՇՆՈՐՀԱԻՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ HAPPY NEW YEAR

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Տարի Մըն Եւս Անցաւ Պատմութեան

Մարդկութիւնը բոլորեց տարի մը եւս: Անցնող տարին լի էր վերիվայրումներով ու ալեկոծումներով՝ հայրենական ու միջազգային առումներով:

Հայաստան բոլորեց յարաբերաբար խաղաղ տարի մը հակառակ անոր, որ պատերազմի վտանգը միշտ մնաց առկայ եւ թշնամին շարունակեց սահմանի վրայ իրավիճակը պահել լարուած, առօրեայ կրակոցներով դէպի հայկական դիրքերն ու բնակավայրերը: Ազգային բանակը միշտ մնաց արթուն ու կարողացաւ զսպել Ատրպէյճանի ու անոր նախագահ Ալիեւի ախորժակները, ընթացքին տալով սակայն բազմաթիւ զոհեր:

Արտագաղթը շարունակեց մնալ մեր հայրենիքի գլխաւոր տագնապն ու մարտահրաւէրը, որու առաջըր առնելու գծով պէտք եղած լրջութիւնն ու հեռանկարային քաղաքականութեան մը մշակումը մնաց դերի ու: Այս գծով չափազանց լաւատեսութիւն ցուցաբերելով նախագահ Սարգսեան խոստացաւ մինչեւ 2040 թուականը Հայաստանի բնակչութիւնը հասցնել չորս միլիոնի, առանց սակայն ներկայացնելու զայն հիմնաւորող ազդակներ: Այդ պատճառաւ ալ, այդ խոստումը շատերու կողմէ նկատուեցաւ անիրագործելի եւ ընդունուեցաւ մեծ թերահաւատութեամբ:

Փոստալը, կաշառակերութիւնը, տնտեսական մենաշնորհներն ու շարաշահումները խանգարեցին մեր երկրի բնականոն զարգացումը ու ժողովուրդի մէկ ստուար մասը շարունակեց մնալ աղքատութեան ճիրաններուն մէջ, մինչ փոքրաթիւ մարդիկ կուտակելով անսահման հարստութիւն մնացին երկրի տէրն ու տիրակալը:

Ապրիլին տեղի ունեցան հինգ տարին մէկ նախատեսուած խորհրդարանական ընտրութիւնները, որոնց ընթացքին ընտրակաշառքը դարձաւ գլխաւոր դերակատարը ու Հանրապետական կուսակցութիւնը հռչակուեցաւ յաղթական, հակառակ որ, անոր 20-ամեայ միապետական իշխանութեան տարիները եղան ձախողութիւններու, հետընթացի ու կորսուած առիթներու երկար շղթայ մը:

Նոյեմբերին Հայաստանն ու Եւրոմիութիւնը ստորագրեցին Համապարփակ եւ ընդլայնուած համագործակցութեան համաձայնագիր մը, որ կը խոստանայ նոր հորիզոններ բանալ հետագայ զարգացման համար, այն պարագային երբ հայաստան լիովն օգտագործէ ներկայացուած առիթը՝ գործադրութեան դնելով բարեկարգումներու պահանջները:

Հակառակ այս բոլորին սփիւռքահայութիւնը շարունակեց զօրակցիլ իր հայրենիքին՝ իրագործելով մարդասիրական ու տնտեսական բազմաթիւ ծրագիրներ, որոնք որոշ չափով օգտակար դարձան ժողովուրդի կենսամակարդակի բարելաման: Անցեալ տարի եւս մեծ թիւով հայեր այցելեցին իրենց հայրենիքը, նպաստելով զբօսաշրջութեան բնագաւառի զարգացման ու անոր յառաջդիմութեան:

Սեպտեմբերին տեղի ունեցած Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ համաժողովին աւելի քան 1500 պատուիրակներու մասնակցութիւնը եկաւ անգամ մը եւս փաստելու որ սփիւռքահայութիւնը կառչած կը մնայ իր նախահայրերու երկրին ու հողին հակառակ իշխանութիւններուն հանդէպ իր ունեցած վերապահումներուն:

Հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման աշխատանքներուն գծով ուշագրաւ էր հոլիվուտեան բարձրորակ մակարդակով պատրաստուած «Խոստումը» պատմական ֆիլմի պատահաբար բարձրանալը եւ բազմաթիւ վաւերագրական այլ ֆիլմերու պատրաստութիւնն ու ցուցադրութիւնը ոչ հայ արուեստագէտներու կողմէ:

Միջազգային գետնի վրայ Ամերիկան ունեցաւ նոր նախագահ: Յունուարին ստանձնելով իր պաշտօնը, Տոնալտ Թրամփ շատ չանցած արժանացաւ «քառս նախագահ»-ի կոչումին, որ եկաւ տակնուվրայ ընելու ներքին ու արտաքին ընդունուած սովորութիւններն ու կարգերը: Անոր օրով դիւանագիտութիւնն ու միջազգային յարաբերութիւնները կորսնցուցին իրենց նախկին իմաստն ու ընկալումը, դառնալով անձնական բնազդներով առաջնորդուող ղեկավարի մը քմահաճոյքի պատանդը: Այս ընթացքին Միացեալ Նահանգներու նման հսկայ երկիրը ոչ միայն կորսնցուց իր միջազգային հեղինակութիւնն ու վարկը, այլ նաեւ դարձաւ մեծ ու փոքր այլ երկիրներու ու ժողովուրդներու ծիծաղի առարկան:

Այս առթիւ սակայն, անգամ մը եւս ի յայտ եկաւ Ամերիկեան Սահմանադրութեան զօրութիւնը, որու շնորհիւ դատական ու օրէնսդիր մարմինները, ինչպէս նաեւ մամուլը յաջողեցան բացայայտելու, շրջելու ու զսպելու նախագահի հակաօրինական բազմաթիւ քայլերն ու նախաձեռնութիւնները ու նաեւ դատական հետաքննութիւններու ենթարկելու նախագահն ու իր անմիջական շրջանակը: Այս բոլորը եկան Թրամփը դարձնելու խնդրայարոյց եւ անընդունելի ղեկավար մը Ամերիկայի ժողովուրդի մեծամասնութեան կողմէ:

Միջին Արեւելքը մնաց աշխարհի ամենէն փխրուն եւ տագնապալի տարածաշրջանը: Պատերազմներն ու աւերները տեղահան ըրին հարիւր հազարաւորներու իսկ ահաբեկչութիւնը տարածուեցաւ աշխարհով մէկ:

Թուրքիոյ մէջ Էրտողանի իշխանութիւնը դարձաւ աւելի բռնապետական, փճացնելով այդ երկրի յարաբերութիւնները իր դրացի երկիրներուն, Եւրոպայի ու Ամերիկայի հետ:

Այսպիսով տարի մըն ալ անցաւ պատմութեան ու մենք կը դիմաւորենք նոր՝ 2018 թուականը, դարձեալ յուսալով որ ան կը տարբերի նախորդներէն, վերջ կը գտնեն պատերազմները, կը նուազին մարդկային ողբերգութիւնները, սովն ու աղքատութիւնը, երկրագունդը կը մնայ գերծ բնական աղէտները եւ նոր տարին կը դառնայ մարդկութեան համար բարեբեր տարի մը, որ իր հետ կը բերէ նաեւ խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն Հայ ժողովուրդին եւ համայն մարդկութեան:

Շնորհաւոր Նոր Տարի:

ԱՄԱՆՈՐԻ ՄԱՂԹԱՆՔԻ ԽՕՍՔ

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութիւնը կը շնորհաւորէ համայն հայութեան Նոր Տարուայ եւ Սուրբ Ծննդեան տօներուն առիթով: Անցնող 2017 թուականը լի էր փորձութիւններով թէ՛ Հայաստանի Հանրապետութեան, եւ թէ՛ Սփյուռքի մեր հայրենակիցներուն համար: Սուրիոյ մէջ տակաւին շարունակուող արհմարտի քաղաքացիական պատերազմը իր աղիտալի հետեւանքներով, Լիբանանի ներքին քաղաքական կեանքի անկայունութիւնն ու Արեւմտեան աշխարհին մէջ հասակ առնող նոր սերունդին ուժացման վտանգը մեզ երկար մտածելու, ինչպէս նաեւ վճռական քայլեր առնելու հրամայականի առջեւ կը դնեն:

Միաժամանակ, անկախութենէն 26 տարիներ անց, Հայաստանի մեր քոյրերուն եւ եղբայրներուն համար կենսական անհրաժեշտութիւն ունեցող ընկերային եւ տնտեսական խնդիրները կը մնան չլուծուած: Երկիրը կը գտնուի թշնամական շրջափակման մէջ եւ Արցախի խնդրի բանակցային գործընթացներուն հետ զուգահեռ հակառակորդը դիրքային չյայտարարուած պատերազմ կը մղէ մեր դէմ, ստիպելով մեր քաջարի հայ զինուորին չհեռանալ դիրքային խրամատներէն եւ ամեն օր կեանքի գնով պաշտպանել Հողն Հայրենի: Այս իրականութիւնները մեզի կը թելադրեն վերաիմաստաւորել բոլոր մարտահրաւէրներն ու անոնց հանգուցալուծման միտող մօտեցումները եւ նոր ոգիով ու վճռականութեամբ դիմաւորել գալիք 2018 թուականը եւ յուսալ, որ համայն հայութեան միասնական ջանքերով ու քաղաքական կամքի դրսեւորումով կը դառնայ նոր նուաճումներու ու յաղթանակներու տարի մը:

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութիւնը անգամ մը եւս կը շնորհաւորէ բոլորին յառաջիկայ տօներու կապակցութեամբ եւ կը վստահեցնէ, որ հաւատարիմ մնալով իր 130-ամեայ ուղեգիծին, Մայր Կուսակցութիւնը՝ նոր թափով ու նորոգուած եռանդով պիտի շարունակէ պայքարիլ յանուն Հայ ժողովուրդի ու Մայր Հայրենիքի վաղուայ ամուր, բարեկեցիկ ու յաղթական օրուան համար:

ՍԴՀԿ Կեդրոնական վարչութիւն
31 Դեկտեմբեր 2017

**Ս. Դ. Հնչակեան
Կուսակցութեան
Արեւմտեան Ամերիկայի
Վարիչ Մարմինը
կը շնորհաւորէ իր բոլոր
ընկեր-ընկերուհիներուն,
հայ ժողովուրդի եւ իր զոյգ
հանրապետութիւններուն՝
Հայաստանի եւ Արցախի
Նոր Տարին եւ
Սուրբ Ծնունդը**

ՄԱՍԻՍ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

MASSIS Weekly

Organ of **Social Democratic Hunchakian Party of Western USA**
1060 N. Allen Ave. Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680 Fax: (626) 797-6863
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly Except Two Weeks in August

Առաջնորդ Սրբազան Հոր Սուրբ ԾՆՆՂԵԱՆ Քարոզը

«Կատարեցուք զսրբութիւն ահիւն Աստուծոյ» (2 Կորնթ. 7:1)

Քրիստոսի Սբ. Ծնունդն աշխարհի կեանքին մէջ մարդը դէպի սրբութիւն առաջնորդող աստուածայինին ներկայութիւնն է: Մարդուն կեանքը յարատեւորէն պէտք ունի հոգեւոր նորոգութեան, որպէսզի հաւատքը մշտապէս գործէ մեր էութեանը մէջ եւ մեր խօսքն ու գործը ըլլայ արտացոլումն Աստուծոյ խօսքին:

«Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ Օրհնեալ է Յայտնութիւնն Քրիստոսի»:

Ամէն անգամ երբ կը տօնախմբենք մեր Տիրոջ եւ Փրկչի Յիսուսի հրաշալի Ծնունդը եւ կ'արտասանենք այս բառերը, ներքին ապրում մը կ'ունենանք հոգեւորորոգութեան: Արդարեւ, նոր կեանք կ'ապրինք նոյն բառերուն արտասանութեամբ, որովհետեւ մեր հոգեւոր էութեանը մէջ կը գործանայ ծնունդը Քրիստոսի, Աստուածորդու, որ երկինքէն երկիր խոնարհումով մեր առջեւ կը բանայ ճանապարհը Սրբութեան, ճանապարհը՝ կեանքն ապրելու Աստուծոյ իմաստութեամբ:

«Կատարեցուք զսրբութիւն ահիւն Աստուծոյ»:

Ով հաւատքով կ'ընկալէ այս ճշմարտութիւնը՝ իր կեանքը կ'առաջնորդէ դէպի սրբութիւն եւ աւելին՝ կը դառնայ սրբութիւն ճարտարապետող անձ մը Աստուծոյ երկիրը, որն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ Աստուծոյ իմաստութիւնը:

Կ'ապրինք աշխարհի մը մէջ, ուր այսօր, առաւել քան երբեք պարտինք զգալ Աստուծոյ ներկայութիւնը եւ կատարել Անոր կամքը, որպէսզի սրբութիւնը բոլոր օտար խորհուրդներէ, որոնք հաշտ չեն Քրիստոսի Աւետարանէն ճառագայթող պատգամներուն հետ:

Աստուծոյ ներկայութիւնը իրենց կեանքին մէջ զգացին մեր նախնիները եւ իրենց կեանքը ապրեցան Աստուծոյ կամքին համաձայն: Անոնք Քրիստոսի Սբ. Ծնունդեան խորհուրդին մէջ ըմբռնեցին այն գերագոյն ճշմարտութիւնը, որ Աստուածորդու Սբ. Ծնունդը իր մէջ կը կրէր մարդուն կեանքը հրաշագործելու աստուածային զօրութիւնը: Քրիստոսի կեանքը իր ծնունդով մեր առջեւ բացուած կեանքի ճանապարհն է, որպէսզի նոյն կեանքը ապրինք սրբութեամբ: Եւ ի՞նչ է Սրբութիւնը. Քրիստոսի կեանքին օրինակով ապրելը, աւետարանական պատգամներուն հետեւելը, մեր հայրերէն մեզի աւանդուած հոգեւոր-բարոյական խրատներով առաջնորդուելը: Սրբութիւնը հաւատքով ապրուած կեանքն է: Երբ հայ ընտանիքը կ'ապրի Աստուծոյ սիրով եւ իմաստութեամբ, ան կը դառնայ մարմնացումը սրբութեան: Մարդը կը կը սրբուի երբ իր հաւատքը կը կենսագործէ Աստուածաշունչ Մատենէն պատգամուած խօսքերով, Տասնաբանեայ պատուիրաններով եւ բոլոր առակներով ու Քրիստոսաբոյր դասերով:

«Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ. Օրհնեալ է Յայտնութիւնն Քրիստոսի»:

Սիրելի բարեպաշտ հայորդի, Սբ. Ծնունդը ոսկէ կամուրջն է, մեզ Աստուծոյ հետ միացնող: Փառք վերառաքենք առ Աստուած, որ իր Միածին Որդին աշխարհ ուղարկեց, որպէսզի ուղեկորոյս մարդն այլեւս դուրս գայ խաւարի ճանապարհներէն եւ քալէ Աստուծոյ հետ՝ ըմբռնելով այն իրականութիւնը, որ ինք ստեղծուած է Աստուծոյ պատկերին համաձայն:

Քրիստոսի Սբ. Ծնունդը՝ Սրբութեան ճանապարհն է: Ով իր կեանքով կը տօնախմբէ Քրիստոսի Սբ. Ծնունդը, Սրբութեան տեսիլքը կ'ունենայ եւ իր կեանքը կ'ապրի ստեղծագործ ոգով:

Սբ. Ծնունդեան Տօնին մեր աղօթքը կը չղենք առ Աստուած, որպէսզի լուսաւորէ մարդկանց հոգիները ու մտքերը՝ դարձնելով զանոնք խաղաղութեան գործիքներ: Մեր աղօթքն է առ բարին Աստուած, որ ինք խաղաղ ու անասան պահէ մեր երկիրը, բարգաւաճ՝ մեր Սբ. Եկեղեցին ու անոր հաւատաւոր զաւակները, որպէսզի ամէն օր եւ ամէն ժամ «կատարեցուք զսրբութիւն ահիւն Աստուծոյ»:

«Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ. Օրհնեալ է Յայտնութիւնն Քրիստոսի»:

Յովնան Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ

Խաղաղ Նաւահանգիստ Փոթորիկին Դիմաց

Վասն զի մանուկ մը ծնաւ մեզի, որդի մը տրուեցաւ մեզի, որուն ուսերուն վրայ էր իր իշխանութիւնը եւ որուն անունը կոչուեցաւ եւ մեծ խորհուրդի Հրեշտակ, սքանչելի խորհրդակից, Աստուած Հօգոր, Իշխան, Հայր հանդերձեալ աշխարհին: (ԵՍԱՅԻ, Թ 6)

Պատկերացուցէք ձեր երեւակայութեան մէջ Ս. Ծնունդեան հանրածանօթ տեսարանը՝ աստղալից գովաշունչ երկինք մը Բեթղէհէմ քաղաքին վերեւ, Աստուծոյ բոլոր արարածներուն միջեւ համերաշխութիւն, որ կը մէկտեղէ հրեշտակներ, մարդիկ եւ անասուններ, եւ որ կը միախառնէ մարդկային տարբեր դասակարգեր, ինչպէս՝ մոզեր եւ պարզ հովիւներ, որոնք կը ծնրադրեն միասին՝ երկիրը խոնարհութեամբ:

Այդ բոլորին կեդրոնը կը գտնուի Սուրբ Ընտանիքը: Եւ եթէ աւելի ուշադրութեամբ դիտենք՝ ընտանիքին կեդրոնը կ'երեւի Քրիստոս՝ կիզակէտը բոլորանուէր խանդաղատանքի, ցնծութեան եւ սիրոյ: Յիսուս ծնունդ առաւ յեղաշրջումի երկիրը զարու մը մէջ: Սակայն ան կրցաւ, նոյնիսկ իր մանկութեան ատեն, ճառագայթել՝ սփռելով խաղաղութեան ոգին աշխարհի բոլոր ծագերուն:

Ասիկա յաշտ մարդկութեան խորհրդանիշ մըն է խաղաղութեան, եւ հաւանաբար նաեւ եկեղեցւոյ մեր սկզբնական պատկերացումը ըլլայ ան: Մարգարէներ գուշակած էին՝ թէ Քրիստոս պիտի ըլլար խաղաղութեան Իշխանը: Անոր ծնունդը աւետած էին որպէս խոստում մը՝ խաղաղութեան, իսկ խաղաղութեան գաղափարը ինքնին որպէս վախճան եւ ոչ թէ որպէս սոսկ վերացումը բացառապէս հակամարտութեան պիտի դառնար մեր Տիրոջ առաքելութեան յեղաշրջող ուսուցումներէն մէկը:

Երկու հազար տարի Ս. Եկեղեցին պահած է գեղեցիկ յիշատակը Յիսուսի Ծնունդեան եւ անոր ետին թաքնուած խաղաղութեան պատգամին: Քրիստոսի մանկութեան պատկերը կը զարդարէ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ զլիսաւոր խորանը զի մեր Տիրոջ սովորական ողջոյնը՝ «խաղաղութիւն ընդ ձեզ» իր արձագանքները կը գտնէ Ս. Պատարագի ընթացքին՝ որպէս «խաղաղութիւն ամենեցուն»: Արդարեւ՝ ասոր համար իւրաքանչիւր եկեղեցի կը նկատենք սրբավայր/նաւահանգիստ, համերաշխութեան եւ ապահովութեան վայր մը, որ առանց արգելքի բաց է բոլորին առջեւ:

Յառաջիկայ տարին յատկանշական անկիւնադարձ մը պիտի ըլլայ այդպիսի հայկական սրբավայրի մը համար: 2018-ին պիտի նշուի յիսնամեակը Նիւ Եորքի հոյակապ Սգ Վարդան Մայր Տաճարի օծման:

Շար.ը էջ 38

Քրիստոսի ԾՆՆՂԵԱՆ Նշանակութիւնը

Ամէն տարի միլիոնաւոր մանուկներ կը ծնին այս աշխարհի մէջ: Անոնց ծնունդը կրնայ նշանակալից ըլլալ իրենց ընտանեկան պարագաներուն: Իսկ եթէ ծնող մանուկը անուանի ընտանիքի մը զաւակն է՝ անոր ծնունդը քիչ մը աւելի նշանակալից կը հանդիսանայ իր ընտանիքին, շրջապատին եւ գոյցէ իր ազգին համար: Քսան դարեր առաջ Հռովմէական կայսրութեան մէկ համեստ երկրամասին՝ Հրէաստանի մէջ, աննշան աւանի մը՝ Բեթղէհէմի մէջ, եւ անհիւրընկալ ախոռի մէջ ծնաւ մանկիկ մը, որուն ծնունդին նշանակութիւնը սակայն ոչ միայն մէկ վայրի, մէկ երկրի եւ մէկ ազգութեան, այլ համայն մարդկութեան սեփականութիւնը դարձաւ:

Ո՞վ էր այս աննշան մանուկը, որուն ծնունդին մասին խօսած ատեն՝ մարդիկ բնորոշած են զայն զլիսազիր սկզբնատառով մը եւ որոշիչ յօդով մը, զայն կոչելով Ծնունդը:

Այդ Մանկիկը Յիսուս Քրիստոսն էր, որուն համայնական եւ տիեզերական տարողութիւն եւ նշանակութիւն ունեցող հրաշափառ Ծնունդը՝ քաղաքակիրթ աշխարհի տոմարին սկզբնակէտը դարձաւ, եւ որմէ ետք սկսաւ համընդհանուր ամէն ծնող երախայի տարիներուն թիւը:

Յիսուս կոչուեցաւ Ան, որ կը նշանակէ Փրկիչ: Փրկիչ ըլլալու համար ծնաւ Ան, որպէս զի մեղաւոր մարդկութիւնը փրկէր իրենց մեղքերէն: «Էմմանուէլ» կոչուեցաւ Ան, որ կը նշանակէ «Աստուած մեզի հետ»: Այո՛, Աստուած էր Ան, որ մարմնացաւ, մարդացաւ եւ մարդոց հետ ապրեցաւ: Ան որ հոգեւորապէս հարուստ էր՝ կամովին «աղքատացաւ»,

Շար.ը էջ 38

**Ջօրացիներ
Օժանդակենք
Փրկենք**

Syrian Armenian Relief Fund
P. O. Box 1948
Glendale, CA 91209-1948

www.syrianarmenianreliefund.org

«Լիայոյս Ենք, Որ Յառաջիկայ Տարուան Փոփոխութիւնները Իսկապէս Դրական Նոր Ընթացք Մը Կու Տան Հայաստանին» Շարքազրոյց՝ ՍԴԿԿ Կեդրոնական Վարչութեան Աւտենայետ ԸՆԿ. Շամբիկ Սարաֆեանի Շեռ

-ԸՆԿ. Սարաֆեան, ինչպէս գիտենք, անցնող Սեպտեմբերին, Հայաստանի մէջ, կուսակցութեան 21 համագումարին ընտրութեամբ Սոցիալ Դեմոկրատ Հանրային Կուսակցութեան նոր Կեդրոնական Վարչութիւնը: Ինչպէ՞ս կը գնահատէք իրականացուած ընտրութիւնը եւ այսօր ընտրութենէ գրեթէ երեք ամիս ետք՝ ի՞նչ հուճկով կը գործէ նորընտիր կեդրոնական վարչութիւնը՝ նկատի առնելով որ այն կ'ընդգրկէ, համեմատաբար, բաւական երիտասարդ եւ նոր դէմքեր:

- Անշուշտ միշտ չէ, որ այսպիսի փոփոխութիւններ տեղի կ'ունենան գերագոյն մարմինի մը կազմին մէջ: Աւանդաբար՝ փոփոխութիւնները աւելի փոքր տարողութեամբ կ'ըլլան եւ գործունէութեան շարունակականութիւն մը կ'ապահովեն: Անշուշտ, երբեմն ալ տեղի կ'ունենայ նման մեծածաւալ փոփոխութիւն, որ ինքնաբերաբար կը պահանջէ քիչ մը աւելի երկար ժամանակ մինչեւ որ խմբային նոր աշխատելաժողովը ձեւաւորուի: Գոհունակութեամբ կ'ուզենք արձանագրել, որ արդէն շուրջ երեք ամիսներէ ի վեր համագործակցութեան միջնորդութիւնը աշխատանքը հեզասահ առաջ կ'ընթանայ, որովհետեւ բոլորս ալ, վերընտրուած կամ նորընտիր անդամներ, գիտակից ենք համագործակցութեան մասնակից պատգամաւորներու կողմէ մեր նկատմամբ ցուցաբերուած վստահութեան եւ անկէ բխող պարտականութիւններուն ու ակնկալութիւններուն:

- Յառաջիկայ չորս տարիներուն համար նախատեսուած ձեր գործունէութեան ծիրին մէջ ի՞նչ պիտի ըլլան կուսակցութեան առաջնահերթութիւնները. Այս հարցունքը կ'ուղղենք՝ տրուած ըլլալով որ Հանրային կուսակցութիւնը սփիւռքի տարբեր գաղութներու մէջ գործօն եւ ազդեցիկ ներկայութիւն ունի:

- Կուսակցութեան համար առաջնահերթութիւնը միշտ Հայրենիքն է՝ Հայաստանը, անշուշտ Արցախը եւ ապա Սփիւռքը իրեն յատուկ մարտահրաւերներով: Հայաստան-Արցախի առումով՝ առանցքայինը Արցախի հիմնահարցն է, որուն հետ անմիջականօրէն կապուած են թէ՛ Հայաստանի եւ թէ՛ Արցախի անվտանգութիւնն ու ապահովութիւնը: Ատրպէյճանի իշխանութիւնները, մէկ կողմէն սրած կը պահեն իրավիճակը սահմանին վրայ անընդհատ խախտելով հրադադարը, իսկ միւս կողմէն մեծ ջանքեր կը գործադրեն միջազգային գետնի վրայ իրենց ի նպաստ միջնորդութիւնը ստեղծելու համար, գործի դնելով հակահայ ապատեղեկութիւն -

նախատուարները: Այս ամէնուն դէմ պայքարելու համար չափազանց կը կարեւորենք Հայաստան-Արցախ-Սփիւռք միասնական ու համակարգուած աշխատանքը՝ հակազդելու եւ կասեցնելու նման փորձերը:

Ներհայաստանեան առումով, այսօր բոլորս ալ քաջածանօթ ենք երկրի դիմագրաւած լուրջ խնդիրներուն զանազան մակարդակներու վրայ՝ իրաւական, քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական, որոնց հանրագումարը կը բերէ անոր, որ քաղաքացին կորսնցնէ բարւոք ապագայի նկատմամբ իր յոյսը ու բռնէ արտագաղթի ճամբան: Առ այսօր շարունակուող արտագաղթը իրականութեան մէջ ազգային աղէտ է: Իւրաքանչիւր անցնող օր ու նոր արտագաղթող՝ անմիջական հարուած է մեր ազգային անվտանգութեան: Հետեւաբար, անհրաժեշտ են գործնական ու տեսանելի քայլեր որպէսզի ժողովուրդը, մանաւանդ երիտասարդ ընտանիքները իրենց զաւակներուն ապագան կերտելու յոյսը ուրիշ երկիր մէջ չփնտռեն, այլ մնան իրենց հայրենիքին մէջ: Վերոնշեալ հարցերու լուծման պիտի միտուած ըլլայ մեր կուսակցութեան գործունէութիւնը հայրենիքէն ներս, շեշտը դնելով ընկերային արդարութեան հետ առնչուող խնդիրներուն վրայ: Անշուշտ կը սպասենք յառաջիկայ տարի՝ 2018-ին տեղի ունենալիք համակարգային փոփոխութիւններուն, յոյս ունենալով, որ անցնելով խորհրդարանական կառավարման համակարգին իսկապէս նոր սկիզբ կը դրուի երկրի իրաւական, տնտեսական եւ ընկերային բարեփոխումներուն:

Իսկ սփիւռքեան առումով, գլխաւոր մտահոգութիւնը կը շարունակէ մնալ ուժացման ու ձուլման յարաճուն վտանգը, մանաւանդ արեւմտեան աշխարհին մէջ, ուր ապրելակերպի եւ տարտղնուածութեան պատճառով շատ աւելի դիւրին է ամբողջովին կտրուիլ հայկական միջավայրէն քան ըսենք Միջին Արեւելքի մէջ: Նկատենք նաեւ, որ անցեալին հայ պատանին ազգային ոգիով կը տոգորուէր կարգալով Ռաֆֆի, Աբովեան, Ծերենց, Պատկանեան, եւ այլն: Իսկ ժամանցի հիմնական վայրը ակումբն էր, ուր կամ մասնակից կ'ըլլար սկաուտական շարժման կամ ալ մարզաձեւի մը: Այսօր պայմանները բոլորովին այլ են եւ հայ պատանին կամ երիտասարդի ուշադրութիւնը բոլորովին այլ տեղ է: Ան գրեթէ հայերէն գիրք չի կարդար ու ժամանցի նախընտրելի զբաղմունքը ընկերային ցանցերն են, որոնց միջոցով ան կը հաղորդակցի արտաքին աշխարհին հետ, նոյնիսկ կարիքը չունենալով իր սենեակէն դուրս գալու: Այս ամենէն պարզ կը դառնայ, որ հայապահպանութեան աւանդական միջոցները ալ արդիւնաւէտ չեն եւ խիստ անհրաժեշտ է, որ գտնուին նոր միջոցներ եւ ձեւեր հայ պատանին կամ երիտասարդին հետ հաղորդակցուելու եւ անոր ազգային ոգի ու արժէքներ փոխանցելու համար:

Գալով Միջին Արեւելքին, ապա առաջնահերթ մտահոգութիւն կը մնայ Սուրիոյ աւերիչ պատերազմը ու առ ի հետեւանք՝ Սուրիահայութեան կարգավիճակը: Մարդկային ու նիւթական կորուստի կողքին, ցաւալի է նաեւ այն իրականութիւնը, որ հայութեան կարեւորագոյն կուռաններէն՝ Հայկական ստիպողաբար հեռացաւ հայ բնակչութեան ստուար մասը, ու աւելի ցաւալիօրէն, անոնցմէ ոմանք հասնելով հայրենիք, այս կամ այն պատճառով, կարճ ժամանակ անց մեկնեցան դէպի հեռաւոր ափեր: Բարեբախտաբար, վերջին շրջանի դրական զարգացումները մեզի յոյս կը ներշնչեն, որ կը մօտենայ այն օրը, երբ մեր հայրենակիցները պիտի կարողանան վերադառնալ իրենց տունները եւ գաղութը՝ եթէ ոչ ամբողջովին, գոնէ մասամբ պիտի վերագտնէ իր երբեմնի

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ՌՈԶԻՆ ՏԷՐ ԴԱՒԻԹԵԱՆ

«Լիայոյս Ենք, Որ Յառաջիկայ Տարուան Փոփոխութիւնները Իսկապէս Դրական Նոր Ընթացք Մը Կու Տան Հայաստանին»

աշխուժութիւնը: Հոս, գոհունակութեամբ կ'ուզենք նշել, որ մեր կուսակցութեան Հայկազի շրջանի ընկերները միշտ մնացին պատնէշի վրայ, ի դին ամէն գոհողութեան բաց պահելով ազգային դարբնոց՝ կիրիկեան վարժարանի դռները, թէկուզ այլ շէնքի մէջ եւ գործօն մասնակցութիւն բերելով «Սուրիահայութեան Շտապ Օգնութեան եւ վերականգնումի Մարմնի» աշխատանքներուն:

-Ինչպէ՞ս կը գնահատեք Հայաստան-Եւրոպական Սիուֆին վերջերս ստորագրուած համաձայնագիրը: Արդեօ՞ք այս համաձայնութիւնը ձեռով մը կը վնասէ Հայաստանի քաղաքական արեւելումին եւ Ռուսիոյ հետ իր ռազմավարական համագործակցութեան:

- Երկու յաջորդական համագումարներուն ալ մեր կուսակցութիւնը այս առումով իր դրական դիրքորոշումը պարզած էր: Առաջին հերթին 20-րդ համագումարին կոչ ընելով Հայաստանի իշխանութիւններուն՝ շարունակել բանակցութիւնները եւրոպական ընտանիքին հետ եւ մշակել ու ծաւալել այդ կապը: Այս համագումարին ալ նոյն շեշտադրումը եղաւ՝ մանաւանդ այն տեղեկութեան հիման վրայ, որ համաձայնագիրը մօտ օրէն պիտի կնքուէր: Ինչպէս նկատեցիք, կուսակցութեանս Կեդրոնական վարչութիւնը այդ համաձայնագրի ստորագրման օրն իսկ հրապարակեց յայտարարութիւն, ուր շատ յստակօրէն կ'ողջունէր այդ քայլը եւ դրական ձեռով կը գնահատէր տեղի ունեցածը:

Մենք կը հաւատանք, որ Ռուսաստանի հետ մեր սերտ յարաբերութիւնները պէտք է խոչընդոտեն Արեւմուտքի հետ սերտ կապեր ունենալուն: Մեր պետական շահը կը պահանջէ, որ մեզի գործակից երկիրներու թիւը աւելնայ այլ ոչ թէ արհեստականօրէն պակսի: Վերջ ի վերջոյ, մենք մասնիկն են Եւրոպայի եւ եթէ այս համաձայնագիրը մեզի հնարաւորութիւն պիտի տայ տնտեսական եւ այլ առումներով բարելաւելու մեր երկրի վիճակը ապա առաւել եւս կողմնակից ենք անոր:

Անշուշտ մենք պէտք է նկատի առնենք մեր ռազմավարական դաշնակիցի մտահոգութիւնները, բայց միեւնոյն ժամանակ միշտ գերիվեր պէտք է ըլլայ մեր պետական շահը, որովհետեւ նոյն Ռուսաստանը, որ մեր ռազմավարական դաշնակիցն է, անկաշկանդ ձեռով մեր թշնամիին գէնք կը վաճառէ եւ այդ գէնքեր, հակառակ այն պնդումին, որ մեր դէմ պիտի չգործածուին՝ գիտենք որ կը գործածուին:

-Շատ խօսուեցաւ Համահայկական խորհուրդի մասին, սակայն այդ առումով ցարդ գործնական քայլեր չկան, կը սպասուի նաեւ, որ յառաջիկայ Մայիսին, Հայաստանի մէջ, այդ խորհուրդի առաջին նիստը իրականացուի. Ի՞նչ գնահատականներ ունիք որպէս Կուսակցութիւն, տրուած ըլլալով որ դուք ալ որպէս կուսակցութեան մասնակցած էիք Սփիւռք-Հայաստան վեցերորդ համաժողովին ծիրին մէջ եղած եւ այդ թեմային յատկացուած փակ նիստերուն:

- Առաջին առիթով նշենք, որ մենք միշտ դրական արտայայտուած ենք այդ մասին, ինչու է նաեւ նման խորհուրդի մը ստեղծման առաջարկ մեր կողմէ հնչած է Հայաստան-Սփիւռք հինգերորդ համաժողովին: Անշուշտ առաջինը չենք, որ այդպիսի գաղափարի մը մասին խօսած ենք, բայց գոնէ այդ համաժողովի ծիրին ներս մեր կողմէ հնչեց առաջարկ, որ ստեղծուի Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութիւնները կարգաւորող եւ համագոյն կարեւորագոյն հարցերու վերաբերեալ ռազմավարութիւն մշակող մշտական մարմին մը: Մենք կը հաւատանք, որ առկայ շարք մը համահայկական տարողութիւն ունեցող խնդիրներ, համագործակցութեան, համատեղ եւ ընդհանուր հայեցակարգով առաջնորդուելու հրամայականը ունին, ինչպիսիք են օրինակ՝ Ցեղասպանութեան ճանաչման, հատուցման իրաւական թղթածրարի պատրաստման, Արցախի Հանրապետութեան միջազգային ճանաչման, կամ ինչպէս վերը

նշեցինք, Ատրպէյճանի ու Թուրքիոյ՝ միջազգային հակահայ քարոզչութեան դէմ պայքարի աշխատանքները: Յարգելով հանդերձ այդ խորհուրդի կազմութեան վերաբերեալ հնչող մտահոգութիւններն ու վերապահութիւնները, մենք համոզուած ենք, որ միայն ընդհանուր հայեցակարգ ստեղծելով ու Հայաստանի եւ Սփիւռքի միջեւ դերերու ճիշդ բաշխում կատարելով է, որ կը կարողանանք արդիւնաւէտ կերպով լուծել համագոյն խնդիրները:

-Հայաստանի մամուլը տարբեր առիթներով եւ շատ յաճախ անհիմն ու ցեխարծակման ոճով տեղեկութիւններ կը տարածէ Հնչակեան կուսակցութեան ներս առկայ խնդիրներու, պառակտումներու եւ այլ տիպի բամբասանքներու մասին. Ի՞նչ կ'ուզեք ըսել այս առումով:

- Հայաստանեան մամուլի համար սա նորութիւն չէ եւ մենք միակը չենք, որ նման վերաբերմունքի կ'արժանանանք: Կարգ մը լրատուամիջոցներ զգայացունց համարուած լուր կամ յօդուած մը տալու մարմաջով՝ չհիմնաւորուած, երրորդական կամ չորրորդական աղբիւրներէ առնուած տեղեկութիւններ կը տարածեն: Կուսակցութիւնը 130-ամեայ իր գործունէութեան ընթացքին նման եւ շատ աւելի լուրջ իրավիճակներէ անցած է եւ եթէ մենք նման լուրերու կամ ցեխարծակումներու պատասխանէինք եւ զգայուն ըլլայինք՝ կը կարծեմ, որ կուսակցութիւնը շատոնց դադրած կ'ըլլար գործելէ:

Անշուշտ հաճելի չէ տեսնել, մանաւանդ զրպարտութիւններ եւ անհիմն տեղեկութիւններ, բայց միեւնոյն ժամանակ կը հասկնանք, որ ինչպիսի պայմաններ են ընդհանրապէս, ոչ միայն Հայաստանի, այլ՝ ամբողջ աշխարհի մէջ, մանաւանդ ընկերային ցանցերու (social media) վրայ: Գիտենք նաեւ, որ կան մարդիկ, որոնք ինչ-ինչ շահեր հետապնդելով անանուն ու քօղարկուած կերպով «Մրտտելու» աշխատանքին լծուած են: Այս բոլորը կան, սակայն ասոնց դիմաց կայ հաւատարիմ ու կարգապահ կուսակցական շարք ու մեր կուսակցութեան կարեւոր ներուժ համարուող հազարաւոր համակիրներուն նեցուկն ու զօրակցութիւնը:

- Այլ ըսելիքներ կա՞ն մեր ընթերցողներուն:

- Առաջին հերթին նկատի ունենալով, որ տօնական օրեր են, կը շնորհաւորեմ բոլորին Նոր տարին եւ Ս. Ծնունդը մաղթելով, որ 2018 թուականը աւելի լաւ, աւելի ապահով ու խաղաղ տարի մը կ'ըլլայ բոլորիս համար, նամանաւանդ հայ քաջարի զինուորին համար, որ Հայաստանի եւ Արցախի սահմանները կը պաշտպանէ: Հարցազրոյցը վարեց ՍԱԳՕ ԱՐԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԻԱՐ ՅԱՐՈՒԹ ՊՐՈՆՈՉԵԱՆ

ՄԴՅԿ 21-րդ Համագումարի Հետքերով

ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ

Անցնող տարուայ մեր ազգային ու քաղաքական կեանքի վերաքաղը ընելով յատկանշական իրադարձություններին՝ մին էր նաեւ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան 21-րդ Համագումարի քաղաքամայր երեւանի մէջ կայացումը՝ Հայաստանէն ու աշխարհի տարբեր կողմերէն լիազօրուած պատգամաւորներու մասնակցութեամբ:

Հնչակեան Կուսակցութեան համար համագումարները կը հանդիսանան այն գերագոյն ժողովները, որոնց ընթացքին կը քննարկուին այն բոլոր հարցերը, կը լուծուին բոլոր վէճերը եւ ապա կ'որոշուին բանաձեւեր, որոնք կը վերաբերին ներքին կազմակերպչական հարցերուն, կուսակցութեան դաւանանքներուն, սկզբունքային կեցուածքներուն ու ռազմավարութեան, դաժնալով ուղեցոյց յառաջիկայ հանգրուանին համար:

Վերջին տասնամեակներուն ՄԴՅԿ համագումարները տեղի կ'ունենան ճիշդ ժամանակին՝ չորս տարուայ հերթականութեամբ: Այս պարագան կու գայ հաստատելու Կուսակցութեան կենսունակութիւնն ու կանոնադրութեամբ նախատեսուած ժամկետներուն կառչելու նախանձախնդրութիւնը, որ անհրաժեշտ նախադրեալներէն մին կը հանդիսանայ, որպէս առողջ ու կազմակերպուած միաւոր հանդէս գալու եւ իր առաքելութեան հաւատարիմ գործունէութիւն ծաւալելու առումով՝ Հայրենիքի եւ սփիւռքի տարածքին:

Կարելոր էր նաեւ, որ Համագումարը յաջորդաբար երրորդ անգամ ըլլալով տեղի կ'ունենար հայրենի հողին վրայ: Իր պատմութեան ընթացքին՝ 1995 թուականին առաջին անգամ ըլլալով Հնչակեան համագումար տեղի ունեցաւ երեւանի մէջ, ուր որոշում առնուեցաւ այնուհետեւ Համագումարները կայացնել Հայաստանի մէջ, մինչեւ այն ատեն երբ չկան քաղաքական արգելքներ: Դժբախտաբար, այդ թուականին յաջորդեցին Քոչարեանի դժուար տարիները եւ յաջորդ երկու Համագումարները դարձեալ տեղի ունեցան արտասահմանի մէջ:

Այժմ անդրադառնալով Համագումարի ընթացքին տեղի ունեցած քննարկումներուն ու առնուած որոշումներուն պէտք է արձանագրել որ, անոնք ընդհանրապէս կը վերաբերէին Հայաստանի ու աշխարհացրի հայութեան առջեւ ծառայած այժմու կարեւորագոյն հարցերուն, դիմագրաւած խնդիրներուն եւ ապագայի հեռանկարներուն:

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութիւնը ճշդելով իր առաջնահերթութիւնները, վերահաստատեց որ յառաջիկային նոյնպէս պէտք է շարունակել իր կազմակերպչական, քաղաքական ու տնտեսական ներուժը ուղղել դէպի Մայր Հայրենիք: Հայաստանի հզօրացումը միակ գրաւականն է մեր ժողովուրդի գոյատեւման եւ սփիւռքի մէջ հայապահպանման աշխատանքներու ծաւալման գծով: Մեր ժողովուրդի այս երկու հատուածներուն միջեւ սերտ համագործակցութիւնը, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս այսօր հրամայական պահանջ է մեր ազգի բաղկացուցիչ բոլոր տարրերուն՝ քաղաքական կուսակցութիւններուն, ազգային, կրօնական, բարեսիրական կազմակերպութիւններուն ու նաեւ անկախ մասնագէտներու միացեալ ջանքերով:

Վերոյիշեալ նպատակներու իրագործման ճամբուն ներկայ ժամանակաշրջանի գլխաւոր խոչընդոտ կը հանդիսանայ երկրէն տակաւ շարունակուող արտագաղթը: Համագումարը արձանագրեց որ, Հայաստանի բնակչութեան ստուար մասը, տիրող ընկերային անարդարութեան պատճառով կ'ապրի տնտեսապէս անբաւարար վիճակներու մէջ, ինչ որ կը համարուի արտագաղթի գլխաւոր պատճառներէն մէկը, որու կասեցումը ազգային առաջնահերթութիւնն է:

Համագումարը գտաւ նաեւ որ, Հայաստանէն ներս քաղաքական դաշտը վատառողջ է եւ չեն գործեր արդար մրցակցութեան պայմանները: Այս հանգամանքը եւ ընկերային արդարութեան բացակայութեան պայմաններուն տակ, հակառակ որոշակի յառաջընթացի, Հայաստանի Հանրապետութենէն ներս տակաւին ապահովուած չէ օրէնքի լիակատար գերակայութիւնը:

Մրցակցութեան Համահասարակ պայմաններու եւ արդար դատարաններու բացակայութիւնը այն երկու գլխաւոր խոչընդոտներն են, որոնք չեն խրախուսեր ու ընդհակառակը կը սահմանափակեն սփիւռքահայ մեծ ու փոքր ներդրումներու հոսքը դէպի Հայաստան:

Անդրադարձ կատարելով արտաքին քաղաքականութեան Համագումարը գտաւ որ, Հայաստանի Հանրապետութիւնը պէտք է վարէ տարածաշրջանային աշխարհաքաղաքական իրավիճակներէն թելադրուած արտաքին քաղաքականութիւն: Այս ուղղութեամբ ժողովականները դրական նկատեցին Եւրասիական Տնտեսական Միութեան Հայաստանի Հանրապետութեան անդամակցութիւնը, նաեւ շեշտեցին որ երկրի արտաքին քաղաքական առաջնահերթութիւններէն մէկը պէտք է շարունակել մնալ Եւրամիութեան հետ ընդլայնուած

համագործակցութիւնը: Այդ Համաձայնագիրը իրականութիւն դարձաւ արդէն, երբ Հայաստանն ու Եւրոպական Միութիւնը Նոյեմբերին ստորագրեցին Համապարփակ եւ ընդլայնուած համագործակցութեան համաձայնագիր մը:

Այստեղ փակագիծ մը բանալով պէտք է արձանագրել որ, ՄԴՅԿ դէմ է ու անհեռատես քայլ կը նկատէ նախկին խորհրդային միութեան կարգ մը երկիրները ընդգրկող՝ Եւրասիական Տնտեսական Միութեան կազմէն դուրս գալու գծով կոչերը: Եւրոպայի հետ կապերու սերտացումը հակադրելով անմիջական միջավայրին՝ յատկապէս Ռուսաստանի հետ յարաբերութիւններուն, մեծապէս կը վնասեն Հայաստանի տնտեսական եւ աշխարհաքաղաքական շահերուն, նկատի առնելով այն միջավայրը, որուն մէջ կ'ապրինք այսօր եւ ուր կարելորագոյն հարցը կը հանդիսանայ մեր երկրի անվտանգութիւնը:

Հայ ժողովրդի եւ Հնչակեան կուսակցութեան համար Արցախի հիմնախնդիրը կը մնայ առանցքային կարեւորութիւն ունեցող հարց: Այս կապակցութեամբ շեշտուեցաւ, որ բոլոր հնարաւորութիւններով պէտք է ընդդիմանալ ատրպէյճանական ամէն տեսակի ոտնձգութիւններուն, ըլլան անոնք ռազմական, քաղաքական, քարոզչական, թէ տնտեսական:

Համագումարը գտաւ որ, Արցախի հարցը կարելի չէ լուծել ռազմական ճանապարհով, այլ միայն ազգերու ազատ ինքնորոշման սկզբունքի եւ իրաւահասարակ բանակցութիւնների արդիւնքով ձեւաւորած բանաձեւերու հիման վրայ: Վերահաստատուեցաւ նաեւ անհրաժեշտութիւնն ու կարեւորութիւնը, Արցախի ներկայացուցիչներու բանակցային սեղան վերադարձին, որմէ դուրս մղուած էին Հայաստանի օրուայ ղեկավարներու անհեռատես քաղաքականութեան պատճառաւ՝ այդպիսով Արցախ-Ատրպէյճան հակամարտութիւնը վերածելով Հայաստան-Ատրպէյճան հողային կռիւի:

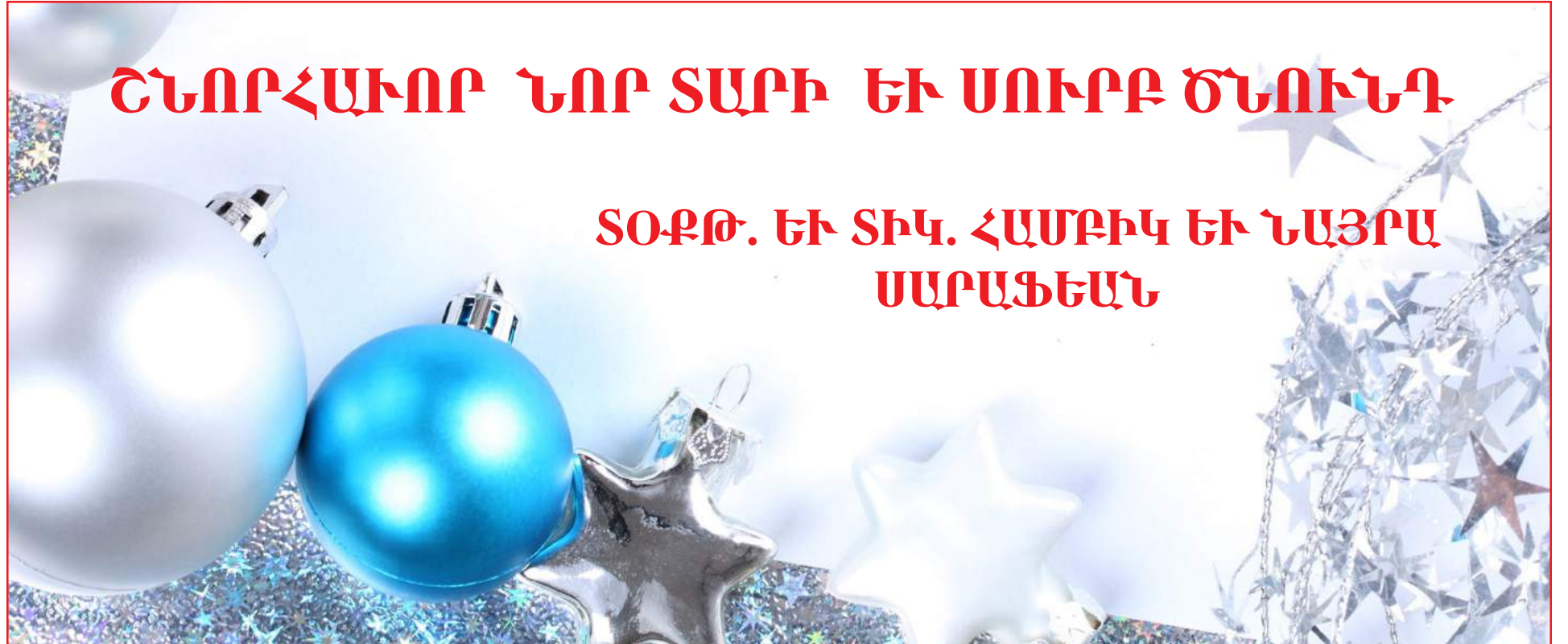
Միջազգային հարթակներու վրայ Արցախի Հանրապետութեան աւելի լայն ճանաչում ապահովելու ուղղուած ջանքերուն գծով ժողովականները արձանագրեցին Միացեալ Նահանգներու մէջ գործող մեր միաւորներու տարած աշխատանքը, որ արժանացած էր Արցախի ղեկավարութեան կողմէ արժանի գնահատանքի:

Բաւական լայն քննարկման արժանացաւ Հայ-Թուրք յարաբերութիւններու կնճռոտ հարցը: Վերջին տարիներուն Կուսակցութեան ներկայացուցիչները իրենց փոխադարձ այցելութիւններով կապեր հաստատած էին թրքական յառաջդիմական կազմակերպութիւններու եւ անհատ մտաւորականներու հետ: Արդիւնքը եղած էր այն, որ Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած էր Հնչակեան Քսան Կախաղաններու տարելիցին նուիրուած նշումներ: Նաեւ՝ թրքերէն լեզուով հրատարակուած էին մեծանուն յեղափոխական Փարամազի կեանքին ու գործունէութեան նուիրուած գիրքեր, առիթ տալով թուրք հասարակութեան ծանօթանալու Հնչակեան Կուսակցութեան հետապնդած համամարդկային նպատակներուն:

Համագումարը վերահաստատեց որ, ՄԴՅԿ-ի գործիչները կարող են շարունակել իրենց քաղաքական փոխարաբերութիւնը թրքական առաջադէմ ծախակողմեան կուսակցութիւններու եւ անհատներու հետ, իբրեւ նախապայման նկատելով անոնց կողմէ Հայոց ցեղասպանութեան անվերապահ ընդունման փաստը:

Անկախութենէն 26 տարիներ ետք Հայաստանի մէջ կուսակցութիւնները կը մնան չկայացած: Հանրապետական կուսակցութիւնը իր ձեռքերուն մէջ կը պահէ երկրի բոլոր լծակները ու զանոնք կ'օգտագործէ ընտրութիւններ կեղծելու եւ իշխանութիւնը պահելու նպատակով: Հակառակ այս դժուարութիւններուն, Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը պիտի շարունակէ իր գործունէութիւնը Հայաստանի մէջ՝ որպէս անկախ քաղաքական միաւոր, իրեն վերապահելով իրաւունքը համագործակցելու բոլոր այն քաղաքական կազմակերպութիւնների հետ, որոնք կ'ընդունին Կուսակցութեան սկզբունքներն ու գաղափարախօսական դրոյթները, յատկապէս, ժողովրդավարութեան եւ ընկերային արդարութեան հասնելու նպատակով:

Վերջապէս, ՄԴՅԿ 21-րդ Համագումարի ուշագրաւ երեւոյթներէն մին էր մեծ թիւով երիտասարդ տարրերու մասնակցութիւնը ժողովին: Նախորդ Համագումարներու ընթացքին առնուած որոշումներն ու ձեռնարկուած քայլերը՝ Կուսակցութեան երիտասարդականացման ու սերնդափոխութեան նպատակով, տուած էին իրենց դրական արդիւնքները: Համագումարի աւարտին ընտրուած նոր Կեդրոնական Վարչութիւնը եկաւ արտացոլացնելու այս իրողութիւնը ու պատգամաւորները բաժնուեցան իրարմէ, նոր թափով աշխատանքի լծուելու խոստումով՝ իր փառս Հայ ժողովուրդի ու հայրենիքին:

«Արարատ»ի Պանծալի 80-ամեակը (Յուշերուս Պրիսմակին Ընդմէջէն) Գ. ՄՈԼՈՅԵԱՆ

Հոգեկան անհուն հրճուանքով եւ անպատմելի բաւարարութեամբ հետեւեցայ սփիւռքահայ մամուլի տիտաններէն «Արարատ» օրաթերթի 80-ամեակին նուիրուած հանդիսութեանց:

Արդարեւ մեր սիրուած ու փնտռուած օրկանն արժանի էր այդ պատուաբեր տօնակատարութեանց ու գնահատանքի սրտաբուխ արտայայտութիւններուն:

«Արարատ»ը կը յիշեմ իր պատանի հասակէն, երբ ամենահնամէնի ու տպագրական նախնական խեղճուկ սարքերով, լոյս կը տեսնէր Նոր Հաճըն թաղի տնակներէն մէկուն մէջ: Այստեղ իրենց մեծ ներդրումն ունեցան վաստակաշատ խմբագիրներ Արմենակ Էլոյեան, Ասատուր Էլճանեան, Ե. Եղիազար-եան, Ժ. Նայիրի եւ ուրիշներ:

Թերթին կանոնաւոր լոյս ընծայուած կը հանդիպէր բազմաթիւ խոչընդոտներու, որոնց յաղթահարումը կը պահանջէր նիւթական եւ բարոյական բազմապիսի գոհողութիւններ, ապահովելու բնական հեւքը եւ երթը ամէնօրեայ օրկանին:

Իր քաղաքական առողջ մօտեցումներուն շնորհիւ, «Արարատ»ը դարձած էր գինք հովանուորող կուսակցութեան գաղափարախօսութեան ու որդեգրած առողջ ուղեգիծին, միշտ մնալով պատանէշի վրայ:

Կ'ուզեմք առանձնապէս անդրադառնալ նաեւ «Արարատ»ի անմիջական հովանաւորութեամբ լոյս տեսած «Արարատ Գրական»ի առանձնատիպ պարբերականի մասին, որ յետագային վերածուեցաւ ամսագրի, որուն պատասխանատու խմբագիրն էր Յակոբ Նորունի (Նորաշխարհեան): 50-ական թուականներէն սկսեալ լոյս տեսած «Արարատ Գրական»ի խմբագրութեան մաս կազմած են հոյլ մը գրասէր երիտասարդներ՝ Հրանդ Գանգրուսի, Պէպօ Սիմոնեան, Մանուէլ Ադամեան, Արշակ

Գագանճեան, Ժիրայր Նայիրի, Սարգիս Խայեան, Արա Տէմիրճեան եւ տողերս գրողը: Անոնցմէ ոմանք՝ յետագային դարձան սփիւռքահայ ծանօթ մտաւորականներ, բանաստեղծներ, արձակագիրներ եւ մշակույթի գործիչներ:

«Արարատ Գրական»ը պաշտպանեց «Արուեստը ժողովուրդին Համար» սկզբունքը: Լոյս ընծայեց չափածոյ եւ արձակ գործեր, գրաքննադատական յօդուածներ, լուրեր սփիւռքահայ գրական-գեղարուեստական կեանքէն: Ունէր միջազգային գրականութեան բաժին մը: Արդարեւ, առաջին գրական ամսագիրն էր, որ լայն բաժին յատկացուցած էր արաբական դասական եւ ժամանակակից գրականութեան: Այս ամսագիրը լայն տեղ վերապահած էր նաեւ Հայաստանին, տպագրելով հայրենի անուանի հեղինակներու ստեղծագործութիւններէն:

Լիբանանահայ մշակութային կեանքն առաւել աշխուժացնելու նպատակով «Արարատ Գրական»ի շուրջ համաբխմբուած խմբագիրները՝ 1954 թուականին, Պէյրութի մէջ, հիմնեցին «Նոր Սերունդ» Մշակութային Միութիւնը: Այս նոր կառույցի վարչութեան առաջին ատենապետները եղան Յակոբ Նորունին, Գաբրիէլ Մոլոյեանը եւ Պէպօ Սիմոնեանը:

Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւնը յետագային ունեցաւ նաեւ իր ենթակառուցները «Արտաւազը» թատերախումբը, բեմադրիչներ ունենալով Յարութիւն Երէցեանն ու Լուսիկ Թապազեանը:

Նաեւ իր անուանի պարախումբը (պարուսոյց Նորիկ Մեհրապեան): Ներկայիս ՆՄՄՄ ունի իր տարբեր մասնաճիւղերն ու ենթակառուցները Լիբանանի, Սուրիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Աւստրալիոյ մէջ:

1960-ական թուականներէն սկսեալ «Արարատ» օրաթերթին

«Տեսլականը Առանց Գործի» ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Որեւէ մէկ գաղափար եւ տեսլական այս կեանքի ընթացքին չի կրնար յարատեւել եւ յաւերժանալ առանց աշխատանքի ու գոհողութիւններու եւ առանց ողջամիտ ծրագիրներու: Եւ եթէ գաղափարը ազգային է եւ անոր հիմքերը դրուած են ազգային մտահոգութիւններու եւ պահանջներու հիման վրայ, ապա ան առաւել մշակման կարիքը ունի եւ առաւել պատասխանատու իր գործունէութեան մէջ:

Գաղափարի մը հզօրութիւնը՝ գրականան է անոր յաւերժութեան եւ որեւէ անհատ չի կրնար սպաննել զայն: Ամէն ինչ կ'անցնի բայց գաղափարի մը հզօրութիւնն ու մեծութիւնը՝ երբեք...

Անհատներն են որ կեանք կու տան գաղափարին՝ իրենց անձնուրաց, կրքոտ եւ յարատեւ աշխատանքով:

Գաղափարի մը վերարժեւորումը շատ կենսական է, անոր պահպանման եւ յարատեւման նպաստող գործերուն ի շահ:

Պատշաճ եւ բարի կենցաղը նաեւ իր կարեւոր տեղը ունի, ինչպէս նաեւ շրջահայացութիւնը՝ առողջ ձեւով փոխանցելու, օրինակ հանդիսանալու եւ դաստիարակելու այլոց՝ յարատեւ դրականութեամբ:

Աւելի հաճելի եւ հեզասահ ընթացք կ'ունենան այն աշխատանքները որոնք սիրելով կը մատուցուին: Մեծ կ'ըլլայ բաւարարութիւնը եւ հոգեկան գոհունակութիւնը այդ պարագային:

Որքան լաւ ծառայենք մեր գործին, այդքան եւ աւելի շատ կ'ըլլայ մեր գոհունակութիւնը, այո: Յատկապէս գործի մը՝ որուն կը հաւատանք եւ համոզուած ենք անոր սկզբունքներուն:

Լաւ գործը նաեւ որոշ «տիպիփիլին» մը կը յառաջացնէ եւ վեր կը պահէ մեր ինքնասիրութիւնը:

ունեցաւ նաեւ նոր յաւելում մըն ալ՝ «Արարատ Մարզական»ը: Այս մեծածաւալ պարբերականն ալ խմբագրութեամբ Գէորգ Տարօնի (Գրիգորեան), մեծ ներդրում մը ունեցաւ այդ ժամանակաշրջանի մեր մարզա-ընկերային կեանքին մէջ: Մարզասէր հասարակութիւնն առաւել ընդարձակ ծանօթութիւններով եւ պատկերազարդ տեղեկութիւններով իրագեղ դարձաւ Լիբանանի, Հայաստանի եւ արտասահմանի մարմնամարզական կեանքի տարբեր

կ'ըսեն թէ՛ «ան որ «տիպիփիլին» եւ օրէնք չի սիրեր, ինքզինք չի սիրեր...»:

Երբ մարդիկ լաւ գործեր կը հետապնդեն, կ'ունենան առողջ հեռանկար մը եւ դուրս կու գան անապին պահուած արժէքներ անոնց մէջ:

Մարդիկ ալ կան որոնք ստեղծողներ են, շարունակողներ, հետեւորդներ եւ կիսաւարտ մնացած գործերը լրացնողներ: Ամէն անհատ իր եղած վայրը ընելիք գործ մը ունի եւ այդ գործը պէտք է լաւապէս կատարէ եւ լիարժէք կերպով:

Բոլորս ալ ունինք անձնակալաբարոյական պատասխանատուութիւն՝ սրելու մեր միտքերը եւ զօրացնելու մեր հոգիները:

«Եթէ աղքատ ենք, աշխատինք. եթէ ուրախ ենք՝ աշխատինք... եթէ յուսահատ ենք՝ աշխատինք...»

Միշտ աշխատինք հաւատարմօրէն, բարձր «խտեալ»ներով եւ չափանիշներով:

Աշխատանքը լաւագոյն միջոցն է մեր տեսլականներու իրագործման:

«Արթնցայ եւ տեսայ որ կեանքը պարտականութիւն է եւ ծառայութիւն. կատարեցի եւ տեսայ որ ծառայութիւնը երջանկութիւն է ու հրճուանք:»

Առողջ գաղափարը միշտ կենդանի է մեր մէջ եւ մենք կրնանք անկէ քաղել ամէն տեսակի խրախուսանք, առաջնորդութիւն եւ յենարան եւ նաեւ Ազգային պարտականութեան ուղեգիծ:

Իսկ աշխատանքը այդ սուրբ գաղափարներու առողջ եւ արդիւնաբեր մշակումն է եւ զայն յաւերժացնող ամենամեծ եւ իրական երեւոյթը:

Թող մեր գործը խօսի եւ ոչ թէ խօսքը, ամէնուրեք եւ ամէն ժամ:

Աշխատինք առանց տրտնջալու, ուր որ պէտք է:

գնագաւառներուն:

Մեր փառապանծ «Արարատ» օրաթերթը իր լրատուական ներդաշնակ համադրումներուն շնորհիւ, վերոյիշեալ գրական եւ մարզական բաժինները գեղեցկօրէն տարածած է շաբթուան տարբեր համարներուն մէջ, մեծ յաջողութեամբ պատճառելով ընթերցասէր լայն հասարակութեան մօտ:

Բարի երթ 80-ամեայ սիրելի «Արարատ»ին:

Վարձքը կատար բոլոր նուիրեալներուն:

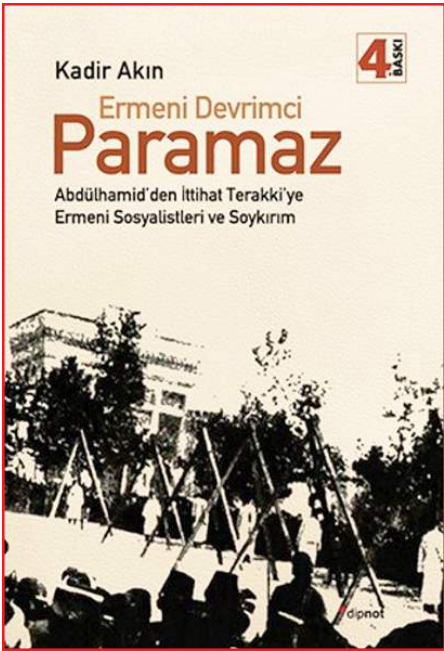

Քաղիր Աքրնի Հեղինակած «Հայ Յեղափոխական Փարամազը» Գիրքը ԱՐՇԱԿ ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

Kadir Akin, Ermeni Devrimci Paramaz: Abdulhamid'in Ittihat Terakki'ye Ermeni Sosyalistleri ve Soykirim, Ankara, «Dipnot», 2015, 324 pgs.

Քաղիր Աքրն, Հայ յեղափոխական Փարամազը. հայ սոցիալիստները եւ ցեղասպանութիւնը Արդուլ Համիդից մինչեւ «Միութիւն եւ առաջադիմութիւն», Անկարա, «Դիփնոթ», 2015, 324 էջ

2015 թ. աւարտին թուրքական համացանցային կայքերից մէկն այդ երկրի եօթ՝ «Ալեֆ», «Բելգէ», «Ջան», «Դիփնոթ», «Գիւնը-շըղը», «Իլեթիշիմ», «Իսթոս» եւ «Մեթիս» տպագրատաների շրջանում հարցում անցկացրեց. «2015 թ. ձեր տպագրատանը հրատարակուած ո՞ր երեք գրքերի հանդէպ է ընթերցողն առաւել մեծ հետաքրքրութիւն դրսեւորել՝ գերազանցելով ձեր սպասելիքները»: «Դիփնոթ» տպագրատան նշած գրքերի շարքը գլխաւորում էր մեր կողմից գրախօսուող Քաղիր Աքրնի հեղինակած «Հայ յեղափոխական Փարամազը» գիրքը: Յատկանշական է, որ 2015 թ. Թուրքիայում լոյս տեսան նաեւ մի շարք այլ գրքեր, հրատարակուածներն էլ յօդուածներ, որոնք ամենատարբեր տեսանկիւններից անդրադառնում էին հայերին, ինչպէս նաեւ Հայոց ցեղասպանութեանը: Դրանց թւում, այդուհանդերձ, առանձնապատուկ ուշադրութեան է արժանի Ք. Աքրնի՝ ընթերցողների շրջանում կարծ ժամանակահատուածում ճանաչում գտած եռագլուխ աշխատութիւնը, որը պայմանաւորուած էր ոչ այնքան հեղինակի՝ թուրքական հասարակութեանը յայտնի լինելու փաստով, որքան նրա բժախնդիր աշխատասիրութեամբ եւ հետեւողականութեամբ:

եղել պարբերական շուկայարկում: Ք. Աքրնը 1994 թ. ստեղծուած Միացեալ սոցիալիստական կուսակցութեան համահիմնադիրներից է, նաեւ ժողովուրդների դեմոկրատական եւ վերակազմաւ սոցիալիստական կուսակցութիւնների հիմնադիրներից: Նա հեղինակել է բազմաթիւ յօդուածներ, թղթակցել տարբեր հանդէսների, լրատուական գործակալութիւնների, լրատուական գործակալութիւնների, 25 այլ հեղինակների հետ մէկտեղ յօդուած տպագրել նաեւ «Ամօթ եւ պատիւ. 1915-2015՝ Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակը» գրքում, հրատարակել «Սոցիալիզմի ճգնաժամը. միասնութիւն եւ վերակազմաւորում» աշխատութիւնը:

Հայ ազատագրական շարժման գործիչ, Սոցիալ-Դեմոկրատական Հնչակեան կուսակցութեան անդամ, գրող Փարամազի (Մատթէոս Սարգսեան) (1863-1915) հանդէպ Ք. Աքրնի հետաքրքրութիւնը հասկանալի է: Լինելով նրա գաղափարակիրը՝ սոցիալիստական գաղափարախօսութեան նուիրեալ հեղինակը մերթըմբերթ հանդիպել է Փարամազի գործունէութեանը վերաբերող տարբեր նիւթերի, բայց հայ ազատագրական շարժման ներկայացուցչի գործունէութիւնը աւելի խորն ուսումնասիրելու ցանկութիւնը առաջացել է 2013 թ.՝

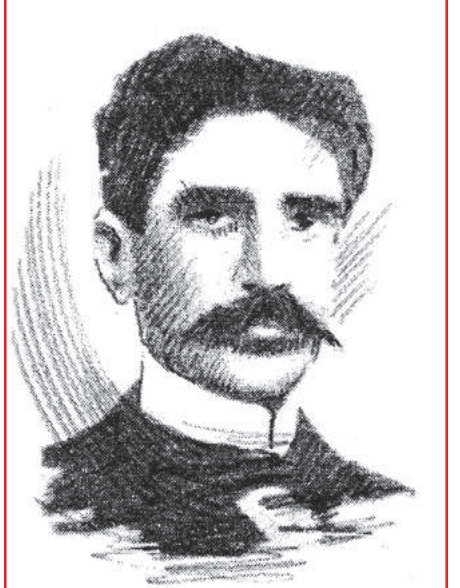
Ստամպուլի թաքսիմ հրատարակի Գեզի գրասրահում տեղի ունեցած իրադարձութիւնների ժամանակ: Այդ մասին ակնարկում է նաեւ ինքը 2015 թ. Փետրուարի 16-ին (էջ 11-13):

Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեայ տարելիցի նախաշէմին հեղինակը սկսում է աւելի կեդրոնաւ Փարամազի եւ նրա ընկերների գործունէութեան վրայ: 2015 թ. խորհուրդը եւ այդ կապակցութեամբ ինչ-որ բան ասելու պարտաւորուածութիւնն են կարծես Ք. Աքրնին ստիպել ձեռնամուխ լինելու սոյն գրքի ստեղծմանը, որը Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակի առիթով կառուցուած քային եւ թեմատիկ առումներով որոշակի փոփոխութիւններ է կրել:

Հեղինակը չի սահմանափակուած միայն հայագրի հնչակեան գործչի կենսագրութեան եւ գործունէութեան լուսաբանմամբ, այլեւ փորձում է հնարաւորինս ամբողջական անդրադարձներ կատարել Հայոց ցեղասպանութեան պատմութեանը. «Ես ժամանակի հետ մրցում էի, որովհետեւ ցանկանում էի այս աշխատանքը աւարտին հասցնել Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակի սկիզբը համարուող Ապրիլի 24-ին: Արդիւնքում կարողացայ ցանկութիւնս իրականութեան վերածել, բայց նաեւ գիտակցում եմ, որ կան որոշ թերութիւններ, եւ գիտեմ, որ թեման, որին նուիրուած է այս աշխատանքը, պահանջում է աւելի համապարփակ ուսումնասիրութիւն» (էջ 13):

Այս գրքի ստեղծման եւս մէկ դրդապատճառ կարող է համարուել Թուրքիայում առաջին սոցիալիստ գործչի անուան հետ կապուած տարակարծութիւնների ծաւալումը: Լինելով սոցիալիստական գաղափարախօսութեան նուիրեալ Ք. Աքրնը խիստ կարեւորում է այս հարցը, ինչը լիովին տրամաբանական է. նա էջեր կարող չանդրադառնալ այս թեմային, երբ, փաստօրէն, բացառել էր մի ճշմարտութիւն, որն արհամարհուած է Թուրքիայում: Ըստ թուրքական տեսակէտի՝ այդ երկրում առաջին սոցիալիստ գործիչը համարուած է Մուստաֆա Սուլիհին, այնինչ 2015 թ. «Թարաֆին» տուած հարցազրոյցում Ք. Աքրնը փաստում է, որ Օսմանեան կայսրութիւնում սոցիալիստական գաղափարախօսութեան առաջին

նուիրեալը եղել է Փարամազը: Լրագրողի՝ «Թուրքիայում մշտապէս ասում է, որ երկրում սոցիալիստական շարժման սկիզբը կապուած է Մուստաֆա Սուլիհի անուան հետ, բայց Դուք պնդում էք, որ նրանից առաջ եւս մարդ է եղել» հարցին Աքրնը տուել է հետեւեալ պատասխանը. «Այո՛, անտարակոյս: Սկսելով ուսումնասիրութիւնը՝ ընկղմուեցի պատմութեան փոշոտ դարակներում մնացած մի ժամանակահատուածի մէջ: Երբ Պէյրութում էի՝ ուսումնասիրութեան նպատակով, այնտեղի արխիւային փաստաթղթերում հանդիպեցի պատմական մի մոռացուող ժամանակահատուածի, որի մասին տեղեակ չէ գրեթէ ոչ ոք: Սրա պատճառն այն է, որ մենք գիտէինք, թէ Թուրքիայում սոցիալիստական շարժումը սկսում է 1921 թ. Սեւ ծովում սպանուած Մուստաֆա Սուլիհիով»:»

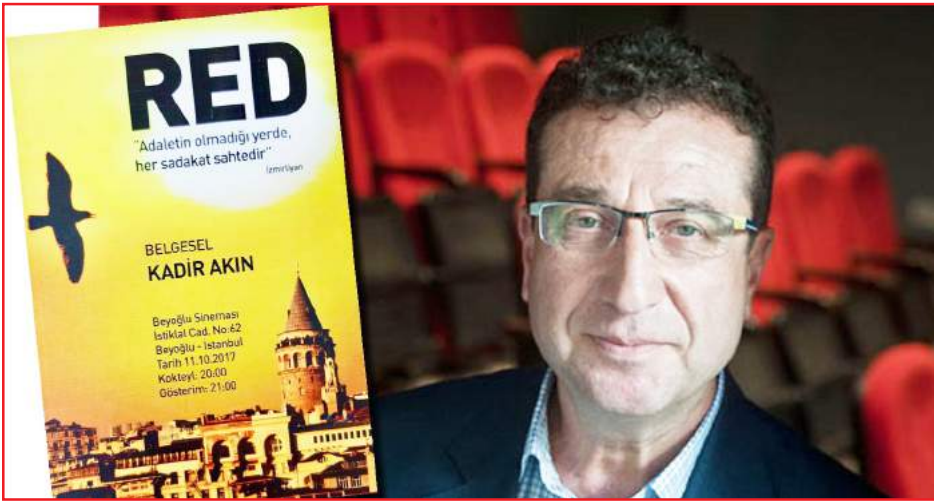

Գրքի առաջաբանում առաւել մանրամասն անդրադարձ է կատարուած սոցիալիստական գաղափարախօսութեանը, Թուրքիայում՝ դրա պատմութեանը, սոցիալիստ գործիչների հանդէպ իրականացուած բռնաճնշումներին՝ Փարամազից ընդհուպ մեր օրերը: Պատահական չէ, որ առաջաբանի հեղինակը ոչ թէ Ք. Աքրնն է, այլ Թուրքիայում սոցիալիստական շարժման նշանաւոր գործիչ Մահիր Սայրնը, որը 1970 թ. «Թուրքիայի ժողովրդի փրկութիւն» ճակատ-կուսակցութեան հիմնադիրներից է: Գրքում պարբերաբար

» » »

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԽԱՉԻԿ ԵՒ ԺԵՆԻԱ
ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Քաղիր Աքրնի Յեղիմակած «Յայ Յեղափոխական Փարամազը» Գիրքը

ակնարկում է, որ Փարամազի գործունեությունը շատ բաներով նման է ժամանակակից թուրքիայում քրդերի իրաւունքների համար մարտնչող գործիչների պայքարին:

Ընդհանրապէս հարկ է արձանագրել, որ հեղինակը ցանկացել է զուգահեռներ անցկացնել մեր օրերի թուրքիայի, մասնաւորապէս այդ երկրի քրդերի եւ հարիւր տարի առաջ հայերի առջեւ ծառայած խնդիրների միջեւ: Առաջաբանում այս մասին յստակ նշում է նաեւ Մահիր Սայրնը. «Ստամպուլի դատարանում հնչեցրած Փարամազի խօսքը շատ նման է այսօրուայ Քրդստանի անկախութեան համար կռիւ մղող մարդկանց ասածներին: Դատաւորի՝ «դուք ուզում էք անկախ Հայաստան հիմնել» հարցի պատասխանը յարիւր է իսկական ինտերնացիոնալիստին. «Մեզ համար մէկ հայրենիք գոյութիւն չունի: Մենք սոցիալ-դեմոկրատներ ենք: Մենք չենք պայքարում միայն հայերի փրկութեան համար, մենք պայքարում ենք ամբողջ մարդկութեան համար: Մեր հայրենիքը Երկիրն է» (էջ 28):

Այս ամէնին զուգահեռ, սակայն, անհրաժեշտ է նշել, որ Ք. Աքրնն ընդունում է եւ պարբերաբար յիշատակում, որ Հայոց ցեղասպանութեան իրականացման գործում մեծ է եղել քրդական բնակչութեան գործօնը: Այս մասին շատ յստակ նշում է յստակապէս «Պանք Օթոման» գործողութիւնից յետոյ սուլթան Աբդուլ Համիդ II-ի ձեռնարկած՝ հայերի կոտորածներին առնչուող հատուածում. «Համիդիէզնդերում ընդգրկուած՝ շուրջ հինգ հարիւր քրդական բնակավայրերից զօրակոչուած քրդերի հետ միասին հայերի դէմ յարձակումներին մասնակցում էին նաեւ Ստամպուլի շրջակայքում բնակ-

ուող քուրդ կացնաւորներ¹¹ եւ բեռնակիրներ» (էջ 68):

Առաջին գլուխը, ընդհանուր առմամբ, նուիրուած է արդուհամիդեան ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած ոճրագործութիւններին եւ մանրամասներին, որտեղ հեղինակը փորձում է ներկայացնել Օսմանեան կայսրութեան ներքաղաքական իրավիճակը, որի պայմաններում հիմնադրուեցին հայկական կուսակցութիւնները: Թէեւ նա նշում է, որ XX դարի շէմին Օսմանեան կայսրութիւնում գործունեութիւն էին ծաւալել չորս հայկական կուսակցութիւններ¹², այդուհանդերձ առաւել մանրամասնօրէն անդրադառնում է Սոցիալ-Դեմոկրատական Հնչակեան եւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կուսակցութիւններին: Չնայած Ք. Աքրնը յստակօրէն ընդգծում է, որ հայկական կուսակցութիւնների ստեղծման եւ գործունեութեան հիմնական պատճառն ու նպատակը ազատ եւ անկախ Հայաստանի հռչակումն էին, այնուամենայնիւ հնչակեանների եւ Փարամազի առնչութեամբ նշում է, որ այդ կուսակցութիւնը, վերոնշեալ նպատակները հետապնդելուց զատ, յստակօրէն կրում էր սոցիալիստական գաղափարախօսութեան դրոշմը եւ իր պատմութեան ընթացքում մշտապէս պաշտպանում ու քարոզում էր սոցիալիզմը:

Ուշագրաւ է, որ վերոնշեալ ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած դէպքերը Ք. Աքրնը ներկայացնում է ոչ թէ թուրքական, հայկական կամ նոյնիսկ քրդական տեսանկիւններից, այլ խիստ չէոք դիրքերից: Նա չի յայտնում որեւէ կարծիք, չի առաջադրում մեկնաբանութիւններ, այլ փաստում է պարզապէս դէպքերի եւ իրադարձութիւնների յաջորդականութիւնը: Այդուհանդերձ անհրաժեշտ է շեշ-

տել, որ նա բացասական վերաբերմունք է յայտնում երիտթուրքական վարչակարգի առնչութեամբ: Հեղինակի նման տրամադրութիւններին կարելի է հանդիպել առաջին գլխի՝ «Միութիւն եւ առաջադիմութիւնը» յիշեցնում է իր թուրք լինելը» ենթավերնագրում: «Շարժման (երիտթուրքական - Ա. Գ., Հ. Դ.) առաջին տարիներին, շատ կարճ ժամանակահատուածում կայսրութիւնում տիրապետող օսմանիզմ գաղափարախօսութիւնն իր տեղը գիշեց պանթիւրքիզմին», - գրում է նա (էջ 106): Սրանով հեղինակը փորձում է ընթերցողին հասկացնել, որ երիտթուրքական շարժման տարածմանը զուգահեռ՝ կայսրութիւնում բնակուող ոչ թուրք բնակչութեան վիճակը աւելի է վատթարացել:

Ք. Աքրնն առաւել մանրամասնորեն ուսումնասիրում է Հայ ժողովրդի վիճակն Օսմանեան կայսրութիւնում, հայկական կուսակցութիւնների եւ Փարամազի գործունեութիւնը երիտթուրքերի իշխանութեան օրօք: Մասնաւորապէս ներկայացնում են 1908 թ. յեղափոխութեանը յաջորդած ժամանակաշրջանում հնչակեանների եւ դաշնակցականների փոխյարաբերութիւններն իթթիհաթականների հետ, ՄԴՀԿ եւ ՀՅԴ ընդհանուր ժողովները՝ ընդհուպ 1914 թ. Օսմանեան խորհրդարանի ընտրութիւններն¹³ ու Առաջին աշխարհամարտի մեկնարկը: Պատմական ժամանակաշրջանի իւճանկարն ամբողջացնելու համար նա կանգ է առնում նաեւ 1914 թ. փետրուարեան համաձայնութեան եւ օգոստոսեան թուրք-գերմանական գաղտնի պայմանագրի վրայ, որով Օսմանեան կայսրութիւնը, փաստօրէն, պարտաւորուած էր որպէս Գերմանիայի դաշնակից մասնակցել Առաջին համաշխարհային պատերազմին:

Ըստ Ք. Աքրնի մօտեցման՝ առանձնակի ուշադրութեան է արժանի «Հնչակ» թերթում Փարամազի հրատարակած վերջին՝ «Հայի պահանջը» յօդուածը¹⁴, որը լաւագոյնս արտայայտում է թէ՛ հնչակեանների ներկուսակցական խմորումները եւ թէ՛ Փարամազի հոգեվիճակը: Նա յօդուածի հիմնական բովանդակութիւնը տեսնում է ի դէմս Փարամազի մտքերից մէկի. «Այնտեղ, ուր արդարութիւն չկայ, ամէն հաւատարմութիւն կեղծ է» (էջ 185): Նշենք, որ այս յօդուածի թարգմանութիւնը գետեղուած է գրքի յաւելուածում:

Երկրորդ գլխի վերջին հատուածը նուիրուած է Փարամազի կեանքի վերջին տարուայ նկարագրութեանը՝ Պոլիս գալուց մինչեւ կախաղան բարձրանալը: Այս առիթով հարկ է մատնանշել այն մեծ աշխատանքը, որ Ք. Աքրնը իրականացրել է արխիւային եւ յուշագրական նիւթի ուսումնասիրութեան առումով¹⁵: Նա Փարամազի ու նրա 19 ընկերների մահապատիժը նկարագրում է ըստ միակ հայ ակնատեսի՝ քահանայ Գալուստ Պօղոսեանի վկայութեան: Ակնյայտ է, որ Ք. Աքրնին ոգեւորում են Փարամազի՝ կախաղան բարձրանալուց առաջ ասած խօսքերը. «Դուք մեր մարմինը միայն կարող էք սպանել, բայց գաղափարները՝ երբեք: Վաղը հայութիւնը ողջունելու է անկախ ու սոցիալիստական Հայաստանը... Կեցցէ՛ սոցիալիզմը, կեցցէ՛ Հայաստանը»¹⁶:

«1915-ի ցեղասպանութիւնը» վերնագրուած երրորդ գլուխը, ըստ էութեան, Մեծ եղեռնի պատմութեան համառոտ շարադրանքն է, որը թէեւ չի յաւակնում որեւէ նորութեան, այդուհանդերձ անցեալի նուրբ ու ցաւոտ փաստերի շիտակ շարադրանքն է: Ք. Աքրնը նշում է, որ ցանկացել է ընթերցողին ցոյց տալ, որ Փարամազը ոչ թէ այլոց, այլ թուրքերի յեղափոխական պատմութեան հերոսն է (էջ 218)¹⁷: Այսպիսի թիրախային հանրոյթի պայմաններում ցեղասպանութիւնը ներկայացնելու այս ձեւաչափը հաւանաբար ամենաարդարացուածն է: Մեր կարծիքով՝ Հայ ընթերցողի համար այս գլխի թերեւս ամենաուշագրաւ հատուածը նուիրուած է հայերի զանգուածային սպանութիւններում «Թեշքիլթաթը մահուտա» օսմանեան ուժային յատուկ ստորաբաժանման դերակատարութեանը (էջ 246-252):

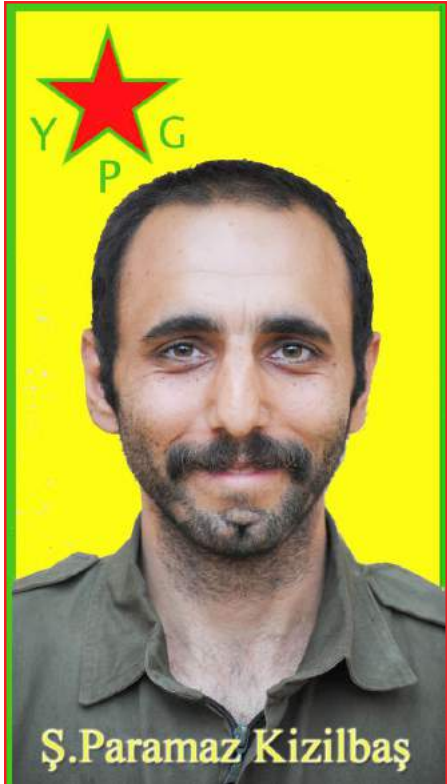
Ամփոփելով հարկ է նշել, որ Ք. Աքրնին լիովին յաջողուել է ընթերցողի մտապատկերում վերստեղծել թուրքական իրականութեան առաջին սոցիալիստի կերպարը: 1896 թ. Նոյեմբերի 18-ին Սալմաստից դատերը՝ Իսկուհուն, ուղարկած իր նկարի վրայ Փարամազը գրել էր. «Աղջիկս, Իսկուհի ջան, ա՛ն այս պատկերը, յիշի՛ր հօրդ եւ գնա՛ նրա ճանապարհով, որը թէեւ փշոտ, բայց դէպի երջանկութեան ասպարէզն է տանում»¹⁸: Հենց այսպիսին էին ժամանակակիցները յիշում Փարամազին՝ իբրեւ երազկոտ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՎԱՐԴԱՆ ԵՒ ԾՈՎԻԿ ՔԵՕՐՈՂԼԵԱՆ

Քաղիր Աքրնի Յեղինակած «Յայ Յեղափոխական Փարամազը» Գիրքը

Տ.Ք.Փարամազ Կիզիլբաշ

սոցիալիստի ու անվեհեր յեղափոխականի: Հենց այսպիսին է նա յառնում նաև Ք. Աքրնի աշխատութեան մէջ, որը լույս է սփռում օսմանեան պատմութեան՝ թուրքական պաշտօնական պատմագրութեան մէջ անուշադրութեան մատնուած մի դրուագի վրայ, ուստի լիովին հասկանալի է այն հետաքրքրութիւնը, որ գիրքն առաջացրել է թուրքական հասարակութեան տարբեր շերտերի մէջ: Իբրև յետգրութիւն նշենք, որ 2014 թ. Հոկտեմբերի 5-ին Քոբանիում իսլամական ծայրայեղականների դէմ մարտերում զոհուել էր քուրդ մարտիկ Սուփի Նեթաթ Աղըրնասլըն, ում մարտական կեղ-

ծանունը կարճագույն Փարամազ էր: Այլ կերպ ասած՝ մահից աւելի քան մէկ դար անց Փարամազի ողիսականը շարունակուած է:

1. Sekiz Yayınevinin 2015'teki Surprizli 24 Kitabı, BIA Haber Merkezi, 02.01.2016, <http://bianet.org/biamag/kultur/170721-sekiz-yayinevinin-2015-teki-surprizli-24-kitabi> [հասանելի էր 20.02.2016]:
2. Օրինակ, վերոնշեալ հարցմանը մասնակցած մէկ այլ «Ալէֆ» տպագրատան ներկայացրած երեք գրքերի ցանկը գլխաւորում էր Նուրան Աքբայայի «Յայեր» աշխատութիւնը (Akkaya N., Ermeniler, Istanbul, 2015):
3. Ք.Աքրնն օգտագործել է շուրջ 60 սկզբնաղբիւր, իսկ արխիվային տարբեր փաստաթղթեր օգտագործելու համար որոշ ժամանակ անցկացրել է Պէյրուսում:
4. Տե՛ս Cubukcu A., Hakki Zariç C., Onaran N., Ozturk O. (hız.), Utanc ve Onur 1915 - 2015 Ermeni Soykırımı'nin 100. Yılı, 2015, s 109-134.
5. Տե՛ս Akin K., Sosyalizimin Krizi: Birlik ve Yeniden Kurulus, Istanbul, 2012.
6. Կենսագրական տուեալները սոյնգրախօսութեան հեղինակներին փոխանցել է Քաղիր Աքրնը՝ մեզ հետ անձնական զրոյցի ժամանակ [05.01.2016]:
7. Նրա մասին տե՛ս Պօղոսեան Դ., Փարամազ, Երեւան, 1992:
8. 2013թ. ամրանը այստեղ տեղի ունեցած հակակառավարական խոշոր ընդվզումը ցնցեց Թուրքիայի ներքաղաքական կեանքը: Ստանպուլում, Անքարայում, Իզմիրում եւ Թուրքիայի այլ խոշոր քաղաքներում հակակառավարական ելոյթները ճնշուեցին ներ-

- քինանվտանգութիւնը պահպանող կառավարական ուժերի կողմից: Ցուցարարների եւ ոստիկանական ուժերի բախումների հետեւանքով վիրաւորուեցին հազարաւոր մարդիկ, զոհուեցին շատերը, որոնց թիւը ճշգրտուած չէ մինչ օրս: Այս մասին մանրամասն տե՛ս Gole N., Gezi - Anatomy of a Public Square Movement // Insight Turkey, vol. 15, n° 3, p. 7-14, Yardimci-Geyikci S., Gezi Park Protests in Turkey: A Party Politics View // The Political Quarterly, vol. 85, n° 4, p. 445-453:
9. Նրա մասին տե՛ս Yildirim K., Osmanli Sosyalist Hareketi Icinde Mustafa Suphi: Hayati ve Fikirleri, Sosyoloji Dergisi, cilt 3, sayi 28, s. 101-121:
 10. Turkiye Sosyalist hareketi Paramaz'la basliyor, Taraf, 26.04.2015, <http://www.taraf.com.tr /turkiye-sosyalis-hareketi-paramazla-basliyor/> [հասանելի էր 20.02.2016]:
 11. Կացնաւորի (թուրք.՝ Zulufu baltacilar) մասնագիտութիւնը համարում էր Օսմանեան վեցերորդ սուլթան Մուրադ II-ի (1421-1444) օրոք հիմնադրուած պալատական դպրոցի (թուրք.՝ Enderon mektebi) կարելու բաղկացուցիչներից մէկը: Խաղաղ ժամանակներում նրանք ծառայում էին պալատում, ապահովում հարեմը ցախով: Պատերազմական պայմաններում եւ արշաւանքների ընթացքում նրանք զնուն էին բանակի առջեւից՝ հատելով նրա ճանապարհը խոչընդոտող անտառները (տե՛ս Turkiye Diyanet Vakfi Islam Ansiklopedisi, c. 5, s. 34):
 12. Ք. Աքրնը XX դարի շէմին իրենց գործունէութիւնը ծաւալող երեք հայկական ազգային կուսակցութիւնների՝ Արմենական, Սոցիալ-դեմոկրատ հնչակեան եւ Յայ յեղա-

- փոխական դաշնակցութիւն, յաւելում է նաև 1896 թ. հնչակեաններից անջատուած Վերակազմեալ հնչակեան կուսակցութիւնը:
13. Թէեւ օրէնսդիրում ներկայացուած էր միայն «Միութիւն եւ առաջադիմութիւն» կուսակցութիւնը, 87 խորհրդարանականներից 11-ը հայեր էին (ցանկի մասին տե՛ս Karacakaya R., Meclis-i Mebusan secimler ve Ermeniler (1908-1914), Yakin Donem Turkiye Arastirmalari, sayi 3, s. 140): Ք. Աքրնը յատուկ ընդգծում է, որ հայ պատգամաւորների մի մասը, այդ թւում Գրիգոր Չոխրապը, սպանուել են ցեղասպանութեան ժամանակ (էջ 175):
 14. « Յնչակ », 1914, թիւ 1, էջ 8-10:
 15. Ուշագրաւ է, որ սկզբնաղբիւրների մի մասը (այդ թւում Չարենցի անուան գրականութեան եւ արուեստի քանգարանի արխիւում պահուող ՍԴԻԿ արխիւի որոշ նիւթեր) առաջին անգամ են հրատարակուել թուրքերէնով: Տե՛ս նոյն տեղում, էջ 286:
 16. Տե՛ս նաև Պօղոսեան Դ., Փարամազ (Մատթոս Սարգսեան) // «ՊԲԴ», 1988, թիւ 2, էջ 109:
 17. Ermeni Devrimci Paramaz, CNN Turk, 20.04.2015, <http://www.cnnturk.com/haber/kultursanat/kitap/ermeni-devrimci-paramaz> [հասանելի էր 20.02.2016]:
 18. Սիրվարդ, Փարամազ (Մատթոս Սարգսեան): Կեանքն ու գործունէութիւնը, Փրավիտէնս, 1954, էջ Ա:
 19. Sosyolog Nejat Agirnasli Kobane'de Hayatini Kaybetti, BIA Haber Merkezi, 13.10.2014, <http://bianet.org/bianet/yasam/159129-sosyolog-nejat-agirnasli-kobane-de-hayatini-kaybetti> [հասանելի էր 20.02.2016]:

HAPPY HOLIDAYS

HOLIDAYS

and a wonderful New Year from your friends at Umpqua Bank

Thanks for helping our community grow!

Avo Markarian, VP
700 N. Central Ave #150
Glendale, CA 91203
818-254-3498
avomarkarian@umpquabank.com

Gary Ketenchian, VP
16501 Ventura Blvd. # 101
Encino, CA 91436
818-464-9700
garyketenchian@umpquabank.com

1-866-4UMPQUA (1-866-486-7782) umpquabank.com Member FDIC Equal Housing Lender SBA Preferred Lender

CBC1604.1224

2017 Թուականի Հայաստանի Գլխավոր Իրադարձությունները

Հայաստանի Խորհրդարանական Ընտրությունները

Ապրիլ 2-ին տեղի ունեցան Հայաստանի Խորհրդարանական ընտրությունները, որոնք ընթացքին դարձեալ յաղթական դուրս եկաւ 20 տարիէ աւելի իշխող Հանրապետական կուսակցութիւնը, ստանալով 100 հազար աւելի ձայն, քան ան ստացած էր նախորդ ընտրութիւններուն: Եւրոպացի դիտորդները, որոնք ընդհանրապէս կը հետեւէին ընտրական տեղամասերէն ներս տեղի ունեցող գործընթացներուն, եկան յայտարարելու որ, «ընտրութիւնները լաւ կազմակերպուած էին»: Սակայն տեղացի դիտորդները, որոնք աւելի մօտէն ծանօթ էին տեղամասերէն դուրս տեղի ունեցող իրադարձութիւններուն, այն կարծիքին էին որ, երկրի ամբողջ տարածքին տեղի ունեցած է լայնածաւալ ընտրակաշառքի բաժանում, ընտրողներու վրայ հակողութիւն, ճնշում եւ այլ կեղծիքներ:

Տեղական դիտորդները յայտարարեցին, որ հետեւելով քարոզարշաւի եւ քուէարկութեան ընթացքին ընտրութիւնները չեն արտացոլացնել քաղաքացիներու ազատ կամքի արտայայտութիւնը:

Հետագային, միջազգային դիտորդական կազմակերպութիւնները իրենց վերջնական գեկոյցին մէջ եւս եկան յայտարարելու թէ, ընտրակաշառքը ստուեր ձգեց էր արդիւնքներու նկատմամբ ժողովուրդի ունեցած վստահութեան վրայ:

Կեդրոնական Ընտրական Յանձնաժողովի հրապարակած արդիւնքներու հիման վրայ, Խորհրդարան մուտք գործեցին ՀՀԿ-ն, որ ունեցաւ 58 պատգամաւոր, «Ծառուկեան» դաշինքը 31 պատգամաւոր, «ԵԼԲ» դաշինքը՝ 9 պատգամաւոր եւ ՀՅԴ-ն 7 պատգամաւոր:

Պետական Քարտուղարութեան Տարեկան Զեկոյցը Հայաստանի Մասին

Մարտին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Պետական Քարտուղարութիւնը հրապարակեց իր Մարդու իրաւունքներու տարեկան գեկոյցը, ուր Հայաստանին նուիրուած բաժնին մէջ, որպէս 2016 թուականի ամենանշանակալի խնդիրներ առանձնացուած էին՝ իրաւապահներու անպատժելութիւնը, պաշտօնատար անձերու կողմէ կառավարութեան միջոցներու օգտագործումը՝ իշխող ՀՀԿ-ի քաղաքական գերիշխող դիրքը պահպանելու համար, ինչպէս նաեւ երկրի ընտրեալ խաւին կողմէ տնտեսական ու քաղաքական իշխանութեան օգտագործումը՝ աջակիցներուն հարստացնելու եւ իրաւապահ ու դատական համակարգերը կոռումպացնելու համար:

Զեկոյցին մէջ որպէս խնդիր առանձնացուած էր նաեւ դատական համակարգի սահմանափակ անկախութիւնը:

Այլ խնդիրներու շարքին ներառուած էին զինուած ուժերու մէջ ոչ մարտական պայմաններու մէջ գրանցուած «կասկածելի մահուան դէպքերը», գորակոչիկներու հանդէպ «նուստացումները», «դաժան ու գերբնակեցուած բանտային պայմանները»:

Զեկոյցին մէջ որպէս դրական զարգացումներ կը մատնանշուէին ապրիլեան քառօրեայ պատերազմէն ետք Պաշտպանութեան նախարարութենէն ներս իրականացուած քայլերը՝ միջոցներու չարաչաճման եւ սխալ տեղաբաշխման, ինչպէս նաեւ այլ կաշառակերութեան երեւոյթներու կապակցութեամբ հակակաշառակերական քայլերու մասին յայտարարութիւնները:

Դրական համարուած էր նաեւ ինթըրնետային լրատուամիջոցներու եւ սոցիալական ցանցերու դերը որպէս «տեղեկատուութեան կարեւոր այլընտրանքային աղբիւր»:

«Հաց Բերող» Արթուր Սարգսեանի Մահը

Մարտ 16-ին, Երեւանի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ մահացաւ 49-ամեայ Արթուր Սարգսեան, որ հանրութեան մօտ յայտնի դարձած էր որպէս «Հաց բերող»: Սարգսեան մեղադրուած էր տարի մը առաջ «Սասնոյ Ծռեր» խումբին աջակցելու մէջ: Ան, ոստիկանութեան կեդրոնի գրաւման ընթացքին, կրակոցներու տակ ինքնաշարժով ձեղքած էր ոստիկանական պատն ու սնունդ հասցուցած էր գունդի անդամներուն:

Արթուր Սարգսեան օրին ձերբակալուելէ ետք, ազատ արձակուած էր: Սակայն, ան հետագային դարձեալ ձերբակալուեցաւ եւ հակառակ բոլոր կողմերէ եղած բողոքներուն, ամիսներ շարունակ մնաց բանտարկուած, այդ ընթացքին դիմելով հացադուլի:

Արթուր Սարգսեանի մահը եկաւ ցնցելու Հայաստանի ժողովրդային, մտաւորականութեան ու քաղաքական շրջանակները, որոնց համար «Հաց Բերողի» համետ կերպարը դարձած էր երկրի իշխանութեան դէմ ըմբոստութեան խորհրդանիշ:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆՂ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԿԱՐՕ ԵՒ ԱՆԻ ՊԷՔԱՐԵԱՆ

2017 Թուականի Հայաստանի Գլխավոր Իրադարձութիւնները

Սարգսեանի մահուան լուրը տարածուելէն ետք, Երեւանի եւ այլ քաղաքներու մէջ տեղի ունեցան բողոքի ցուցեր, որոնց ընթացքին եղան բախումներ ոստիկանութեան եւ երիտասարդ ցուցարարներու միջեւ:

Շարք մը կուսակցութիւններ մեղադրեցին իշխանութիւնները Արթուր Սարգսեանի նկատմամբ անմարդկային վերաբերմունքին համար, պահանջելով որ պատասխանատուութեան կանչուին բոլոր անոնք, որոնք վրէժխնդիր քայլերու դիմելով պատճառ դարձան «Հաց բերողի» մահուն:

Շուշիի Ազատագրման 25-Ամեակի Հանդիսութիւններ Արցախի Մէջ

Մայիս 9-ին, Լեռնային Ղարաբաղի մէջ տեղի ունեցան մայիսեան եռատօնի Պաշտպանութեան բանակի կազմաւորման, Շուշիի ազատագրման 25 ամեակի եւ Հայրենական մեծ պատերազմի յաղթանակի տօնակատարութիւնները:

Այս առթիւ Ստեփանակերտ ժամանեց Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեանը: Անոր միացան Լեռնային Ղարաբաղի ներկայ ու նախկին նախագահներ՝ Բակո Սահակեանը եւ Արկաղի Ղուկասեանը:

Ստեփանակերտի վերածնունդի հրապարակին վրայ կատարուեցաւ զինուորական ցուցահանդէս, որու ընթացքին տողանցեցին սպառազինութեան նոր տեսակներ եւ անօդաչու թռչող սարքեր:

Նախագահները բարձրատիճան պաշտօնեաները եւ հիւրերը այցելեցին նաեւ Ստեփանակերտի յուշահամալիր եւ յարգանքի տուրք մատուցեցին Հայրենական մեծ պատերազմի ընթացքին զոհուածներու ու արցախեան ազատամարտի նահատակներու յիշատակին:

Արարողութեանէն ետք, նախագահները՝ քաղաքական, ռազմական ու հոգեւոր դասի բարձրատիճան ներկայացուցիչներու հետ ուղեւորուեցան Լեռնային Ղարաբաղի հինաւուրց մայրաքաղաք Շուշի, ծաղիկներ դնելով վազգէն Սարգսեանի արձանի մօտ:

ՄԱԿ-ի Զեկոյցը ՀՀ Բնակչութեան Նուազումի Մասին

Յունիս 21-ին ՄԱԿ-ի հրապարակած մէկ զեկոյցին համաձայն, 2050 թուականին Հայաստանի բնակչութիւնը պիտի կազմէ մօտ 2 միլիոն 700 հազար մարդ: Այս տուեալը կու գար հակասելու Մայիսին Խորհրդարանէն ներս իր ունեցած ծաւալուն ելոյթին ընթացքին նախագահ Սերժ Սարգսեանի ներկայացուցած տեսլականը՝ 2040-ին Հայաստանի բնակչութեան թիւը 4 միլիոնի հասցնելու կապակցութեամբ:

ՄԱԿ-ի Տնտեսական եւ ընկերային յարաբերութիւններու բաժնի պատրաստած զեկոյցի համաձայն, Հայաստանի բնակչութիւնը այժմ 2 միլիոն 930 հազար է: Ըստ նոյն փաստաթուղթին մէջ եղած կանխատեսման, 2100 թուականին Հայաստանի մէջ պիտի ապրի ընդամէնը 1 միլիոն 849 հազար մարդ:

Միւս կողմէ, Հայաստանի Ազգային Վիճակագրական Ծառայութեան տուեալներուն համաձայն, 2008-2017 թուականներուն, Հայաստանի

մնայուն բնակչութիւնը պակասած է աւելի քան 250 հազար:

2008-ի Յունուար 1-ին երկրի բնակչութեան թիւը կազմած է 3 միլիոն 230 հազար: Այս տարուայ Յուլիսի 1-ի դրութեամբ՝ 2 միլիոն 979 հազար:

Նշուած 250 հազարը նախագահ Սարգսեանի պաշտօնավարման 9 տարիներուն վրայ բաժնելու պարագային կը նկատենք, որ իւրաքանչիւր տարի Հայաստանի բնակչութիւնը պակասած է շուրջ 28 հազարով:

Սարգսեան Մտահոգութիւն Յայտնեց Ռուսաստանի Կողմէ Ատրպէյճանին Զէնքի Վաճառքի

Ատրպէյճանին զէնք վաճառելը հայ-ռուսական յարաբերութիւններու ամենացաւոտ կողմն է: Այս մասին յայտարարեց նախագահ Սերժ Սարգսեան:

«Այդ ինչիւրը հայ-ռուսական բարեկամութեան, հայ-ռուսական ռազմական համագործակցութեան, ընդհանրապէս՝ մեր յարաբերութիւնների ամենացաւալի կողմն է: Այդ հարցը, իմ կարծիքով, ստուերում է շատ բան: Բայց միւս կողմից էլ կան հանգամանքներ, եւ միգուցէ այդ հանգամանքները մեզ համար ընդունելի չեն, բայց իրենց համար ընդունելի են: Դեռեւս որեւէ լուրջ բան չի պատահել: Եթէ ինչ-որ մի ժամանակ լուրջ հետեւանքներ լինեն, այն ժամանակ կարելի է մեղադրել: Իսկ եթէ լուրջ հետեւանքներ չլինեն, մենք դա պէտք է համարենք որպէս ռուսական կողմի երկարաժամկէտ քաղաքական գործունէութիւն», յայտարարեց Սերժ Սարգսեան:

Այս կապակցութեամբ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութիւն Հայաստանի վարչութիւնը տարածեց յայտարարութիւն, անընդունելի նկատելով Ռուսաստանի կողմէ Ատրպէյճանի զէնքի վաճառքը:

«Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութիւնն անընդունելի է համարում մեր ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանի Դաշնութեան կողմից Ատրպէյճանին զէնք վաճառելու հերթական խոշոր գործարքը, որը բացարձակապէս անհասկանալի է՝ հաշուի առնելով հայ-ռուսական յարաբերութիւնների ներկայ բարձր մակարդակն ու արդարացի գայլոյթ է առաջացնում մեր հասարակութիւնում:

«Ատրպէյճանին զինելու ռուսաստանեան այս քաղաքականութիւնը ոչ միայն ուղիղ վնասում է հայ-ռուսական յարաբերութիւններին, այլ նաեւ մեծ հարցականի տակ է դնում տարածաշրջանում կայունութիւն եւ խաղաղութիւն հաստատելու ցանկացած հեռանկար», - ըստուած էր ՍԴՀԿ յայտարարութեան մէջ:

Կայացաւ Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ Համաժողովը Սեպտեմբերի 18-ին, Երեւանի Կարէն Դեմիրճեանի անուան

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՅԱՐՈՒԹ ԵՒ ԼՈՒՍԻՆ ՊՈՅԱՄԵԱՆ

2017 Թուականի Հայաստանի Գլխավոր Իրադարձութիւնները

մարզահամերգային համալիրէն ներս կայացաւ Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ համաժողովի բացումը:

Բացման պաշտօնական նիստի ընթացքին հերթաբար ելոյթ ունեցան ՀՀ սփիւռքի նախարար Հրանոյշ Յակոբեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Սերժ Սարգսեան, Արցախի Հանրապետութեան Նախագահ Բակո Սահակեանը եւ Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը:

Նախարար Յակոբեան բաց ման խօսքին մէջ նշեց, որ համաժողովին կը մասնակցին աւելի քան 1800 ներկայացուցիչներ 71 երկիրներէ, անոնց մէջ մեծ թիւ կը կազմեն մտաւորականները եւ գործարարները:

Այնուհետեւ համայն հայութեան ուղղուած օրհնութեան խօսք ուղղեց Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Նախագահ Սերժ Սարգսեանի ողջունելէ ետք համաժողովի մասնակիցները, իր ելոյթի ընթացքին առաջարկեց այս համաժողովը օգտագործել որպէս Հայաստան-սփիւռք ռազմավարական երկխօսութեան հարթակ, ուր միասնականութեան եւ բազմակարծութեան ոգով տեղի ունեցող քննարկումներու արդիւնքով ծնին ապագային միտուած նոր գործողութիւններու ծրագիրներ՝ Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի համայնքներու զարգացման ու հզօրացման համար:

Սերժ Սարգսեան իր ելոյթին մէջ դարձեալ խօսեցաւ 4 միլիոննոց երկիր ունենալու հեռանկարի մասին:

Համաժողովի աւարտին ընդունուեցաւ յատուկ հռչակագիր:

գիրար մեղադրեցին Արձանագրութիւնները կեանքի չկոչելու մէջ

Սարգսեան-Ալիեւ Հանդիպումը

Հոկտեմբեր 16-ին, ժրնեւի մէջ կայացած հանդիպումի մը ընթացքին, Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի նախագահներ՝ Սերժ Սարգսեան եւ Իլհամ Ալիեւ համաձայնեցան յաւելեալ քայլեր ձեռնարկել, սահմանի վրայ լարուածութիւնը նուազեցնելու համար:

Հանդիպումէն ետք ԵԱՀԿ Մինսկի խումբի համանախագահներն ու երկու երկիրներու Արտաքին գործոց նախարարները յայտարարեցին, որ նախագահները համաձայնած են յաւելեալ քայլեր ձեռնարկել, շփման գիծին վրայ լարուածութիւնը նուազեցնելու համար:

Միջնորդները յայտնեցին որ, համանախագահներու եւ երկու երկիրներու Արտաքին գործոց նախարարներու մասնակցութեամբ, յետոյ Սերժ Սարգսեան եւ Իլհամ Ալիեւ հանդիպումը շարունակած են դէմ առ դէմ ձեւաչափով:

Շուրջ մէկուկէս ժամ շարունակուած բանակցութիւններէն ետք, հանդիպելով գոլիցերիահայ համայնքին հետ, Հայաստանի նախագահը պնդեց, որ Ալիեւ նոյնպէս խորապէս շահագրգռուած է, որ սահմանի վրայ գոհեր չարձանագրուին:

«Որեւէ քոնքրէթ պայմանաւորուածութիւն, այսպէս ասած, չունենք, խնդրի լուծման տարբերակների մասին: Բայց պայմանաւորուել ենք, որպէսզի միջոցներ ձեռնարկենք լարուածութիւնն էլ աւելի թուլացնելու, որպէսզի առաջնագծում չունենանք գոհեր: Պէտք է ասեմ՝ ե՛ւ Ատրպէյճանի նախագահը, ե՛ւ ես դրանում խորապէս շահագրգռուած ենք», ըսաւ Սարգսեան:

Այս հանդիպումէն ետք սահմանի վրայ միջադէպերը զգալիօրէն նուազեցան:

Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն Նոր Համաձայնագիրը

Երկար սպասումէ ետք, Նոյեմբեր 24-ին, Պրիւքսէլի մէջ Հայաստանն ու Եւրոմիութիւնը ստորագրեցին Համապարփակ եւ ընդլայնուած համագործակցութեան համաձայնագիրը:

Համաձայնագիրը ստորագրուեցաւ ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսեանի եւ Եւրոպական խորհուրդի նախագահ Տանըլտ Դուստի ներկայութեամբ՝ ՀՀ արտաքին գործոց նախարար Էդուարդ Նալպանտեանի եւ ԵՄ արտաքին քաղաքականութեան եւ անվտանգութեան հարցերով բարձր ներկայացուցիչ Ֆետերիքա Մոկերինիի կողմէ:

Համապարփակ եւ ընդլայնուած գործընկերութեան համաձայնագրով՝ կողմերը հաստատակամութիւն յայտնեցին ամրապնդելու համապարփակ քաղաքական եւ տնտեսական գործընկերութիւնը ու համագործակցութիւնը՝ հիմնուած ընդհանուր արժէքներու եւ սերտ կապերու վրայ, ներառեալ՝ բարձրացնելով Հայաստանի Հանրապետութեան մասնակցութիւնը

Սարգսեան Ժամկէտ Տուաւ Անգարային՝

Հայ-Թրքական Արձանագրութիւնները Վաւերացնելու

Սեպտեմբերին, Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան ՄԱԿ-ի ամպիոնէն վերջնական ժամկէտ տուաւ պաշտօնական Անգարային՝ 2009 թուականին կնքուած Հայ-թրքական արձանագրութիւնները վաւերացնելու համար: «Թուրքիայի ղեկավարութիւնը սխալուած է, եթէ մտածում է, որ ինքը կարող է առյաւէտ պատանդ վերցնել այդ փաստաթղթերը եւ վաւերացնել միայն իրեն յարմար առիթով», - յայտարարեց Սերժ Սարգսեան, տեղեկացնելով, որ պատրաստ է չեղեալ համարել այդ փաստաթուղթերը մինչեւ յաջորդ գարուն, երբ ըստ էութեան պիտի լրանայ իր պաշտօնավարման ժամկէտը:

«Արձանագրութիւնները բանակցուել են ներկայիս պայմաններում՝ առկայ խնդիրներին լուծում գտնելու համար: Դրանց կենսագործման ուղղութեամբ շարունակաբար որեւէ դրական տեղաշարժի բացակայութեան պայմաններում Հայաստանը այդ երկու արձանագրութիւնները յայտարարելու է առ ոչինչ: Մենք 2018 թուականի գարուն ենք մտնելու առանց այդ, ինչպէս, ցաւօք սրտի, փորձը ցոյց տուեց, սին արձանագրութիւնների», - յայտարարեց Սերժ Սարգսեան:

Դեկտեմբերի, հեռակայ կարգով բանավէճ տեղի ունեցաւ Հայաստանի եւ Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարներուն միջեւ, երբ կողմերը

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԵՒ ՄԱՐԻԱ ՄՈԼՈՅԵԱՆ

2017 Թուականի Հայաստանի Գլխավոր Իրադարձությունները

Եւրոպական Միութեան քաղաքականութեան, ծրագիրներուն եւ գործակալութիւններու աշխատանքներուն:

Համաձայնագրով նպատակ կը հետապնդուի խթանելու, պահպանելու եւ ամրապնդելու խաղաղութիւնը եւ կայունութիւնը եւ տարածաշրջանային, եւ միջազգային մակարդակներով, ներառեալ՝ լարուածութեան աղբիւրները վերացնելու համար ջանքերը համախմբելու, սահմանային անվտանգութիւնը բարձրացնելու միջոցով, ինչպէս նաեւ միջսահմանային համագործակցութիւնն ու բարիդրացիական յարաբերութիւնները:

Հայաստանի Ժողովուրդի Մէկ Երրորդը Աղքատ

Դեկտեմբերին, ՀՀ Ազգային Վիճակագրական Ծառայութիւնը հրատարակեց 2016 թուականի Հայաստանի մէջ աղքատութեան մակարդակի վերաբերեալ պաշտօնական տուեալներ, ուր յայտ եկաւ որ այդ թիւը կազմած է 880 հազար մարդ, այսինքն ժողովուրդի 29 տոկոսը:

Վիճակագրական ծառայութեան հրատարակած «Հայաստանի ընկերային պատկերը եւ աղքատութիւնը» զեկոյցի համաձայն՝ շատ աղքատներու տեսակարար կշիռը ամբողջ բնակչութեան մէջ կազմած է 9,8%՝ 2008-ին արձանագրուած 12,6%-ի դիմաց: Ծայրայեղ աղքատութեան մակարդակն ալ կազմած է 1,8%՝ 2008-ին արձանագրուած 1,6%-ի դիմաց:

Ըստ զեկոյցի, 2016-ին ընդհանուր աղքատութեան մակարդակը աւելի բարձր էր 2008 թուականի մակարդակէն 1.8 տոկոսային կէտով (կամ 6,5% -ով), մինչդեռ ծայրայեղ աղքատութեան մակարդակը բարձրացած էր ընդամենը 0.2 տոկոսային կէտով: Միեւնոյն ժամանակ, տնտեսական ճգնաժամէն ետք աղքատներու թիւը նուազած է 2.9 տոկոսային կէտով՝ 2008-ի համեմատ:

Այսպիսով, 29,4% աղքատներու ընդհանուր թուաքանակի մէջ 1,8% -ը ծայրայեղ աղքատ է, 8,0% -ը՝ շատ աղքատ (առանց ծայրայեղ աղքատներու), իսկ մնացած 19,6%-ը՝ ուղղակի աղքատ է:

2016-ին աղքատներու ընդհանուր թուաքանակը կազմած է մօտ 880 հազար մարդ (մշտական բնակչութեան ցուցանիշի հաշուով), անոնցմէ շատ աղքատներուն թուաքանակը (ներառեալ ծայրայեղ աղքատները)՝ մօտ 295 հազար, իսկ վերջիններէն ծայրայեղ աղքատներու թուաքանակը՝ մօտ 54 հազար մարդ:

Յաջորդ Վարչապետի Հարցը Մնաց Անորոշ

2018-ի Ապրիլ 9-էն ետք ո՞վ պիտի ըլլայ Հայաստանի վարչապետը: Այս հարցը շարունակեց մնալ քաղաքական գլխավոր հարցը:

Վարչապետ Կարէն Կարապետեան Նոյեմբերին յայտարարեց, որ իշխող կուսակցութիւնը վարչապետի թեկնածու պիտի առաջարկէ 2018-ի Ապրիլին 9-էն ետք, երբ աւարտին կը հասնի Սերժ Սարգսեանի պաշտօնավարման շրջանը ու նոր Սահմանադրութեամբ երկիրը կ'անցնի

կառավարման վարչապետական դրոշմին: Մամուլի մէջ յայտնուած տեղեկութեանց համաձայն, նախագահ Սերժ Սարգսեան ու վարչապետ Կարէն Կարապետեան պայմանաւորուած են, որ Սերժ Սարգսեան ստանձնէ վարչապետի պաշտօնը, իսկ ներկայ վարչապետը պիտի դառնայ փոխվարչապետ:

Կարապետեան վստահեցուց, որ նման քննարկումներ չեն եղած ու այդ իսկ պատճառով որեւէ պայմանաւորուածութեան մասին խօսիլը ապարդիւն է:

Ուսանողական Ցոյցեր Եւ Դասադուլ

Նոյեմբեր ամիսը եղաւ նաեւ ուսանողական շարժումներու ամիս մը: Ցոյցերու ու դասադուլի դիմելով ուսանողները կը բողոքէին տարկէտման իրաւունքի վերացման դէմ: Այդ օրէնքով բարձրագոյն կրթութիւն ստացող ուսանողները գերծ կը մնային բանակի մէջ ծառայելու պարտաւորութենէն: Նոր օրէնքի համաձայն տարկէտում կը տրուի միայն այն ուսանողներուն, որոնք Պաշտպանութեան Նախարարութեան հետ կը կնքեն պայմանագիր եւ համալսարանը աւարտելէ ետք կը ծառայեն ոչ թէ 2, այլ 3 տարի ժամկէտով, բայց որպէս սպայ:

Հակառակ ուսանողական բողոքի շարժումներուն, Ազգային Ժողովը վաւերացուց նոր օրինագիծը:

Շարունակուեցան Աղմկայարոյց Դատավարութիւնները

Տարին հարուստ էր նաեւ քաղաքական հնչեղութիւն ունեցող դատավարութիւններով: Շարունակուեցան «Սասնոյ Ծռերու», «Նորքի Խումբի», Ժիրայր Մէֆիլեանի եւ Սամուէլ Պապայեանի դատավարութիւնները: Այս բոլոր գործով մարդիկ կը մեղադրուին բռնի եւ զինեալ միջոցներով իշխանութիւնը տապալելու փորձեր կատարելու մէջ:

Այս բոլոր դատավարութիւնները անցան աղմկոտ մթնոլորտ մէջ ու յատկանշուեցան ամբաստանեալներու եւ դատաւորներու միջեւ յաճախակի վիճաբանութիւններով, պատճառ դառնալով դատավարութեան երկար ամիսներու վրայ ձգձգումներու:

Իր աւարտին հասաւ միայն Ղարաբաղի նախկին պաշտպանութեան նախարար Սամուէլ Պապայեանի դատավարութիւնը: Ան մեղադրուելով վրաստանէն «Իքլա» տեսակի օդային հրթիռ Հայաստան բերելու եւ զայն նախագահի օդանաւը պայթեցնելու նպատակով օգտագործելու մէջ, ենթարկուեցաւ վեց տարուայ բանտարկութեան:

massisweekly.com
updated every Friday

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՎԱՐԴԱՆ ԵՒ ԿԱՐԻՆԷ
ՏԷՓՈՅԵԱՆ

«Փոխադարձ Վստահութիւն, Միասնականութիւն, Պատասխանատուութիւն» Եւ Օրէնքի Գերակայութիւն ՅԱՐՈՒՍ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ

«Մտածումներ կան, որ սաստիկ ծանր են, բայց դուք դատապարտուած էք մտածելու, չէք կարող փախչել նրանցից: Նրանք է՛ն ծանր հիւանդութիւններն են, որ սաստիկ գիտէք, որ ձեր մարմնի մէջ կրում էք քաղցկեղի խոցը...Կամ նրանք պետք է ձեզ յաղթահարեն ու սպանեն, կամ դուք պետք է մարդկային հանճարի տուած ամէն միջոցներով վեր կենաք ցաւերի դէմ ու ազատուէք, առողջանաք. ի հարկէ, եթէ էնքան արիւնքիւն ու հասկացողութիւն ունէք»:

Յովհաննէս Թումանեան

Խոստումներ, երազներ, ակնկալութիւններ...

Յուսատեալութիւն, դա՛ռն իրականութիւն, բարոյալքո՛ւմ:

Ո՛ւր կ'երթանք ազգովին:

Այս յօդուածը կը գրուի Նոյեմբեր 2017-ի սկիզբին, Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ համաժողովի, Հայաստանի անկախութեան 26-րդ տարեդարձի, Հոկտեմբեր 27-ի սպանդի 18-րդ տարելիցի, Պալ-ֆուրեան հուշակարգի 100-ամեակի եւ գալիք անկախութիւններու սպաւորութեանց տակ:

Որքան ալ փորձենք լաւատեսութեամբ նայիլ ապագային, չենք կրնար անտեսել մեր ներկայ մտահոգիչ իրականութիւնը, մեր շուրջի արագընթաց զարգացումները եւ վայրէջքի մէջ եղող մեր ուղղութիւնը: Չենք կրնար անիրապաշտ ըլլալ, մեր հայեացքը սեւեռելով կարգ մը դրական երեւոյթներու վրայ եւ անտեսելով մեծ պատկերը, որ մութ ու մտահոգիչ է: Իրաւունք չունինք: Այն վտանգները, որոնք անտեսեցինք քսանամեակ մը առաջ, այսօր իրականութիւն են ու տակալ կը սպառնան մեզի: Վերջին օրինակը Հայաստանը շրջանցող ու տակալ մեկուսացնող Պաքու-Թիֆլիս-Ալարս երկաթուղիի իրականացումն է, որուն անիրականացումը, իր օրին Ռուսերթ Քոչարեանը մեզ հաւաստիացնել փորձած էր: Չիստիք երկրի ռազմավարական արժէք ներկայացնող հաստատութեանց օտարին վաճառումին մասին, յօգուտ Քոչարեան ընտանիքի եւ շրջապատի անձնական շահերուն: Այսօր ալ իրաւունք չունինք լուռ անցնելու Սերժ Սարգսեանի այն հաւաստիքներուն վրայէն, որ քսանամեակ մը ետք Հայաստան չորս միլիոն բնակչութեամբ ժողովրդավար երկիր մը պիտի ըլլայ: Ինչպէ՞ս կարելի է հաւատք ընծայել այդ խոստումներուն, երբ անկախութիւնէն ի վեր Հայաստանը կ'իջարկուած է եւ արտագաղ-

թը տակալին կը շարունակուի: Ի՞նչ ժողովրդավարութեան մասին է խօսքը, երբ ոստիկանութեան պիւտճէն բազմապատիկ աւելի կ'աճի, քան՝ կրթութեանը եւ երբ Հայաստանը աշխարհի առաջատարներէն է ոստիկանութիւն/ժողովուրդի թուաքանակ համեմատութեամբ: Ինչպիսի՞ ապագայի մասին է խօսքը, երբ այսօր Հայաստանի ընդերքի անխնայ յօշոտմամբ, երկրի բնապահպանութիւնը եւ ապագայ սերունդներու առողջապահութիւնը կը վտանգուի, ի շահ կարգ մը օլիգարխներու գրպաններու պարարտացման: Ինչպէ՞ս կարելի է կոչը ձեւանալով չտեսնել այս բոլորը, չմտահոգուիլ ու չբարձրաձայնել մեր մտահոգութիւնները:

Սկսինք Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ համաժողովով: 2008-ին, Սփիւռքի նախարարուհի՝ Տիկին Հրանուշ Յակոբեան Լոս Անճելըս կ'այցելէր Հայաստանի անկախութեան 17-րդ տարեդարձին առթիւ: Երբ իրեն հարց տուինք, որ իր կազմակերպելիք Հայաստան-Սփիւռք 4-րդ համաժողովը որքանո՞վ արդիւնաբեր պիտի ըլլար, ի տես նախորդ երեքին ապարդիւնութեան, մեծամեծ խոստումներ տրուեցան մեզի, ընդհուպ մինչեւ... Սփիւռքի խառն ամուսնութիւններու դիմագրաւումը: Ինչ տարիներ եւ երեք համաժողովներ ետք, վեցերորդ համաժողովին լողունգը՝ «Փոխադարձ Վստահութիւն, Միասնականութիւն, Պատասխանատուութիւն», մեզի կը յուշէ այդ բոլորի պակասը, չըսելու համար չգոյութիւնը: Տակալին որքան ատեն պիտի շարունակուի այս բեմադրութիւնը, աշխարհասփիւռ մեր հնարաւորութեանց անպատասխանատու մսխումը, յուսալքման տանող այս ընթացքը: Ինչո՞ւ համար սրտցաւօրէն չենք քննարկեր հայ ժողովուրդի ՉախՉախիչ մեծամասնութիւնը կազմող Սփիւռքի անվստահութեան պատճառները Հա-

յաստանի իշխանութիւններուն հանդէպ: Ինչո՞ւ համար ցնորք է միասնականութեան լողունգը: Ո՛ւր կրնայ հանգիլ Հայաստանի եւ Սփիւռքի ղեկավարութեան այս անպատասխանատու վերաբերմունքը: Այս հարցումներուն պատասխանները մի՛ սպասէք Տիկին Յակոբեանէն, որ ճիշտ անձը չէ՛, ղեկավարելու Սփիւռքի նախարարութիւնը: Հին գինին կարելի չէ նոր տիկերու մէջ լեցնել եւ դրական արդիւնք սպասել: Դժբախտաբար Տիկին Յակոբեանի օրինակը միակը չէ, իրենց պաշտօնը չարդարացնող նախարարներու շարքին: 484 թուին, Նուարասկի դաշնագրով, Պարսիկէն արդարամտութիւն կը պահանջէինք, որ Հայաստանի համար պաշտօնի չի կոչեն անվստահ մարդիկ: Իսկ հիմա, որ ունինք մեր անկախ պետականութիւնը, ի՞նչ կ'ընենք: Վերեւ նշուած 2008-ի այդ հանդիպման, երբ սրտբաց քննադատութիւններ ուղղած էինք Հայաստանի իշխանութեանց հանդէպ, Տիկին Յակոբեանը Հայաստանի պետութիւնը նմանցուցած էր 17 տարեկան պատանիի ամբարած փորձին, որուն ժամանակ պէտք էր տալ հասունանալու: Մենք ալ իրեն պատասխանած էինք, որ Ազգային ժողովի ներկայացուցիչները 17 տարեկան չեն եւ եթէ չունին հազարամեակներու ճանապարհ անցած մեր ժողովուրդի պատմութեան եւ մշակոյթի գիտակցութիւնն ու ըմբռնումը, ապա անոնք արժանի չեն հոն պաշտօնավարելու: Ինչ տարիներ ետք, մեր Ազգային ժողովի պատկերը լաւատեսութիւն չի՛ ներշնչեր, այլ՝ մտահոգութիւն:

26 տարիներ անցած են Հայաստանի հանրապետութեան անկախութեան հռչակումէն ի վեր: 26 տարիներ առաջ մենք աւելի հարուստ եւ հզօր էինք, քան՝ այսօր: Հարուստ էինք մարդաքանակով: Այսօր կորսնցուցած ենք անոր մօտ կէսը: Հարուստ էինք թէ՛ մեր հողի վրայի հաստատութիւններով եւ թէ՛ ընդերքի պաշարներով, որ ժողովուրդին կը պատկանէր եւ ապագայ սերունդներուն: Այսօր կարելոր մաս մը անոնցմէ օտարուած է եւ կամ անիրաւօրէն կը շահագործուի սակաւաթիւ մարդոց կողմէ, յօգուտ իրենց գրպա-

նին: Հարուստ էինք մանաւանդ ոգիով, մարտունակութեամբ եւ ակնկալութիւններով: Այսօր կայ ոգու սով, համատարած յուսախաբութիւն եւ անտարբերութիւն: Կը տեսնէ՞ք ուր կ'երթանք: Մի՛ տարուիք միլիոնատէրերու կամ նոյնիսկ միլիարդատէրերու թիւով, այլ նայեցէք ժողովուրդի այն մեծ տոկոսին, որ չքաւոր դարձած է: Նայեցէք հարուստի եւ աղքատի միջեւ գոյութիւն ունեցող խրամատի աճին ու բեւեռացման: Նայեցէք դատարկուած գիւղերուն եւ երկրէն արտագաղթողներուն: Նայեցէք մեր դատական համակարգի անարդար գործունէութեան: Ու պիտի տեսնէք, որ մեր պետականութիւնը կայուն չէ, վտանգուած է: ԵՐԿՐԻ ՄԸ ՉԱՐԳԱՅՄԱՆ ԳԼՈՒԻՈՐ ՀԻՄՔԵՐԷՆ ՄԻՆ, ԱՆՀԱՏԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՆԱԻԱՆԴՈՒՆԵՑՈՒԱԾՔԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ Է, ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԱԾ ՕՐԷՆՔԻ ԳԵՐԱԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ: Երբ մարդ կը գիտակցի, որ իր ճակտի քրտինքով շահած վաստակը ապահով է եւ անիրաւօրէն պիտի չի խլուի իրմէ, ան բնականաբար պիտի ջանայ բարելաւել իր վիճակը, այդպիսով նպաստելով նաեւ երկրի բարելաւման: Իսկ երբ հակառակին ակնատես կ'ըլլանք... Նայեցէք Հիւսիսային եւ Հարաւային Քորէաներուն ու պիտի համոզուիք, որ նո՛յն հողամասին վրայ գտնուող նո՛յն ժողովուրդի երկու հատուածները որքան տարբեր ճակատագրեր կրնան կերտել, երբ օրէնքի գերակայութիւնը կը լարդուի ու ժողովրդավարութիւնը կը կիրարկուի: Որքան բարձր ըլլայ իրենց դիրքերը շահագործող ղեկավարներու շարաշահումները, այնքան բարձր կ'ըլլայ ժողովուրդի անվստահութիւնը հանդէպ իր ղեկավարութեան եւ այնքան ալ բարձր կ'ըլլայ երկրին սպառնացող վտանգներու մակարդակը: Երբ սակաւաթիւ մարդիկ իրենց ձեռքերուն մէջ կը կուտակեն երկրին հարստութիւնները, այդ արարքը պատճառ կը դառնայ, որ խափանուի քաղաքացիներու տաղանդներու եւ հմտութեանց աճը եւ ստիպէ անոնց, օտար երկիրներու մէջ գանոնք զարգացնելու եւ իրենց ջան-

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԺԻՐԱՅՐ ԵՒ ՍԻՄԱ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

ՄԱՍԻՍ - 2018

«Փոխադարձ Վստահութիւն, Միասնականութիւն, Պատասխանատուութիւն»

քին պտուղը քաղելու: Պատմութեան ինչ հեզնանք, որ եօթ-ութ տասնամեակներ առաջ, օտարի կողմէ մեր հայրենակիցներու բռնի արտաքսումը դեպի սառցապատ Սիպերիաները, այսօր յօժար կամբքով յանձն կ'առնուի Ազատ Անկախ Հայաստանի քաղաքացիներու կողմէ: Ինչպէ՞ս չտեսնել ու չմտահոգուիլ այս դառն իրականութեամբ:

Անկեղծ պէտք է ըլլանք մտահոգուելու Հայաստանի եւ աշխարհացրիւ հայութեան ապագայով: Այն օրէն ի վեր, երբ Հոկտեմբեր 27, 1999-ին օտարի ձեռքին գործիք դառնացած հայ փառաստենչ պատեհապաշտներու կողմէ գլխատուեցաւ մեր պետականութիւնը, ազգովին կը նահանջենք, Հայաստանի եւ Սփիւռքի տարածքին: Այդ օրէն ի վեր, փոխանակ մեր վիրաւոր պետականութիւնը վերականգնելու եւ մեր մէջ ազգասիրական ոգին հրահրելու ջանքերուն, տակաւ աճեցաւ «եթէ ես չ'օգտուիմ, հայրենակիցս պիտի օգտուի» մտայնութիւնէն մղուած, օտարին ծառայելով, հայրենիքի տկարացման հաշուոյն անձնական շահ ապահովելու ստորին հոգեբանութիւնը: Այդ ստորին հոգեբանութեան արդիւնք է, անձնական շահի համար ռազմավարական արժէքներ կայացնող հաստատութեանց վաճառումը օտարին: Ատոր արդիւնք է Հայաստանի մեծահարուստներուն ցուցաբերած անվստահութիւնը երկրին հանդէպ, տարբ տարուան ընթացքին մօտ տասը միլիարդ տոլար երկրէն դուրս հանելու ոչ միայն անպատասխանատու, այլ դաւաճանական արարքով: Ատոր արդիւնք է Հայաստանի արտաքին պարտքի կուտակումը, որ անցած է երկրի տարեկան ներքին արտադրութեան (ՀՆԱ) 50 տոկոսի սահմանը եւ այդ պարտքի ծանրութիւնը կը սպառնայ երկրին սնանկացման: Ատոր արդիւնք է Հայաստանի պետական գոյութեան սպառնացող արտագաղթը: Ատոր արդիւնք են խեղաթիւրուած ընտրութիւններն ու առնետավազքերը: Ատոր արդիւնք է դատական համակարգի անարդարութիւնը երկրէն ներս, որ կը ստիպէ անիրաւօրէն գրկուածներուն, դարման որոնել Եւրոպայի տարածքին մէջ: Ատոր արդիւնք է հայ գործարարին կողմէ, իր անմիջական շահին համար ու առանց խղճի խայթի, օտար հանքագործ գործարարին կաշառումը, որպէս զի անտես է հանքի ապահով արտահանման կանոնները, քաջ գիտնալով, որ երկրի ընդերքի այդպիսի անխնայ յօշոտումը անհաւանաբար կ'առնուի վնաս պիտի պատճառէ բնապահպանութեան ու ժողովուրդի առողջապահութեան: Այս բոլորին ի տես, ինչ «Փոխադարձ Վստահութեան, Միասնականութեան եւ Պատասխանատուութեան» մասին է խօսքը: Եթէ իսկապէս անկեղծ ենք իրականացնելու այդ լոզունգը, ապա աչքի առջեւ ունենանք մեզ նման այլ ազգի մը՝ հրեաներու օրինակը:

Երբ Նոյեմբեր 1917-ին Պալֆուրեան յայտարարութեամբ հրեաներուն ազգային տուն մը կը խոստացուէր Պաղեստինի մէջ, հրեաները Պաղեստինի տարածքի բնակչութեան հազիւ 10 տոկոսը կը կազմէին, մօտ 60,000 մարդ: 31 տարիներ ետք, 1948-ին, երբ Իսրայէլի անկախ պետութիւնը հռչակուեցաւ Պաղեստինի տարածքին մէջ մասին վրայ, հրեաները կը կազմէին բնակչութեան 82 տոկոսը, մօտ 717,000 մարդ: Յաջորդ 27 տարիներու ընթացքին, այդ համեմատութիւնը հասած էր 88 տոկոսի, մօտ 2,300,000 մարդ: Բաղդատեցէք անկախ Իսրայէլի առաջին 27 տարիներուն բնակչութեան թիւի աճը, անկախ Հայաստանի առաջին 26 տարիներու թիւին հետ: Ինչո՞ւ համար հրեաները կը կրցան ԵՌԱՊԱՏԻԿ Իրենց թուաքանակը, մինչ մենք ԿՈՐՄՆՅՈՒՑԻՆՔ մեր թուաքանակի մօտաւորապէս ԿԵՍԸ: Ինչ էր անոնց եւ մեր ղեկավարներու պատասխանատուութիւնը այս իրավիճակներու ստեղծման մէջ: Ինչո՞ւ համար մեր մեծահարուստները չհետեւեցան Ռոչիլտներու ազգանուէր օրինակին, որոնք նպաստեցին աշխարհացրիւ հրեաներու վերաբնակեցման Պաղեստինի ու ապա Իսրայէլի պետութեան մէջ: Ինչո՞ւ համար մենք չկրցանք արժեւորել մեր Պէն Կուրյունները, յուսադրելով եւ ուժաւորելով ժողովուրդը՝ «Կարելորդ այն չէ, որ այլազգիները ինչ կ'ըսեն, այլ՝ հրեաները ինչ կ'ընեն» յայտարարութիւններով:

Ռոն է դարմանը մեր ցաւերուն: Ամենայն հայոց բանաստեղծի վերելի մէջբերումը առնուած է 1910-ին գրուած «Դառնացած ժողովուրդ» յօդուածէն: Տանք այլ մէջբերում մըն ալ նոյն յօդուածէն: «Եթէ մենք ունենք ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ, ՀՈԳՈՒ ԱՐԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋ ԲՆԱԶԳՆԵՐ (Ընդգծումը մեզմէ. ՅՏԴ), եւ դրա դէմ կռուելու, առողջանալու առաջին պայմանը է, որ մենք ե՛ւ մեր սրտերում, ե՛ւ աշխարհի առաջ անկեղծ խոստովանենք ու ճանաչենք մեր դժբախտութիւնը: Ապա թէ էդ փրկարար գիտակցութեանը կը հետեւեն ԻՆՔՆԱԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐ ՅԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ԱԶՆԻԻ ԳՈՐԾԸ» (Ընդգծումը մեզմէ. ՅՏԴ): Թու՛մանեանէն մօտ 1400 տարիներ առաջ, մեր Պատմահայր եւ ինքնութեան կերտիչ Խորենացին, իր նշանաւոր «Ողբ»ով նաեւ տուած էր մեր ցաւերուն դեղագիրը, որը դժբախտաբար կ'անտեսեն Հայաստանի եւ Սփիւռքի մեր ղեկավարները, անշուշտ եթէ խորապէս կը գիտակցին անոր: Խորենացին կը թուէ, թէ ինչո՞ւ կորսնցուցինք Արշակունեաց պետականութիւնը: Եթէ չանսանք անոր խորհուրդներուն, պիտի կորսնցնենք մեր այսօրուան պետականութիւնն ալ, որը դժբախտաբար արդէն խախտուած է: Երբ օրէնքը, կարգն ու կանոնը չի՛ պահպանուիր երկրին մէջ, այլ ենթակայ կը դառնայ աւագանիի քմահաճոյքին. երբ անձնական ու անմիջական շահը կը գերադասուի, փոխան հաւաքական ու երկարաժամկետ շահերու. երբ եղծանման մթնոլորտն է տիրապետողը, փոխան ինքնակատարելագործութեան ու ազնիւ գործի, ապա ո՛չ փոխադարձ վստահութիւն, ո՛չ միասնականութիւն եւ ո՛չ ալ պատասխանատուութեան գիտակցութիւն կրնայ գոյութիւն ունենալ: Այլ՝ խաբկանք, պառակտում եւ բարոյալքում, որ վստահաբար կը տանի անկման ու կործանման: Խաբկանքով իշխանութեան տիրացած աւագանին չի՛ կրնար վստահութիւն ունենալ իր հայրենակցին վրայ եւ իր անօրինական վիճակը չի՛ ներքեր, որ երկարաժամկետ ծրագիրներ մշակէ իր հարազատ երկրին մէջ: Ատոր համար է, որ իր երկրէն յափշտակած աւարը դուրս հանելով, օտարի հողի վրայ կը ջանայ գայն ապահովել ու օրինականացնել: Այսպէս է, որ երկիր մը կ'արիւնահոսի ու կը տապալի: Որքան ալ զեղեցիկ ծրագիրներ մշակուին ժողովուրդի վստահութիւնը կորսնցուցած իշխանաւոր-

ներու կողմէ, այդ ժողովուրդը պիտի երկմտի իր լուծման ներդնելէ, քաջ գիտակցելով, որ այդ ծրագիրները կարելի է հեշտութեամբ իրագործել անոնց յափշտակած աւարներու մէկ մասնիկովն իսկ:

Ինչպէս դարմանել ժողովուրդի վստահութիւնը չվայելող եւ ոստիկանական համակարգի տակ հեծեծող երկրի մը ցաւերը: Պարզ եւ հեշտ պատասխանը պիտի ըլլայ. «Երբ երկրէն ներս կը ստեղծուի արդար դատական համակարգ, ուր ամէն ոք ենթակայ կ'ըլլայ օրէնքի գերակայութեան»: Իսկ ինչպէս կրնանք համարիլ անոր: Կա՛մ այդ պիտի գայնոյն այդ աւագանիի այն հատուածէն, որ վերջապէս պիտի գիտակցի, որ իր ապագան աւելի ապահով կը դառնայ արդար ու ժողովրդավար համակարգի մը տակ ու հետեւաբար պէտք է նպաստէ անոր ստեղծման եւ կա՛մ ժողովրդային պոռթկումով, որ կրնայ վտանգել աւագանիի կեանքերն ու շահերը: Երբ երկրի մը ազգաբնակչութեան երեք-չորրորդը կ'ապրի երկրէն դուրս, ապա դրսեցիներու պարտաւորութիւնը պէտք է ըլլայ ամէն գնով նպաստելու երկրէն ներս արդար եւ ժողովրդավար համակարգի մը հաստատման: Այդ պէտք է ընեն ո՛չ միայն յօգուտ երկրի բարօրութեան, այլ նաեւ յօգուտ իրենց եւ իրենց գաւազաններու ապագային: Եւ հոս է, որ մեզ կը զարմացնէ Սփիւռքի աւագանիի թերացումը հայկական պետականութիւնը ամրակայելու անհրաժեշտ գործին մէջ: Այս կէտին մէջ, մենք կրնանք մասամբ հասկնալ Հայաստանի աւագանիի (օլիկարխի մշակուցի մարդ) վարանումը, իրենց մենաշնորհալ դիրքերը կորսնցնելու մտավախութիւնէն մեկնած: Բայց ինչպէ՞ս բացատրել Սփիւռքի աւագանիի թերացումը: Ինչն է իրենց վախը: Արդեօ՞ք մետալի մը արժանանալու սնամէջ փառքը աւելի թանկ է իրենց համար, քան Հայաստանի պետականութեան ամրակայումը: Արդեօ՞ք կը գիտակցին անոնք, որ իրենց այս մեղկ ընթացքով կը վնասեն Հայաստանի պետական շահերուն: Կ'արժէ այստեղ նշել ազգասէր սովետահայ մտաւորականի մը 1960-ականներուն տուած խրատները Լիբանանահայ մտաւորականութեան, որ ո՛չ շողոքորթա-

2017-Գ՝ Ամփոփ

Ազատութեան Հրապարակը՝ Թափուր, Կարագի Գինը՝ Ռեկորդային, Սերժ Սարգսեանը՝ «Ամփոխարինելի» ԳԱՅԵԱՆԷ ՍԱՐԻԲԵԿԵԱՆ

Անցնող տարին ընտրական էր. տարուայ գլխաւոր իրադարձութիւնները Ազգային ժողովի եւ Երեւանի աւագանու ընտրութիւններն էին: Փորձել ենք ամփոփ ներկայացնել 2017-ի հայաստանեան քաղաքական կեանքի հական էջերը:

Տարեակգբի ամենամեծ թեման Սերժ Սարգսեանին աւելի քան մէկ տասնամեակ հաւատարիմ ծառայած Սեյրան Օհանեանի ընդդիմադիր ճակատում յայտնուելն էր: Ութ տարի պաշտպանութեան նախարարի պաշտօնը զբաղեցրած Սեյրան Օհանեանը նախկին արտգործնախարար Վարդան Օսկանեանի եւ «Ժառանգութեան» ղեկավար Բաֆֆի Յովհաննիսեանի հետ լծուեց իշխանաբոլորութեանը խոստանալով բացայայտել 2008 թուականի Մարտի 1ի սպանդը: Դաշինքի ստուերային համակարգումը ստանձնեց Արցախի պաշտպանական բանակի ղեկավար Սամուէլ Բաբայեանը:

Տարուայ յիշարժան դրուագներին էր իշխող Հանրապետական կուսակցութեան ղեկավար Սերժ Սարգսեանի եւ կուսակցութեան առանցքային ներկայացուցիչ, նախկին վարչապետ Յովիկ Աբրահամեանի հեռակայ առճակատումը: Ընտրութիւնների շէմին Յովիկ Աբրահամեանը յայտարարեց կուսակցութիւնը լքելու մասին: Սերժ Սարգսեանը արձագանքեց՝ գուշացնելով, որ մայր գետին պոկուող առուակները, եթէ կարճ ժամանակում նորից չեն մտնում նոյն հոսքի մէջ, չորանում ու գնում են: Յովիկ Աբրահամեանը ֆէյսպուքեան գրառմամբ ահազանգեց՝ մայր գետ լցուող տեխնոլոգիական գործարանի խառնուրդային ջրերը կը մխտուեն ողջ մայր հունը, անպիտան կը դառնայ ամբողջը: Նրա ահազանգն անարձագանք մնաց, ակնարկած տեխնոլոգիական գործարանի խառնուրդը՝ վարչապետ Կարեն Կարապետեանը լծուեց ընտրապայքարի:

Սարգսեան-Ծառուկեան բախումին էրկու տարի անց «Բարգաւաճ Հայաստան» կուսակցութեան առաջնորդ Գագիկ Ծառուկեանը յայտարարեց փակած քաղաքական էջը բացելու մասին:

Փետրուարի վերջին Կեղրո-

նական ընտրական յանձնաժողովը հրապարակեց իշխանութեան ձգտող քաղաքական ուժերի ցանկը: ՀՅԴ-ն, ՀՀԿ-ն, «Հայկական վերածնունդ» եւ Կոմունիստական կուսակցութիւններն ընտրապայքարի մէջ մտան միայնակ, ՀՀ հիմնադիր նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի գլխաւորած Հայ Ազգային Կոնգրեսն ու Ստեփան Դէմիրճեանի ղեկավարած ՀԺԿ-ն՝ կրկին դաշինքով, Նիկոլ Փաշինեանը, Էդմոն Մարուքեանը եւ Արամ Սարգսեանը ձեւաւորեցին «ԵԼք» դաշինքը: Մի խումբ քաղաքական գործիչներ ԲՀԿ-ին միացան եւ ստեղծուեց «Ծառուկեան» դաշինքը: Սեյրան Օհանեանը, Բաֆֆի Յովհաննիսեանը եւ Վարդան Օսկանեանը ընտրութիւններին ներկայացան «Օհանեան-Բաֆֆի-Օսկանեան» դաշինքով: Նաչատուր Քոբրեւեանի գլխաւորած «Ազատ Դեմոկրատներ» կուսակցութեան ցուցակում ընդգրկուեց նախկին վարչապետ Հրանտ Բաբայեանը:

Նախընտրական քարոզարշավի մեկնարկին էրկու շաբաթ անց կալանաւորուեց ՕՐՕ դաշինքի առանցքային դէմքը՝ Սամուէլ Բաբայեանը: Նա մեղադրուեց անօրինական ճանապարհով Վրաստանից Հայաստան «իզլա» տեսակի գէնիթաւոր թիրուային համակարգի խողովակ տեղափոխելու, ինչպէս նաեւ փողերի լուսցման մէջ: Նոյեմբերի 28-ին Սամուէլ Բաբայեանը դատապարտուեց վեց տարի ազատազրկման: Նա յայտարարեց, որ

Հայաստանի իշխանութիւնն իրեն դատելու խնդիր էր դրել, ինքը որեւէ առնչութիւն չունի «իզլա»ի գործի հետ:

Ապրիլեան պատերազմի տարելիցին՝ Ապրիլի 2-ին տեղի ունեցան խորհրդարանական ընտրութիւնները: Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի գլխաւորած Կոնգրես-ՀԺԿ դաշինքը, «Հայկական վերածնունդ»ը, «Ազատ դեմոկրատներ»ը, Կոմունիստական կուսակցութիւնը չյաղթահարեցին անցողիկ շէմը: խորհրդարան անցան ՀՀԿ-ն, ՀՅԴ-ն, «Ծառուկեան» դաշինքը եւ «ԵԼք»՝ ինը մանդատով: Չնայած օրուայ խորհրդին՝ ՀՀԿն կէսգիշերին յաղթանակի մասին ազդարարեց ճոխ հրավառութեամբ:

Անկախ Հայաստանի պատմութեան մէջ առաջին անգամ տեղի չունեցան յետընտրական զարգացումներ: Հանրապետական իշխանութեան լեգիտիմութիւնը կասկածի տակ դրեցին ՕՐՕ դաշինքն ու Հայ Ազգային Կոնգրեսը, սակայն Սահմանադրական դատարանում ընտրութիւնների արդիւնքները վիճարկեց միայն Կոնգրեսը: Նորընտիր խորհրդարանի նախագահ ընտրուեց Արա Բաբլոյեանը, պատգամաւորների թիւը կրճատուեց 30-ով: Աւելի ուշ ձեւաւորուեց նոր կառավարութիւն՝ դարձեալ Կարէն Կարապետեանի գլխաւորութեամբ եւ նոյն կազմով:

Ազգային ժողովի ընտրութիւններին յաջորդեցին Երեւանի աւագանու ընտրութիւնները: Մաս-

նակցող երեք ուժերը՝ Հանրապետական կուսակցութիւնը, «ԵԼԲ»-ը եւ «Երկիր ծիրանին» ձեւաւորեցին Երեւանի աւագանին: Դարձեալ Տարն Մարգարեանը ստանձնեց քաղաքապետի պաշտօնը:

Ընտրութիւններն ընթացան արձակադրոյց ընտրախախտումների բացայայտումներով: Համացանցը ողողուեց ՀՀԿ-ական պատգամաւոր Արտակ Մարգարեանին պատկանող «ՍԱՍ գրուպում» աշխատակիցների ժողովի սկանդալային ձայնագրութեամբ, ըստ որի Արտակ Մարգարեանի եղբայրը պահանջում էր ՀՀԿ-ի օգտին քուէներ հաւաքագրել՝ նուաստացնելով եւ սպառնալով աշխատակիցներին: «ԵԼք»-ը ոստիկանութեան ՊՊԾ գնդի աղբամաններից ընտրողների ցուցակներ յայտնաբերեց, որտեղ բարձրաստիճան ոստիկանները ցուցակագրել էին մարդկանց՝ որպէս ՀՀԿ-ի օգտին քուէարկողներ: «Իրագեկ քաղաքացիների միաւորում» հասարակական կազմակերպութիւնը բացայայտեց դպրոցների տնօրէնների ընտրական ցուցակները իշխանութեան օգտին: Այս սկանդալային բացայայտումներով քրէական գործ չյարուցուեցին եւ որեւէ մէկը չպատժուեց:

Ընտրութիւններից յետոյ Ազատութեան հրապարակի հարթակը թափուր մնաց: Որեւէ քաղաքական ուժ իշխանափոխութեան փորձ չարեց, հանրահաւաքներ, երթեր տեղի չունեցան: Մի քանի տասնեակ ուսանողների շրջանում կրքեր բորբոքեց «Պաշտպանութեան մասին» օրէնքում ուսման տարկետման իրաւունքի սահմանափակումը: «Յանուն գիտութեան զարգացման» նախաձեռնութիւնը սակաւամարդ հաւաքներով պահանջեց վերականգնել տարկետման իրաւունքը: Իշխանութիւնը չընդունեց ուսանողների պահանջը: Հնգօրեայ հացադուլից յետոյ պայքարն աւարտուեց:

Հանրապետական իշխանութեան ձեւաւորումից յետոյ սկսուեցին քաղաքական հնչեղութիւն ունեցող դատավարութիւնները: Շուշիի առանձնակի գումարտակի հրամանատար Ժիրայր Սեֆրեանի դատավա-

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ
ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՎԱՐԴԱՆ ԵՒ ԿԱՐԻՆԷ
ԳՈՃԱՊԱՊԵԱՆ

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ
ԱՌԻԹՆԵՐՈՎ ՄԵՐ ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐՆ ՈՒ
ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐՈՒՆ
ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ԹԱԳԷՈՍ ԵՒ ՆՈՐԱ
ՔԷՕՐՈՂԼԵԱՆ

Massis Weekly

Volume 37, No. 50

Saturday, January 6, 2018

Editorial

Yet Another Year Is History

Mankind lived through another year which was full of turbulence and upheavals, both domestically and internationally.

Armenia has gone through a peaceful year despite the fact that the danger of war has always remained and the enemy continued to keep the situation on the border tense, with daily skirmishes and shelling of Armenian positions and villages. The National Army has always been vigilant, and was able to restrain the appetite of Azerbaijan and its President, while sacrificing many soldiers lives.

Emigration continued to be the main challenge facing our homeland, but the seriousness of which was not a big concern of the Armenian authorities. Concrete policies remained inadequate to face this chronic crises facing our nation. Rather, being too optimistic on this issue, president Sarkisian pledged to bring the Armenian population to four million by 2040, without presenting details on how to get there. For these reasons, his promise was seen by many as unrealistic and was taken with great skepticism.

Corruption, bribery, economic monopolies and abuses hindered our homeland's normal development, and it continued to remain a poverty-stricken country, while small group of people have amassed huge sums of wealth and power.

In April, every five-year parliamentary elections were held, during which the electoral bribe became the leading factor and player. The Republican Party was proclaimed victorious, despite the fact that its 20-year unilateral rule was a long chain of failures and lost opportunities taking the country many steps backward.

In November, Armenia and the European Union signed a Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement that promises new horizons for further development of our country. This can be achieved if Armenia shows a full-fledged commitment, by implementing reform programs which it promised.

In spite of these, diaspora Armenians continued to support their homeland by implementing a wide range of humanitarian and economic programs, which, to some extent, helped to improve the welfare of the its citizens. Last year a large number of Armenians visited their homeland, contributing to the development and advancement of the tourism industry.

The participation of more than 1,500 delegates at the 6th Armenia-Diaspora Conference, which was held in September, in Yerevan, came to reaffirm once again that the diaspora Armenians remain supportive of their country and the land of their ancestors, despite their reservations toward the current authorities.

Last year, the release of high quality Hollywood film "The Promise", about the Armenian Genocide, and many other documentaries on the same subject, by non-Armenian artists, was remarkable, and helped to advance the recognition efforts.

At the international level, America had a new president. By assuming his office in January, Donald Trump was soon recognized as the "chaos president". His behavior was unlike any other president. Domestically and internationally accepted norms and rules were turned upside down. Diplomacy and foreign relations lost their former sense and meaning, thus becoming a hostage of one man's personal instincts. A powerful country like the United States did not only lose its international reputation and credibility, but also became the subject of the ridicule by other nations and people.

However, once again the power of the American Constitution came to light. Thanks to that, the judicial and legislative bodies and also the media succeeded in revealing and halting numerous illegal steps and initiatives attempted by the president. His immediate circle came under investigation on legal grounds. All of these made Trump an unwelcome and unacceptable leader by the vast majority of the American people.

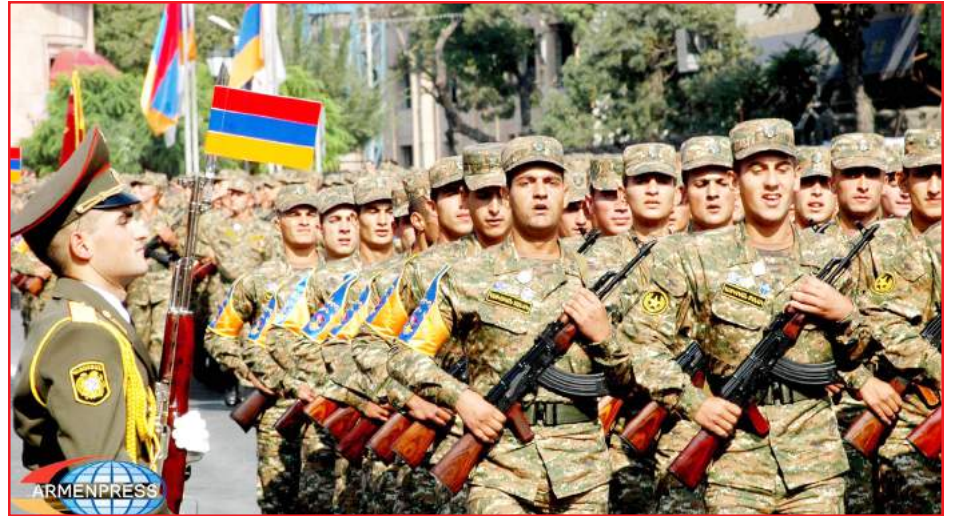
The Middle East remained the most fragile and alarming region in the world. The wars, relocation and refugee crises caused suffering to hundreds of thousands, and terrorism spread throughout the world.

In Turkey, Erdogan's rule became more dictatorial, damaging its relations with neighboring countries, Europe and United States.

One more year has passed into history. We welcome the 2018 once again hoping that it will be better than its predecessors. Wars will end, human tragedies, famine, and poverty will subside, the world will remain free of natural disasters and the new year will bring prosperity, peace and happiness to the Armenian people and to all mankind.

Happy New Year

Armenian Military Most Trusted Institution in Armenia

The Armenian military remains the most trusted institution in Armenia, according to an opinion poll conducted recently.

The Armenian branch of the U.S.-funded Caucasus Resource Research Center (CRRC) interviewed more than 1,600 randomly chosen households across the country in November as part of the CRRC's annual Caucasus Barometer survey. The survey gauged public opinion in Armenia and Georgia on a wide range of issues facing the two neighboring countries.

According to its findings released last week, 51 percent of Armenians "fully trust" and another 26 percent "rather trust" their armed forces. The CRRC's previous surveys found similarly strong popular support for the Armenian army, a sentiment that appears to reflect the unresolved Nagorno-Karabakh conflict.

The latest CRRC poll shows that the Armenian Apostolic Church and

other religious organizations active in the country were the second most trusted institution, with 74 percent of respondents having confidence in them.

The poll found much lower degrees of public trust towards the executive and legislative branches of government. In particular, only 18 percent of those polled said they trust President Serzh Sarkisian, according to the CRRC. Public confidence in the Armenian parliament was found to be even weaker.

Respondents were also asked questions relating to foreign policy. Two-thirds of them said they approve, in one way or another, of Armenia's membership in the Russian-led Eurasian Economic Union. Accordingly, 64 percent described Russia as Armenia's "friendliest" foreign partner.

At the same time, 55 percent of those polled voiced varying degrees of support for Armenia's potential accession to the European Union.

President Sarkisian Delivers New Year Message

Honorable Citizens of the Republic of Armenia,

Dear Compatriots,

I would like to express my gratitude to you just a few minutes before bidding farewell to 2017. I am grateful to Armenia's soldiers and simple country folk, intellectuals and business people, I am grateful to everyone for dedication, patriotism and patience. Mat the faith we have for our people and the future of the country invigorate us throughout the coming year.

At this moment, we have gathered around festive tables with our family members. Every one of us is summing up the outgoing year, thanking God. Let us see 2018 in with a positive feeling of friendship and kinship.

2017 was a year of successive work and implementation of serious projects. The pace of large-scale transformations was not down at all; moreover, we implemented them with ever

greater determination. The achievements we had this year are first of all your own achievements. And yet, we have much to do in order to consolidate the foundations of the Armenian statehood and society.

Our ambitions are great, and we will be consistent in implementing them. We will continue to defend Artsakh's legitimate rights and interests. The work done by the authorities should be felt by every citizen of Armenia and instill a feeling of confidence in us. We have a wonderful country, and we should be proud of being a citizen of such a country.

Dear Compatriots,

In 2017, we elected a new national assembly. The electoral campaign was too keen, but the atmosphere was constructive. We avoided hostility and social divide, which matters more than the number of votes. This is another sound trend that should

Continued on page 3

Confronting Past Violence with More Violence

By Cengiz Aktar

Just a few days before New Year 2015, I wrote a piece entitled "Entering 2015" –copied below since the records of the Taraf newspaper where it was published has been deleted by the authorities.

I was concluding with my hopes and wishes for the coming centenary of the Armenian Genocide; an end to denials, a break from routine, the ability to hear the Other and the willingness to understand each other —the first steps towards a collective healing process.

Of course, it did not happen.

Nor did it happen in 2016 or 2017. On the contrary, the curse of 1915 pervades the country more and more each passing day. We are going through such times that each year, we yearn for the one before. It is collective psychosis.

When I said 'curse' I did not mean a para-psychological phenomenon. Besides one should not demean the non-mourned, the unburied bodies, and the suffering souls. I meant that unless we, as a society confront a massive crime in our past like the Armenian Genocide of 1915 and unless we commit due reparations to the descendants of innocent victims, impunity will haunt us, and even more evil will follow. This is a century-old ethical predicament with remarkably deep roots.

Considering that Genocide is a substantially massive crime than any of the public, individual or collective infractions, or the incessant evils of today, if the public consciousness can stomach Genocide, it can easily stomach any lawlessness. And thus, evil begets evil.

We as a society have constantly refused to bring up the events of 1915 due to the intensity of the transgressions that followed suit —directly correlated to the impunity of Genocide—as well as voluntary or forced dementia.

And now, the masses, which do not even know the meaning of the word 'Armenian' —or use it at best as an insult— let alone the word 'genocide', lack any awareness of the issue. That won't change.

Let me give an example. When talking about the impunity for crimes against the Kurdish people since the founding of the Republic people usually start by saying "for the last 90 years". Very few acknowledge the impunity for the crimes against the Armenians and other non-Muslim groups, especially the Kurdish crimes against Armenians that went unpunished.

Today collective dementia has reached such levels that even this 90-year-old persecution tends to be forgotten. On the contrary, collective dementia, collective violence, and collective depravity that were imposed after the transgressions of 1915 became our lifestyle.

Now we have unlimited violence and depravity everywhere, inside our homes, barracks, workplaces, hospitals —in every arena, from politics to the media— against everything from humans, to animals, nature, cities, and culture. But lawlessness, impunity,

injustice, and indifference are everywhere as well.

There is a fence of political and social dementia that stands against a handful of people who are still trying to resist, who do not want to forget and who claim justice.

The issue here is not even the embarrassment some might feel in case of justice. The problem is amnesia, a public and voluntary dementia that banishes empathy, remembrance, and mourning.

Some kind of schizophrenia that immediately forces one to forget and try to make others forget the violence it just inflicted. This is a collective sickness that transgresses the delusions of banal everyday politics.

However, the suppressed memories of the past violence keep themselves alive in the public sub-consciousness by creating more violence, testing the confines of our dementia. So much so that while trying to forget an evil, we beget a new one!

Maybe this is the curse of a society that refuses to face voluntarily its past violence through involuntary confrontation with daily violence with all its sinister consequences.

Entering 1915

Who knows, all the evil haunting us, endless mass killings, and our inability to recover from afflictions may be due to a century-old curse and a century-old lie. What do you think?

This is perhaps the malediction uttered by Armenians, children, civilian women and men alike who died moaning, and buried without a coffin. It may be the storms created in our souls by the still agonising spectres of all our ill-fated citizens including Greeks and Syrians and later Alevis and Kurds.

Perhaps, the massacres which have not been accounted for since 1915 and the charge which have remained unpaid are now being paid back in different venues by the grandchildren.

The curses uttered in return for the lives taken, the lives stolen, the homes plundered, the churches destroyed, the schools confiscated, and the property extorted...

'May God make you pay for it for all your offspring to come'... Are we paying back the price of all the injustices done so far?

Does repayment manifest itself in the form of an audacity of not being able to confront with our past sins or

in the form of indecency that has become our habit due to our chronic indulgence in unfairness? It seems as if our society has been decaying for a century, with festering all around.

Despite this century-old malediction, 2015 will pass with the debate, 'Was there really genocide?'

We will watch how the current tenants of the state exert vast efforts to cover up this shame and postpone any move to confront it. If it were in their hands, they would just skip the year 2015.

The denialist prose that consists of three wizened arguments that consist of upheaval, collaboration with the

identities or were converted to Islam, after sweeping aside the puzzle "Was it genocide or not" or the question "Who killed who" and purely listening to our conscience?

To understand, as Hrant Dink put it, a fully fledged cultural genocide and the loss of a tremendous amount of civilisation?

To realise that the biggest loss to this country is that non-Muslim citizens of this land no longer live here?

To comprehend why the genocide - which Armenians of those dark days would refer to as the great catastrophe (Meds Yeghern) - is a disaster that befell not only Armenians, but the

enemy and victimisation —it is rather Armenians who killed us— will continue to be parroted in a series of conferences. And we will dance to our own tunes.

On April 24 and 25, 2015 the official ceremony will be held on the occasion of the Anzac Day in Gallipoli, not in connection with the genocide. And we will listen to Dardanelles heroism in abundance. But we will find none to listen to our narrative.

How much more maledictions should happen to us so that we will be inclined:

To reckon with our bloody nation-building process?

To know and remember how an innocuous, hardworking, productive, talented and peaceful people was destroyed by warrior peoples of Anatolia and to empathise with their grandchildren in remembrance?

To feel the gist of the tyranny that made unfortunate Armenians cried, "Ur eir Astvadz" (Where were you God) in revolt to God in the summer of 1915 which was dark and cold as death?

To realise that the population of Armenians dwindled from millions in the Ottoman Empire of 1915 to virtually none today and the remaining Armenians either concealed their true

entire country?

To see that the loss of our non-Muslim citizens who were killed, banished away or forced to flee amounts to the loss of brainpower, bourgeoisie, culture and civilisation?

To calculate the curse of the goods, property, and children confiscated?

To duly understand the wisdom of author Yasar Kemal, who wrote, "Another bird cannot prosper in an abandoned nest; the one who destroys a nest cannot have a nest; oppression breeds oppression"?

To even realise that those who would reject all the aforementioned points would do so because of a loss wisdom deriving from the Genocide.

The Armenian Genocide is the great catastrophe of Anatolia, and the mother of all taboos in this land. Its curse will continue to haunt us as long as we fail to talk about, recognise, understand and reckon with it. Its centennial anniversary actually offers us an historic opportunity to dispense with our habits, understand the other, and start with the collective therapy.

ahvalnews.com

Cengiz Aktar is a Turkish political scientist, journalist and writer.

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱԸ
ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ԸԱՄԱՐ)
ԱՄԵՆ ՏԵՄԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ԸՆՈՒՉԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

American Armenian Rose Float Wins Judges Trophy

PASADENA -- Officials of the 128th Rose Parade announced winning float entries for the Tournament of Roses held on January 1st.

American Armenian Rose Float named "Armenian Roots" was awarded The Judges's Trophy "for most outstanding float design and dramatic impact".

The float was designed by asso-

said.

The association went through the local Armenian community and selected nine women who "have given back to the community" to be featured as float riders.

They are Hermine Janoyan, who has received numerous awards for public service; Grace Stepanian, a third-year student at Cal State Los

ciation board member Johnny Kanounji and includes the bust of a woman holding a sprouting pomegranate tree. She is wearing traditional Armenian headgear and garments decorated with cultural symbols, motifs and colors.

Mary Der-Parseghian, another association board member, said the group wanted to put together a cultural float and make it an educational piece for the world to learn about Armenian culture.

The tournament's official theme is "Making a Difference" to highlight those who contribute to their communities, however that community is defined, and never ask for recognition.

"Since this year's theme for the tournament was about giving back without any expectations, we thought of the Armenian woman: the mom, the sister, the daughter who always has a commitment to their family and community without any expectations," she

Angeles; Telma Ghazarian Altoon, an ultra-marathon competitor; Ramella Markarian, vice president of business development at Adventist Health Glendale; Alina Dorian, an adjunct assistant professor at UCLA, as well as Sylvia Minassian, Sirvard Chimayan, Alice Petrossian, and Carmen Azinian Libaridian

Southern California-based Phoenix Decorating Company was in charge of constructing the float. Decorations began Dec. 2 and as New Year's Day approached, about 600 volunteers worked all-day shifts to complete the finishing touches.

The association first entered a float in 2015 and took home the tournament's President's Award for "most effective floral use and presentation." This past New Year's Day, it earned a second trophy for "best design and best use of floral and non-floral design."

Primate Hovnan Derderian's Christmas Message

"Let us cleanse ourselves from all filthiness of the flesh and spirit, perfecting holiness in the fear of God." (2 Corinthians 7:1).

The birth of our Lord and Savior Jesus Christ is the presence of the Divine in the life of humanity that leads us to holiness and purity. God's creatures naturally depend on systematic spiritual renewal so that they may keep their innate faith actively engaged in all endeavors of life, reflecting God's will by deeds and words.

Christ is Born and Revealed! Blessed is the Revelation of Christ, our Lord!

Every year, when we celebrate the Theophany and recite the above-mentioned proclamation, we feel the need for spiritual renewal in the depth of our souls. When we reiterate the Christmas greeting, we celebrate the beginning of a new life gifted to us by God Incarnate who is the path to wisdom, humility, and holiness.

"Let us cleanse ourselves from all filthiness of the flesh and spirit, perfecting holiness in the fear of God."

The miraculous birth of our Lord and Savior Jesus Christ reawakens in us the very particles of life that has been breathed into us by God, turning us into living souls on the day of the Creation. Whoever comprehends this truth, walks on the path to purity and holiness 'in the fear of God,' which is nothing than the wisdom of God.

We live in a time when now more than ever, we need to feel the presence

of God and do His holy will to be impeccable and stay away from the snares of evil.

Our forefathers felt the presence of God and lived their lives according to His will. They grasped the true meaning of Christmas and accepted God's invitation to 'cleanse themselves and live holy lives in the fear of God.' For them, Christ was the embodiment of holiness. His biblical teachings, our Christian values, a life lived with faith, the Armenian ancestral model family based on love and wisdom were all synonymous with our forefathers' understanding of holiness.

Christ is Born and Revealed! Blessed is the Revelation of Christ, our Lord!

Beloved faithful, the Theophany is the golden bridge that spans divinity to humanity. Glory be to the Almighty God for sending His Only Begotten Son to this world to guide us through darkness to light so we may see the path that leads us to holiness. Today, as we celebrate Christmas, we strive to reclaim that holiness in our lives.

Our Christmas prayer for this year is that we may become instruments of peace and vessels of the Holy Spirit to live tranquil lives and continue to prosper as individuals and as faith communities 'perfecting holiness in the fear of God' in our everyday lives.

Christ is Born and Revealed! Blessed is the Revelation of Christ, our Lord!

Archbishop Hovnan Derderian
Primate

President Sarkisian Delivers New Year Message

Continued from page 1

be built on in the New Year. Mutual respect, tolerance and consolidation must set benchmarks in Armenia's political life.

Next year we will complete our transition to the new system of governance. It is noteworthy that we will be celebrating the 100th anniversary of the Republic of Armenia at the same time. We can state confidently that we will usher in this jubilee with more cohesive and well-established social and political institutions.

We are going to get our fellow countrymen back to Armenia. They will be back seeing that a great deal of work has to be done in Homeland. The chief objective of our work is to open up new horizons and opportunities, provide a wider field of activity for each Armenian citizen.

Dear Compatriots,

In 2017, we stepped up our ef-

forts to build the armed forces of Armenia. As a result, we expect that those parents seeing off their sons to the army might feel confident that their son is called up to serve in well-organized and highly disciplined armed forces. Let us wish our soldiers good service. Let us thank them for protecting our peace.

One more year is going to join the line-up of Armenia's millennia-long history and the years of our emerging independent statehood. Let the Armenia-Artsakh-Diaspora trinity continue to strengthen in 2018; may our borders be safe and our homes – hospitable.

Let us raise a glass to wish peace to the Armenian world, as well as warmth and cohesion to our families. Always remember that the foundation of our country is the family.

May our hearth and home always be blessed with an atmosphere of love, affection, care and understanding!

Happy New Year and Christmas!

“Krikor Zohrab” Carpet Sheltered in its Homeland After More Than 100 Years of Alienation

YEREVAN -- The “Krikor Zohrab” carpet of historical importance, the first and most anticipated exhibit of the carpet museum, was solemnly opened at the National Center of the Armenian Carpet on 27 December.

Krikor Zohrab (1861-1915) was an outstanding writer and publicist, one of the most prominent lawyers of the time, a public and political figure, a member of the Ottoman parliament, Armenian Genocide victim.

Living and working in the Ottoman Empire, the western Armenian writer enjoyed a reputation among both Armenian and Turkish population.

As a member of the Ottoman parliament he actively participated in parliamentary debates, touched upon the most challenging issues and de-

manded solutions for them.

Zohrab described himself as “the advocate of the Constitution.”

Although Krikor Zohrab enjoyed the close friendship and affection of the Ottoman Empire political elite, he did not escape the fate of his people.

He was brutally murdered by the Ottoman Government decree. On June 2, 1915, the night, when Zohrab was arrested, he was playing card game in the club Cercle d’Orient with Talaat Pasha and Halil Bey. It was already midnight when Zohrab rose to his feet to leave the club. Talaat Pasha also got up, came up to him and kissed him on the cheek. That kiss was to remain in history as “Talaat Pasha’s kiss of death.”

“Krikor Zohrab” carpet is a symbolic achievement for the Armenian

carpet museum. It summarizes a whole period of the Armenian people’s history with endless struggle, great losses and the ability to survive.

The Armenian Highland is one of the oldest carpet weaving centers, and although how much Armenian carpets are different in their colors, ornaments, symbols, motives, they still stand out in the original manuscripts.

Portrait carpets are of a great interest in this diversity. The carpet with the portrait of Krikor Zohrab is a unique example of portrait carpets, which, according to the experts, was woven by the Bedoukian family before 1909 in Sebastia (Sebastia province, Ottoman Empire).

The carpet was lost during the Armenian Genocide, then was found in the collection of Jack Kadry, a

collector of oriental carpets. In the spring of 2017 the carpet appeared in the Australian auction by “Mossgreen” company. The carpet was of particular interest at the auction, which indicated the number and geography of the buyers. Victor Mnatsakanian, the founder of the Armenian National Carpet Center, succeeded in buying the carpet and donating it to the Armenian Carpet Museum.

The carpet, no doubt, will be included in the permanent exhibition of the Armenian Carpet Museum.

The National Center of the Armenian Carpet will refer to the history of Armenian carpet weaving in Sebastia in its future publications. Those carpets are the choicest and the most beautiful ones in the world according to the famous traveler Marco Polo.

JENNY’S IMMIGRATION & SOCIAL SERVICES

Հաստատութեան տնօրէն եւ հայ համայնքին տարիներ շարունակ օգնութիւն ցուցաբերած փորձառու Դենի Աբրահամեանը շարունակում է օգտակար լինել մեր հայրենակիցներին կառավարութեան կողմից գաղթականութեան փաստաթղթերի, հիւանդութեան, բոշակների եւ պետական օգնութեան ձեւակերպման անհրաժեշտ ծառայութիւններով:

Քաղաքացիութեան Կեդրոն

1436 W. Glenoaks Blvd., Glendale, CA 91201
Tel: (818) 242-8196 Fax: (818) 937-9120

-Բոլոր ճանապարհներով Green Card եւ այլ գաղթկանական ծառայութիւններ
-Եթէ երբեւէ ունեցել էք խնդիրներ, որը կարող է ձեզ խանգարել քաղաքացիութեան հարցով, մի մտահոգուէք, մենք ձեզ կ’օգնենք ...

Jenny Abrahamian
-Թարգմանութիւններ
-Լիազօրագրեր/ Appostille
Նոտար/Notary

Ծառայութիւններ
-Հեշտ եւ կարճ ճանապարհով հիւանդութեան բոշակ SSI-SSA
-Medi-Cal
-CAPI, Sponsor-ով կամ ստանց Sponsor-ի

Շուտով երկրորդ գրասենեակի բացում Orange County-ի մէջ (մանրամասնութիւնները յետագային)

Կը շնորհաւորենք համայն հայութեան
Նոր Տարին եւ Ա. Ծնունդը

Merry Christmas and Happy New Year
Montrose Tobacco Smoke Shop

We have all kinds of hookah products and vape products
For inquiries please call
(818)275-3919
2660 1/2 Honolulu Ave.
Montrose Ca 91020

Միջին Արեւելքի Հայկական Գաղութներուն Վիճակը ՍԵՐՐ ՊԱՐԳԵՒ ԴԱԻԹԵԱՆ

Միջին Արեւելքի հայահոծ գաղութները կազմուեցան որպէս հետեւանք Հայկական Յեղասպանութենէն ճողոպրած եւ փրկուած աքաղաղներու բեկորներուն: Աքաղաղներու ո՛չ կամքով եւ ո՛չ ալ փափաքով եղաւ անոնց հոն պարտադրուած բնակութիւնը, այլ եղաւ թուրք դահիճին ծրագրով ու գործով: Անոնց մէջ ամենահինը՝ Եգիպտոսի հայ գաղութը, որ Մեծ Եղեռնէն առաջ իսկ Պօղոս Նուպար Փաշայի մը պէս հսկայ մը ունէր եւ ուր Գահիրէն հայ կարգ մը մտաւորականներու հաւաքովայնը դարձած էր, տեւաթափի շրջան ունեցաւ անցեալ դարու վաթսուսական թուականներուն եւ այսօր հագիւ քանի մը հազար թիւ կը հաշուէ: Իրաքի հարուստ եւ բարգաւաճ հայ գաղութը եւս սկսաւ պարպուիլ Ֆէյսալ թագաւորի գահընկէցութեամբ 1958ին, իսկ անկէ ետք ալ՝ Սատտամ Հիւսէյնի բռնապետութեան դէմ մղուած պատերազմներու պատճառաւ: Հոն ալ այժմ քանի մը հազար է թիւը հայութեան: 1967ի վեցօրեայ պատերազմէն ետք, հայաթափ եղաւ Երուսաղէմը եւ կը գոյատեւէ այսօր իր պատրիարքարանի նեղ սահմաններուն մէջ: Լիբանանի երկարամեայ քաղաքացիական պատերազմին պատճառաւ՝ մէկ երրորդի իջաւ հայութեան թիւը հոն եւ Սուրիոյ ներկայ պատերազմական վիճակը անյուսալի կը դարձնէ հայաբոյր կեանքի մը վերադարձը այդ գաղութին մէջ:

Արաբական աշխարհի նասէրական ազգայնականութիւնը թէեւ օրհնաբեր շարժում էր տեղացի զանգուածներուն, որոնք կը յուսային թօթափել օտար պետութիւններու շահերուն ծառայող լուծը, սակայն եւ այնպէս, մեծամասնութեան ահաւոր հոսանքին առջեւ սարսափելու իրաւունք ունէին փոքրամասնութիւնները, որոնց հետ նաեւ հայերը: Այդ ազգայնականութեան հոսանքին որպէս արդիւնք եւ

անոր պատճառաւ մղուած պատերազմները արաբհրեայ եւ ԱրեւելքԱրեւմուտք կողմերուն միջեւ, պատճառ դարձան, որ մեծ թիւով հայեր Միջին Արեւելքը թողելով՝ գաղթեցին Աւստրալիա, Գանատա եւ Միացեալ Նահանգներ: Խոմէյնիական իրանեան յեղափոխութիւնն ալ (1979) պատճառ դարձաւ, որ իրանի հայահոծ գաղութը, իր դարաւոր հարուստ անցեալով, պարպուի եւ իսլամական նոր վարչակարգի մը հաստատումը այնտեղ՝ յառաջ բերաւ արեւմտեան աշխարհին կողմէնոր դաւի մը ծրագրումը, որուն գործադրութեամբ իրաքի Սատտամ Հիւսէյնը տապալեցաւ, սիւննի միջազգային դէմք եւ Լիբանանի վարչապետ Ռաֆիք Հարիրին սպանուեցաւ, արաբական զարթօնքի գարուն կոչուող շարժումը օգտագործուեցաւ, եւ սիւննի ու շիի համայնքներուն միջեւ կրօնական հակամարտութիւնը գործի դրուեցաւ:

Տակաւին հոն ապրող հայեր, որպէս Միջին Արեւելքի երկիրներու բնակիչներուն հետ տառապող տեղացիներ, անկասկած շուարած վիճակի մատնուած են: Հայկական կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու կոչերուն անսա՛ղ ու մնա՛լ իրենց երկիրներուն մէջ, որպէսզի պահպանուին մեր ազ-

գային կառույցներն ու արժէքները, շարունակուի հայապահպանումը սփիւռքահայ կեանքին մէջ, կա՞մ նետուիլ անորոշութեան գիրկը՝ գաղթելով դէպի ապահով, խաղաղ երկիրներ, ի սէր ընտանիքի ապահովութեան եւ զաւակներու լաւ ապագայի մը կարելիութեան:

Բոլոր տուեալները, դժբախտաբար, ցոյց կու տան, որ գոնէ մօտիկ ապագային պատերազմները պիտի շարունակեն աւերներ գործել Միջին Արեւելքի մէջ եւ վտանգել ու խանգարել կեանքը հոն ապրող ժողովուրդներուն: Իսլամական աշխարհի ովկիանոսին մէջ կան երկու արուեստական կղզիներ, որոնք ստեղծուած են Արեւմուտքին կողմէ եւ կը վայելեն անոր թիկունքն ու ապահովութիւնն շնորհող երաշխաւորութիւնը: Մէկը՝ Ֆրանսայի հնարքով ստեղծուած քրիստոնեայ արաբներու հայրենիքն է Միջին Արեւելքի մէջ եւ կը կոչուի Լիբանան, միւսն ալ՝ Անգլիոյ հնարքով ստեղծուած հրեաներու հայրենիքն է, որ կը կոչուի Իսրայէլ: Այս երկուքն ալ ունին մասնաշատուկ քաղաքական երաշխաւորութիւն Արեւմուտքին կողմէ՝ մնալու քրիստոնեաներու եւ հրեաներու հայրենիքներ: Հետեւաբար, Միջին Արեւելքի մէջ ապրող հայեր, որոնք

զանազան պատճառներով կ'ուզեն մնալ բնակիչները այդ երկիրներուն, լաւ կ'ըլլայ, որ անոնք փորձեն դառնալ հպատակներ Լիբանանի, ուր պիտի կարենան պահել ու պահպանել իրենց ներկայութիւնը որպէս քրիստոնեայ հայ: Երուսաղէմի պատրիարքարանն ալ պէտք ունի անշուշտ խիստ կարեւոր դեր կատարող հայ գաղութի հոն, որպէսզի պահպանուի մեր հազարամեակներու ներկայութիւնը:

Լիբանանահայութիւնը ունի եզակի քաղաքական իրաւունքներով երաշխաւորուած գոյավիճակ Լիբանանի մէջ եւ ունի իր յատուկ օրէնքներով ու կանոններով գործող ազգային իշխանութիւն՝ անձնական իրաւանց հարցերու նկատմամբ: Սուրիահայեր լաւ ըրին մեծ թիւերով Հայաստան տեղափոխուելով եւ անոնցմէ քիչերը, որոնք Լիբանան հաստատուեցան, լաւ կ'ըլլայ, որ Անթիլիասի կաթողիկոսութիւնը եւ իր հետ նախագահ Աունի հետ սերտ կապեր հաստատած կազմակերպութիւնները աշխատին, որ անոնք դառնան լիբանանեան քաղաքացիներ, որպէսզի ունենան բնակութեան եւ աշխատանքի իրաւունք՝ քրիստոնեաներու պահանջք ունեցող Լիբանանի մէջ:

Լիբանան, թէեւ փոքր ու աննշան ներկայութիւն ունի Միջին Արեւելքի մէջ որպէս հողատարածք, սակայն արաբական աշխարհին մէջ իր շփացած զաւկի հանգամաքով եւ իր աշխատարած սփիւռքի հզօր միջոցներով ու կարելիութիւններով, աշխատանքի օգտակար լաւ խարիսխ կը ներկայացնէ հայ սփիւռքին ու հայրենիքին: Ամէն գնով պէտք է զայն պահել, որպէս բաբախուն սիրտը սփիւռքի՝ իր համերաշխ ու միասնական օրինակելի գաղութով, ինչպէս նաեւ զանազան հաշիւներու չենթարկուող՝ սփիւռքահայութեան դատի պաշտպան կանգնող իր անվախ ու անկախ ձայնով:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

«Տօնական օրերուն առիթով սրտանց կը շնորհաւորենք «Մասիս»ի ողջ շրջանակը, մաղթելով ամէն բարիք եւ յաջողութիւն

Թող «Մասիս» շաբաթաթերթը Մասիս լերան ցման միշտ կանգուն մնայ »

ԽԱԶԻԿ ԴԱՆՈՅԵԱՆ

ԻՐԱՔԱՀԱՅ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ

Հայ Մտքի Պարտականություն և Պատասխանատվություն Ռ. ԿՈՐԻԻՆԻ

Նոր տարեմուտ ենք թեևակոխում՝ 2018 թիվ, հայեացքները այդ կողմն են ուղղում մտածմունքի մէջ ընկած, թէ ինչպիսի՞ն է լինելու տարին: Խնդիրը անձնապէս դիտարկելով դժուար թէ ստոյգ նախագուշակել, սակայն որոշ չափով մեր ծրագրաւորումներից եւ հաշուարկումներից է կախուած նրա որպիսութիւնը, երկրի մասշտաբով՝ կառավարութեան գործունէութիւնից՝ քաղաքականութիւնից: Այն ինչ 2017-ի եւ նրանից առաջ միջին արեւելեան երկրներում փոթորիկ բարձրացաւ կռիւներով, մարդասպանութիւններով եւ մարդկային զանգուածային բաղթերով յոյսեր չեն ներշնչում իրավիճակը հանդարտուի թուրքիայի կազմակերպած յարձակումների եւ յուզումների պատճառով: Թուրքիան շովինիստ (ազգայնամոլ) դեկավարութեան ձեռքբերումն է, նա թաքուն մտքեր է փայփայում իսլամի անունով վերականգնել օսմանեան կայսրութիւնը: Թուրքիան բնիկների կոտորածով եւ տարածքները բռնազրակելով է դարձել թուրքիա, յետագային անգլիացիներին արեւմուտքի եւ խորհրդային միութեան հայկական հողերի գիշումների եւ հովանաւորութեան շնորհիւ նա այսօրուայ տարածքային վիճակն է ստացել, իբր թուրքիան իրեն կարծում է հզօրագոյնը իսլամ աշխարհում եւ իրեն իրաւունք է սեպում իսլամական աշխարհը դեկավարելու, ուղտը երազում կտաւատի հունդ է տեսնում, թուրքիային խեղճացնելու ժամանակն է եկել, որովհետեւ նրա երազանքները վտանգաւոր են տարածաշրջանի համար:

Նոր տարի է սկսում, ընդառաջ գնանք ծրագրաւորումներով ի մասնաւորի սփիւռքի հայկական կազմակերպութիւնների եւ ընկերային ու մշակութային հաստատութիւնների, ցեղասպանութեան պահանջատիրութեան, սերունդների հայապահպանման եւ Հայաստանի հզօրացման քաղաքականութիւնը առաջ տանելու համար: Ինչ է իւրաքանչիւր հայի պարտականութիւնը եւ պատասխանատուութիւնը այդ կենսական հարցերի շուրջ:

Մենք դատ ունենք չլուծուած, մէկ ու կէս միլիոնից աւելի մեր ժողովուրդն է ցեղասպանութեան

ենթարկուել, հայրենիքն է բռնազրոււել, ջարդից մազապուրծ հայեր աշխարհով մէկ ցիր ու ցան Սփիւռք է կազմուել: Հայ ժողովուրդը արդարութեան պահանջատէր սպասում է ցեղասպանութեան ճանաչման եւ դատապարտման: Սփիւռքում քաղաքական կուսակցութիւնները դատը պահել են առկայծուն յաջողութիւններ արձանագրելով, շարունակութիւնը անգիշում ընթացքով պիտի առաջ գնայ, իւրաքանչիւր հայ իրեն պատասխանատու պիտի գգայ, մասալականութեան մօտ թէժ պահելու անխախտ կամքով ու նուիրումով: Այսքան երկար ճամբայ մեր նահատակներին հաւատարիմ ու պայքարով ձեռքբերումների հասել, սակայն դեռ վերջնական նպատակին անհաս աւելի բուռն աշխատանք ու պայքար է պահանջուում մեր ժողովուրդի արդար պահանջատիրութիւնը իրականացնելու համար:

Հայեացք նետելով մեր սփիւռքեան հայապահպանման, ցաւօք ձուլման վտանգի առջեւն ենք կանգնած, որը մեր սփիւռքեան հայութեան գոյութեան է սպառնում, սերունդների հայապահպանման կարեւոր ազդակներն ու միջոցներն են՝ մայրենի լեզուով խօսելու, գրելու, կարդալու, հայ մշակույթի արժէքներով դաստիարակուելու եւ ապրելու, որոնք հայ մնալու կենսական խնդիրներն են: Յաւօք հայկական դպրոցների պակասը, այն էլ որ կայ բարձր թոշակն ու տարբեր ծախսերը անձուկ ընտանիքներին խուսափել են տալիս զաւակներին արձանագրել: Նաեւ հայ ընտանիքների համախմբուած չապրելու պատճառով կտրուած հայկական շրջանակներից, անտարբերութիւնը սակաւ առ սակաւ տարածուում է: Էն հայկական դպրոցն էլ որ կայ ներս եւ մտնում, փոխանակ այնտեղ ուրախանալու տիրող հայ աշակերտներով, սակայն մտահոգուած թողնում հեռանում են: Մի շարք եկեղեցիներում պատարագի քարոզը կատարում է օտար լեզուով, պատճառաբանելով թէ շատեր հայերէն չգիտեն, հայոց եկեղեցու կրօնականը որ անտարբեր լինի վայն եկել է աշխարհականին: Պատարագին ամբողջութեամբ հայեր են, մի քանիսն էլ եթէ իրենց ծնողների պատճառով հայերէն չգիտեն, թող իրենց զօր գայ

որպէսզի գնան հայերէն սովորեն, մարդս ու թսուեն տարեկանում էլ լեզու է սովորում, ուր մնաց պատանին եւ երիտասարդը չսովորի, որովհետեւ մանկուց չեն ստիպել եւ պահանջել, երեսային գրկել մայրենի անուշ լեզուից, չեն իմանում ինչ որակում տալ... մեր մայրենին այսքան գեղանի տառերով, հնչիւնների համակարգով եւ հեշտ սովորելով, օտար ազգի լեզուաբանները հիանում են մեր լեզուի կանոնաւորութեամբ, հնչեղութեամբ եւ դիւրութեամբ սովորելուն: Անգամներ թաղման տեսակցութեան արարողութեան ներկայ եմ եղել, բոլոր ներկայ սգաւորները հայեր են, բացառեալ մի քանի օտարականներ, հանգուցեալի կենսագրութիւնը անգլերէնով է կարդացուում առաջնորդն էլ անգլերէնով է արտայայտուում՝ այն էլ ինչ ոգեւորութեամբ, ի՞նչ կ'ասեն սրան... Ծատ է գրուում եւ խօսուում Հայաստանի հզօրացման մասին, բայց չի ասուում այն ինչ ամենակարեւորն է, որն է կառավարութիւնը նախագահից սկսած անհրաժեշտ է նուիրուածութեամբ, հայրենասիրութեամբ, արդարութեամբ եւ ժողովրդասիրութեամբ ծառայեն իրենց երկրին խարդախներին ու օտարների ծառայութեան լծուած սգրուկներին հեռացնել եւ

սփիւռքում եղած մասնագէտ եւ ճանաչուած գործիչներ հրաւիրել ծառայելու երկրին: Այո՛, Հայաստանի հզօրացումը միակ ճանապարհն է հայ ժողովրդի գոյութիւն ունենալուն եւ արժանապարիւ ապրելու տարածաշրջանում իր հեռակայ ծրագիրներով: Իմ նուաստիս հաւաստմամբ եւ համոզումով ինչ կարողութիւններ ունեն սփիւռքը եւ Հայաստանը պիտի ուղղեն այս սրբազան գործին, ես կարծում եմ դարբերի տառապանքը, տանջանքը, չարչարանքը եւ կոտորածները պահանջում են մեզանից հզօրանալ: Հզօրացման անխախտ որոշումը պիտի լինի հայութեան կեանքի մեծ առաքելութիւնը, որը պատգամուում է ի վերուստ: Չեմ կարծում Աստուած հակառակ լինի տեսնելով մեր նախկին դարբերի տրտմալից ու տառապալից վիճակը:

Ահա այս մտածումներով ընդառաջ գնանք տօներին գիտակցելով որ խելամտութեամբ ծրագրուած կեանքը, լինի անձ թէ երկիր, ձախողութեան չի հանդիպի: Մաղթենք այս գալեցող տարում բոլորի կեանքում յաջողութիւններ լինեն, Արցախը անգիշում տարածքներով եւ Հայաստանը դէպի հզօրութեան ճամբան տանելու նպատակալացութեամբ:

Շնորհաւոր Ամանոր եւ Մ. Ծնունդ:

ԹՈՂ ԳԱԼՈՒՍԿ ԲԱՐԵԲԵՐ ԼԻՆԻ Ռ. ԿՈՐԻՆԻ

Ամանոր հիմ եւ նոր օրերի Մուտքը թող բարի լինի, Որ մտնում ես ամէն մի տուն, Խիմը ու ժպիտ թող լինի: Դու գալիս ես ճիշտ ժամին, Չես վրիպում ոչ մի տարի, Սարեր, ձորեր ու վիհեր Ծովեր, ովկիաններ անհուն Բուք ու բորան ու սառնամանիք Քեզ չեն վախեցնում երբեք, Գործն բարի անվեհեր Յաղթահարում ես ամէն տարեք: Ժամացոյցի թիք-թաք, թիք-թաքերով, Դափերի հարւածներով, Շեփուրների նուագներով, Ձանգերի դօղանքներով, Խանդավառ կանչերով Պերճ եղնիք զարդարւած Շողողուն ճրագներով պճմուած Երեխաներ շուրջ պար բռնած

Քեզն դիմաւորում հրապուրւած: Դու մարդ-եակ չես, որ շօշափւես, Դու մարմին չես, որ տեսնես, Դու մտային յիշողութիւն ես, Աււած ու գրւած պատգամ ես, Տոմարների հաշարկումով տարին է՝ որ բոլորում է, Քեզանով մորն է սկսում, Յունւար մէկով ես հռչակում: Ամանոր ես, բայց խորհրդաւոր, Քեզ խորհրդանշողն է կաղանդ պապէն: Նոր ես, սիրելի դառնաս, Տօն ես՝ ուրախացնես, Յրճուանքի եւ զուարճանքի, Գուրգուրանքի ու փայփայանքի, Նորութեան ու թարմութեան,

Շար.ը էջ 37

ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ
ՏՕՆԵՐՈՒՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԿԸ ՇՆՈՐՀԱԻՈՐԵՆՔ ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՆ ՈՒ ՀԱՄԱՅՆ
ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ՝
ՄԱՂԹԵԼՈՎ ՀԱՄԵՐԱՇԽ ՈՒ
ՆԵՐԳԱՇՆԱԿ ԲԱՐԵՔԵՐ ՏԱՐԻ ՄԸ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՍԵԴՐԱՔ ԵՒ ԱԼԻՆ
ԱՃԷՄԵԱՆ

ՄԱՍԻՍ - 2018

Իրական Պատմություն

Իմ Նոր Տարին Սովետական Բանակում
ՋԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

... Յունուարի 1, 1957 թվական: Արեւմտեան Ուկրաինայի Վիննիցա քաղաքից ոչ շատ հեռու՝ գորակայանի բուժական կենտրոն: Ես եւ իմ միակ հայ ընկեր Սողոմոնը պառկած ենք բուժկենտրոնում:

Ի՞նչպէս..., ո՞նց: Ի՞նչ պայմաններում էինք յայտնուել մենք այնտեղ: Յիշում էինք միայն այն, որ նախորդ գիշեր մերօրնց ուղարկած կոնեսակը վայելելուց յետոյ, գնացել էինք գիւղ «պակասը չրացնելու», ու մի լաւ հարբելուց յետոյ, բռնել էինք դէպի գորակայան վերադառնալու ճանապարհը: Այդքանը միայն, ուրիշ ոչինչ:

Պարզուով է, որ գիշերը ջոկատի տղաները նկատել են, որ մենք գորակայանում չենք եւ անհանգստացել են: Նրանք գիտէին, որ մենք գիւղ ենք գնացել, եւ, մտահոգուած՝ որոշել են մի քանի հոգով գնալ գիւղ՝ մեզ փնտրելու: Եւ ի՞նչ տեսել են, որ բաւական հեռու տարածութեան վրայ, ես եւ Սողոմոնը, համարեայ սառչած, գրեթէ անշնչացած վիճակում ընկած ենք ձեռն վրայ: Չգիտեմ ինչպէս, ինչ ճանապարհով, ազատելով մեզ ստոյգ վերջնական սառչելուց ու անխուսափելի մահից, բերել, հասցրել էին գորամասի բուժկենտրոն:

Հիւանդասենեակում երկուսս ենք՝ ես եւ Սողոմոնը: Երրորդ օրն առաւօտեան, սենեակ մտաւ մի կապիտան ու դիմեց բուժքրոջը.

Ի՞նչպէս է սրանց վիճակը..., արագացրէք բուժումը, ասել եմ չէ՞, որ գորակայանը տեղափոխուում է ուրիշ քաղաք:

Ընկեր կապիտան, ախր նրանք ջերմութիւն ունեն, ի՞նչպէս կարող ենք նրանց դուրս գրել: Այս մէկը, ցոյց տալով ընկերոջս, շարունակեց բուժքրոջը, այս մէկի վիճակը բաւարար է, կարծում եմ վաղը կարող է դուրս գրուել:

Իսկ միւսը, միւսի վիճակն ինչպէս է, նկատի ունենալով ինձ, հարցրեց կապիտանը:

Վատ է, շատ վատ է, թարախային անգինա է սկսուել նրա մօտ, ջերմութիւնն էլ չի իջնում:

Չգիտեմ, ինչ ուզում ես արա, վաղը կը գամ սրան տանելու:

Յաջորդ օրը Սողոմոնը գնաց: Ես նրան այլեւս չտեսայ: Բուժկենտրոնում միայն երկուսս ենք՝ ես եւ բուժքրոջը վալեան: Վերջինս,

հաւատարիմ իր կոչմանը, պարտաւոր է լինել հիւանդի կողքին: Մութն արդէն իջել է հորիզոնի վրայ: Վիճակս լաւ չէ: Վալեան անընդհատ շարժման մէջ է. Մէկ՝ դեղահաբ է տալիս, մէկ՝ փոխում է ճակատիս թրջոցը, մէկ՝ ջերմաչափն է դնում թեւիս տակ, մէկ էլ՝

Կարող ես մէկ ժամ առանց ինձ մնալ, պիտի քաղաք գնամ ու գամ, հարցրեց նա:

Իհարկէ կարող ես սիրելիս, գնա, եթէ անհրաժեշտ է:

Դա, դա Գենրիխ, օչեն վաժնօ (այո, այո, Հենրիկ, շատ կարեւոր է):

Չգիտեմ, թէ որքան ժամանակ էի քնել, մէկ էլ, ձեռքի նուրբ հպումով ինձ արթնացրեց վալեան:

Դէ, դէ՞, վեր կաց Հենրիկ, նստիր անկողնում, տե՛ս, տես թէ ինչեր եմ բերել քեզ համար, ուրախ, պայծառացած, մեծ գործարած մարդու հրճուանքով ասաց նա, հիմա դու կը տեսնես, թէ ինչպէս եմ քեզ բուժելու:

Այս ամէնն ասելիս, վալեան մահճակալի կողքի աթոռին էր շարում մէկ շիշ օղի, մօտ քսանհինգ սանտիմետր երկարութեան երշիկ, խաշած կարտֆիլ, գլուխ սոխ, թթու վարունգ եւ՝ ամենակարեւորը՝ սեւ հաց:

Այս ամէնը ո՞րտեղից վալեայ...

Կարեւոր չէ Հենրիկ, կարեւորը՝ որ դու ոտքի ելնես: Վաղը՝ ինչ վիճակում էլ որ լինես՝ գալու են քեզ տանելու: Հիմա քեզ սնունդ է անհրաժեշտ: Հիմա բռնիր այս երշիկը եւ խմիր այս օղին, այս ասելիս, նա ալիւմինէ մեծ բաժակի մէջ լցրեց կէս լիտրանոց շշի պարունակութեան կէսը, գուցէ եւ աւելին, եւ հրամայեց.

Խմիր, խմիր:

Տեսնելով, որ ես տատանում եմ, չեմ ուզում խմել այդ գարշելի սամոգոնը (ճակնդեղի օղի), վալեան գրեթէ ստիպողաբար շրթունքներին հպեց օղով լի բաժակը.

Խմիր, քեզ ասում եմ խմիր, եթէ ուզում ես լաւանալ:

Ինչ ուզում է թող լինի, մտածեցի ես ու մէկ շնչով դադարկեցի այդ գոգեղի խմիչքը: Մի քանի րոպէ անց գայլի ախորժակ արթնացաւ մէջս: Սկսեցի ուտել, ի՞նչ ուտել՝ լափում էի՝ ինչ ընկնում էր ձեռքս: Անկողնուս ծայրին նստած

վալեան ցնծութեան մէջ էր:

Ա՛յ, հիմա գոյն եկաւ երեսիդ, թշերդ էլ կարմրել են:

Իսկապէս հիմա ինձ լաւ եմ զգում: Էդ անտեր օղին փրկեց ինձ, աւելի ճիշդ՝ դու փրկեցիր: Հիմա ցաւալին այն է, որ ես հնարաւորութիւն չեմ ունենալու գոհունակութիւնս ու շնորհակալութիւնս քեզ յայտնելու: Առաւօտեան կապիտանը ինձ տանելու է:

Ի՞նչ շնորհակալութեան մասին է խօսքը սիրելիս: Այս մի քանի օրերի ընթացքին ես նկատեցի, թէ դու որքան խելացի ես, որքան բան գիտես, ես ապշած եմ քո ռուսերէնի իմացութեան վրայ:

Մի գարմանայ վալեայ, ես նոյնիսկ ռուսերէն յօդուածներ ունեմ տպագրուած «Սովետական Մուզիկա» ամսագրում:

Ի՞նչպէս ես յայտնուել բանակում, էն էլ այնտեղ: Դուք չէք ծառայում, գէնք անգամ չէք տեսնելու: Ձեր վաշտը շինարարական է:

Իմ պատմութիւնն ուրիշ է, վալեայ: Ափսոս, էլ առիթ չի լինի իրար հանդիպելու:

Ո՞վ գիտի..., մեծ աշխարհ է..., ի՞նչ իմանաս:

Իմ աչքից չվրիպեց, իհարկէ, նրա խորամանկ ժպիտը, բայց ես ոչինչ չհասկանալ ձեւացրի, սպասելով յետագայ դէպքերին:

Վալեան հաւաքեց «սեղանը», եւ տեսնելով, որ խմիչքի ազդեցութեան տակ կոպերս սկսում եմ կամացկամաց տեղի տալ, ասաց.

Տեսնում եմ՝ քունդ տանում է, արի մէկ անգամ էլ չափեմ ջերմութիւնդ, այնուհետեւ՝ կարող ես քնել, իսկ ես գնամ թղթերս դասաւորելու: Ես էլ եմ վաղը չուելու, երկու օրից դասերս սկսուելու են:

Ի՞նչ դասեր, դու ինձ ոչինչ չես ասել այդ մասին:

Այո՛, դասեր, ես բժշկական ինստիտուտում եմ սովորում: Արձակուրդներս գալիս եմ գորամաս եւ որպէս բուժքոյր եմ աշխատում: Այնպէս որ, այս օրը մեր վերջին օրն է, բարեկամս..., իսկ հիմա՝ անուշ քուն ու բարի երազներ:

... Առաւօտեան լոյսը դեռ լրիւ չբացուած, վալեան կարգի բերեց թէ իրեն եւ թէ սենեակը ու անցաւ իմ դեղորայքներին: Այլեւս ջերմութիւն չունէի եւ իձ առոյգ էի զգում: Վերջին ասեղը սրսկելու պահին ներս մտաւ ծանօթ կապիտանը:

Հը՛, ինչպէ՞ս է հիւանդը վալեչկա, եկել եմ տանելու: Շուտ թղթերը տուր:

Չէք կարող տանել ընկեր կապիտան, նա հիւանդ է:

Ո՞րքան է ջերմութիւնը, նայելով նրա դէմքին՝ չես ասի, որ հիւանդ է:

Գրեթէ քառասուն, նրա մօտ թոքերի բորբոքում է...

Միեւնոյնն է՝ ես նրան տանելու եմ: Այնպէս որ ստորագրիր

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ
ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՍԱՀԱԿ ԵՒ ԱՆԱՀԻՏ
ԳԹՖԵԱՆ

Իմ Նոր Տարին Սովետական Բանակում

Թղթերը եւ տուր ինձ:

Ո՛չ կապիտան, ո՛չ, չեմ կարող որեւէ թղթի տակ ստորագրել, ես պատասխանատու եմ նրա առողջութեան համար:

Տեսնելով, որ չի կարող կոտրել վալեայի յամառութիւնը, կապիտանը գտաւ ելքը:

Լաւ, ես ձեզ երկուսիդ կը տանեմ քաղաք՝ Վիննիցա, հիւանդանոց: Վալեայ, դու հիւանդին կը յանձնես շտապ օգնութեան բաժնին: Մնացած կարգադրութիւնները ես կ'անեմ, լա՛ւ:

Ես կարկամել մնացել եմ: Ո՞րտեղից յօրինեց այս սուտը մեր աղջիկը: Ճիշդ է, մենք գիշերուայ ընթացքին պայմանաւորուեցինք շատ հարցերում, բայց այս ի՞նչ համարձակութիւն: Վալեան, իրօք խոստացել էր ամէն գնով ազատել տալ ինձ բանակում ծառայելուց: Ահ ու վախ չունէր մեր աղջիկը: Ամէն ինչ յստակ էր. Նա որոշել էր ամէն գնով իրենով անել ինձ:

Ես դեռ Երեւանում էի որոշել ի գին ամէն ինչի՝ հիւանդանոց ընկնել, եւ ահա, ինդրեմ՝ նախախնամութիւնն էր առաջնորդում ինձ դէպի իմ գերագոյն նպատակի իրականացմանը:

Փոքրիկ տնակ չի չեցնող մեքենայի թափքում ես եւ վալեան ենք, եւ կարող ենք ազատօրէն խօսել, կապիտանը նստել էր վարորդի կողքին: Անտանելի սառնամանիքի պատճառով ես ստեպ առ ստեպ վեր էի կենում նստած տեղից եւ տեղքայլ էի անում եւ, առանց որեւէ դիտաւորութեան, յաջորդ վայրկեանին նստեցի վալեայի կողքին, մինչ այդ նստած լինելով նրա դիմացի նստարանին:

Եւ յանկարծ՝ ահաւոր մի հարուածով նախապէս իմ նստած տեղի մասում, միւրճուեց ապրանքատար մի խոշոր մեքենայ ու մեր մեքենային հրեց մինչեւ ճամփեզր: Ես ու վալեան լայկուել մնացել ենք: Միայն երջանիկ պատահականութեամբ էի ես վեր կացել իմ տեղից, հակառակ պարագային Աստուած գիտէ թէ ինձնից ինչ կը մնար:

Բոլորս իջանք մեքենայից ու ի՞նչ տեսանք. սառցակալած ասֆալտի վրայ իրար բախուած մի քանի մեքենաներ: Հետագայ ճանապարհն անանցանելի էր: Ստիպուած էինք այդ սառնամանիքին քայլել մինչեւ յաջորդ խաչմերուկ, որտեղ կապիտանը կարգադրեց մի մեքենայ եւ դիմեց վալեային:

Դու այս գինուորին հասցրու հիւանդանոց, թող մի քանի օր մնայ այնտեղ, իսկ ես գնամ տեսնեմ ինչ եղաւ մեր մեքենան:

Լսում եմ ընկեր կապիտան, ուրախուրախ ասաց վալեան:

Մեքենայի թափքի մէջ դիմում եմ վալեային:

Հիմա իմ ճակատագիրը քո ձեռքին է վալեայ, դու պիտի այնպէս անես, որ ես երկար մնամ հիւանդանոցում: Մնացեալը թող ինձ վրայ: Յիշիր թէ ինչեր ասացի երեկ գիշեր:

Ես ամէն ինչ շատ լաւ չիշում եմ: Մեր հաղիպման առաջին իսկ վայրկեանից հասկացայ, որ դու շատ բան պիտի փոխես իմ կեանքում, թէեւ քեզ բերեցին համարեայ անգիտակից վիճակում: Եթէ մի կէս ժամ էլ պառկած քնած վիճակում մնայիր ձեան վրայ՝ բանդ բուրդ էր: Այսուհետեւ ի՞նչ է լինելու իմ վիճակը, դրա մասին դու չես խօսում...

Ի՞նչ պիտի լինի..., դու ինձ ազատել ես տալիս բանակից, ես էլ քեզ տանում եմ Երեւան...

Լաւ, ես քեզ հաւատում եմ: Ես այստեղի բուժքույրերի հետ լեզու կը գտնեմ: Նրանց ձեռքում շատ բան կայ: Նրանք են բժիշկներին գեկուցում հիւանդի վիճակի մասին եւ անալիզներ անում: Դու պիտի մշտապէս պառկած վիճակում լինես, քո ամէն մի քայլը հսկողութեան տակ կը լինի: Դու պիտի խաղաս, դերասանութիւն անես: Քեզ հանգիստ աշխատանք կ'առաջադրեն, չգայթակղուես: Իսկ ես ամէն ինչ կ'անեմ քեզ եւ մեզ համար: Մայրիկս էլ կ'օգնի մեզ: Ինքը լաւ պաշտօնի է եւ լաւ կապեր ունի:

Եղաւ այնպէս, որ մի օր բուժքույրն ասաց, թէ կանչուած եմ գլխաւոր բժշկի մօտ: Որքան որ չիշում եմ՝ Ալաբեկով էր ազգանունը, ազգութեամբ ազերի:

Լսիր Անասեան, դու էլ ես կովկասցի, ես էլ: Էդ քո բոլոր խաղերը ինձ ծանօթ են: Ես չեմ հաւատում, որ դու մշտապէս գլխիցաւ ունես, միգրեն:

Ի՞նչպէս չէք հաւատում, չէ՞ որ կայ բժշկական եզրակացութիւն:

Խելքիդ շատ զոռ մի տայ, եթէ ես ցանկանամ՝ յանձնաժողով կը հաւաքեմ եւ կ'ապացուցեմ, որ դու հիւանդ չես: Պարզապէս, մենք մի հողի ու ջրի մարդիկ ենք, չեմ

ուզում քեզ վատութիւն անել: Իսկ որպէս սիմուլեանտի (կեղծ, ձեւարար) էլ, կարող եմ նաեւ քեզ գինուորական դատարանի առջեւ կանգնեցնել:

Ո՞նց, ինչի՞ համար, ո՞ր մեղքիս համար, բարձրաձայնում եմ ես:

Ձէնճդ, լակոտի մէկը: Հիմա ինձ լսիր: Ես գիտեմ, որ դու չես ուզում ծառայել: Արի համաձայնուիր աշխատել ինձ հետ: Ինձ անհրաժեշտ է ունենալ քեզ նման մէկին, որը մշտապէս գնայ կենտրոն, դեղորայք ու անհրաժեշտ առարկաներ բերի հիւանդանոցի համար: Արանքում էլ փող կ'աշխատես..., ես կ'ասեմ թէ ինչպէս:

Շատ գրաւիչ առաջարկութիւն էք անում բժիշկ: Ես մեծ հաճոյքով կ'աշխատեմ ձեզ հետ, միայն թէ ինձ բուժելուց յետոյ, ասացի ես:

Տղայ ջան, ինչպէս տեսնում եմ, անօգուտ է քեզ համոզելը: Ինչպէս երեւում է՝ դու լաւ տեղեկացուած ես քո շինծու հիւանդութեան մասին: Քեզ մէկ շաբաթ ժամանակ, գնայ եւ մտածիր:

...Դարձեալ նախախնամութիւնն ինձ հասաւ օգնութեան:

Այդ օրերին Սովետական բանակը մտել էր Հոլանդարիա՝ հունգար ժողովրդի ազատատենչ ոգին արեան մէջ խեղդելու համար: Եւ, քանի որ Վիննիցա քաղաքը մօտ էր Հոլարիայի սահմանին, սովետական վիրաւոր գինուորներին բերում էին մեր հիւանդանոցը: Տասնեակներով անոտ, անձեռ երիտասարդ գինուորներ: Անբերեակալելի խառնաշփոթ իրավիճակ: Ո՞վ էր նայում տեղի հիւանդներին, որոնք ամբողջովին անուշադրութեան էին մատնուած: Ամենուր այս ու այն կողմ վազող բուժքույրեր, որոնց մէջ՝ մեր հերոսուհին՝ վալեան, որին մի կերպ կարողացայ տեղեակ պահել բժիշկ Ալաբեկովի հետ ունեցած հանդիպման մասին:

Դու մի անհանգստանայ, ամէն ինչ լաւ է ընթանում, բժիշկը ցայտոնտի մէջ է, տեսնո՞ւմ ես, թէ ինչ է կատարում, նա օրերով տուն չի գնում, հազիւ հասցրեց ասել վալեան:

Գրեթէ երեք ամիս հիւանդանոցում մնալուց յետոյ, 1957 թուականի առաջին օրերին եկաւ բաղձալի լուրը. «անբուժելի» հիւանդութեան պատճառով ես ազատոււմ էի Սովետական բանակում

ծառայելուց: Դժուարին, պրկուած օրերն աւարտուած էին, ուստի հնարաւորութիւն էր ստեղծուել ազատօրէն հաղորդակցուել վալեայի հետ:

Այսօր քեզ մեր տունն եմ տանելու, ասաց վալեան, միայն մայրս է, գիտես: Նա ամէն ինչ գիտի քո մասին: Առանց նրա հնարաւոր չէր լինի քեզ բանակից ազատել: Թող քեզ չթուայ, թէ դու՝ միայնակ կարող էիր քո հարցերը լուծել: Ամէն ինչ քո նպատակին ծառայեց: Իհարկէ մեծ դեր խաղաց նաեւ հիւանդանոցի այս քառասյին վիճակը եւ բժշկի գերծանրաբեռնուածութիւնը, մէկ էլ, մէկ էլ..., լա՛ւ, պէտք չէ, որ դու դա իմանաս..., այժմ եկ գնանք մեր տուն:

Ընթրիքն աւարտուելու վրայ էր, երբ հնչեց դռան զանգը:

Դու նստիր, ես կը բացեմ դուռը, անթաքոյց անհանգստութեամբ ասաց վալեայի մայրը:

Օ՞, այդ դո՞ւք էք, Անտոն Մարկիչ, այս ի՞նչ անակնկալ...

Ես չգիտէի, որ դուք հիւր ունէք, այն էլ գինծառայող, հիւրասենեակի մուտքին նկատել տուեց հիւրը: Դէ ի՞նչ..., ես չեմ ուզում անկոչ հիւրի դերում լինել, մանաւանդ որ շտապելու լուրջ պատճառ ունեմ:

Ի՞նչ էք ասում, ինչո՞ւ այդպէս արագ..., հա՛, մոռացայ ձեզ ծանօթացնել..., Հենրիկ, ասեմ որ Անտոն Մարկիչը վալեայի մարգիչն է:

Դէ լա՛ւ էլի, սիրելի մարգիչ, մի գնացէք, քիչ յետոյ թէ՛ կը խմենք միասին, մայրիկս էլ, որքան որ գիտեմ քո նախընտրած խմորեղէնն է պատրաստել, ասաց վալեան:

Ո՛չ, ոչ, ես պիտի գնամ, կը ներէք, որ անկոչ հիւրի նման խցկուեցի ձեր ընտանեկան յարկից ներս, առանց վալեայի եւ իմ կողմը նայելու՝ ասաց մարգիչը եւ արագօրէն հեռացաւ:

Մի քանի վայրկեան երեքս էլ լուռ էինք: Անձայն, իրար աչքերի մէջ էինք նայում: Յանկարծ, կարծես իրար ձէնձէնի տուած, երեքս միասին սկսեցինք փոթկալ: Համատեղ խնդուքի ձայնը աշխարհ էր բռնել: Ոչ մի կերպ չէինք հանգստանում: Առաջինը վալեայի մայրն էր, որ ըմբռնելով իրարդրութեան լրջութիւնը ասաց:

**ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ
ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԳ**

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ ՍԱՐԳԻՍ
**Middle Eastern &
European Cakes**
Delicious Pastry
For All Occasions
(Glendale, Anaheim & Pasadena)

Նոր Տարուան Մտորումներ Ինքնութիւն եւ Իրագործում Քրիստոնէական Կեանքի Մէջ

ԴՊԿՏ. ԶԱԻԷՆ Ա. ՔՅՆՅ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան գոյգ առիթներով հարկ է պահ մը մտածել մեր ինքնութեան մասին որմէ կ'անկախ իրագործում մեր կեանքի ընթացքին, երկուքն ըլլալով մեր անմիջական հեռանկարներու յաջողութիւններուն գիրար ամբողջացնող լրացուցիչները: Տարին արագ կը թաւալի եւ Սուրբ Ծնունդը կը վերանորոգէ մեր, շնորհընկալներուս, ջանքերը լարելու դէպի դրական իրագործում: Որքան ատեն որ մարդուս ինքնութիւնը կը զարգանայ ժամանակի ընթացքին, յոյս կայ որ այդ ընթացքը դէպի Աստուած առաջնորդէ գինք բարի ծրագիրներու իրագործումով, այսինքն իրական եւ ոչ թէական կամ ըզձական տեսիլքներով: Ինքնութիւնը ինքնահասարակ եւ յայտարարուած որակում մը չէ, այլ Աստուծոյ տրուած պարգև մը, իրողութիւն մը, եւ ապրելակերպ մըն է որ մարդս կը մղէ յարաբերելու եւ գործելու իր նմանին հետ՝ հակակշիռը միշտ յարգելով եւ պահելով երկուքին միջեւ:

Եթէ ոմանք անցնող տարիներու արժէքն ու ազդեցութիւնը մոռնալով չեն պահեր ինքնութեան գարգացումի այդ ընթացքը, հեռացած կ'ըլլան թէ՛ անցնող տարուոյն ընծայած բարիքներէն եւ թէ՛ գրկուած կ'ըլլան հաւատքի ու հաւատարմութեան վերանորոգ գորութեան: Այդ տեսակ մարդիկ կը վստահին միայն իրենց գիտցածին եւ կարողութեան վրայ, որոնք վաղանցիկ կ'ըլլան ընդհանրապէս, ու այդ ձեւով ալ ապացոյցը կուտան միակողմանի եւ քմահաճ գործելաճի մը:

Ինքնութեան ճանաչումը լաւապէս կը հասկնանք երբ կարդանք Յիսուսի ներթափանց խօսքերը իր տասներկու աշակերտներու ընտրութեան մէջ, քանզի անոնք պատահաբար չեկան միանալու խմբակին, այլ Տէրը ինք կանչեց իւրաքանչիւրին ինքնութիւնը ճանչնալով, նոյնիսկ մասնիչ աշակերտին ինչ ըլլալը գիտնալով՝ կանչեց գինք յանուն նախախնամութեան, քաջ գիտակցելով անոր բաժինը իր առաքելութեան նկատմամբ: Երբ Նաթանայէլ, օրինակի համար, թգենիի ծառին տակ կը նստէր, գիտնալով անոր ինքնութիւնը Փիլիպպոսի միջոցաւ Յիսուս գինք իր քով կանչեց, ըսելով «Ահա մարդ մը որուն մէջ նենգութիւն չկայ»:

Նաթանայէլ որուն անունն էր նաեւ Բարթողիմէոս, դարձաւ Հայաստան աշխարհի Առաջին Լուսաւորիչը՝ Թագէոս Առաքելի հետ, որոնց յիշատակը Հայ Եկեղեցին կը սօսէ Դեկտեմբերի սկիզբը:

Ինքնութեան իրագործում ընթացքին վրայ Արեւմտեան մեր թեմը եւ Հայ Եկեղեցին շնորհքը վայելեցին վերջերս Ամենայն Հայոց Տ.Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսին օրհնաբեր այցելութեամբ: Պահ մը վերանորոգուեցանք ու մեր քրիստոնէական եւ ազգային ինքնութեան ցնցում գագաթնք Նորին Սրբութեան եւ տանն աւելի Սրբազան Եպիսկոպոսներու բացառիկ ներկայութեան: Մեծով պգտիկով, յատկապէս հարիւրաւոր հայ աշակերտներու աչքերը, միտքերն ու երազները հայկականացան երբ Ամենայն Հայոց Հայրապետը տեսան, ոմանք առաջին անգամն ըլլալով:

Անգամ մը եւս փորձանքը հեռացուցինք մեր շրջանակէն գիտակցելով «Աստուծոյ Պատկերը» որով սկիզբէն շնորհագարդարդուեցանք, շանգիտացանք Աստուծոյ բարեբար առաջնորդութիւնը, վստահելով միայն մեր ուժերուն: Առանձին չմնացինք, ինչպէս վեհափառ Հայրապետը քանիցս յիշեցուց: Այս իրողութիւնը պարզ հարցումի մը ետին Յիսուս հաստատեց, ըսելով եթէ իր աշակերտները կ'ուզէին իրեն հետեւիլ կամ ոչ: Հայոց Հայրապետը ըսաւ «Հետեւեցէք անոր որ ունի յոյսի եւ լոյսի կեանքը որպէս Աստուծադիր օրէնք»:

Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան հրաւերն է զգաստ ըլլալ եւ լրջօրէն հասկնալ Քրիստոսի կատարած գործին հոգեկան ոլորտը ուր մարդ կրնայ տեսնել եւ գնահատել միտքի, զգացումի, կամքի, եւ գոյութեան փորձառութեան լիութիւնը: Եւ այդ լիութիւնը հիմք կը կազմէ մեր վերեւ կրկնած ինքնութեան եւ իրագործման լիիրաւ դրսեւորման: Միտքի, զգացումի, կամքի, եւ գործի հրաշագործ հանդիպման խաչմերուկին է որ մարդ պիտի տեսնէ Տիրոջ ճշմարիտ սէրն ու գուրգուրանքը՝ կեանքի եւ յարատեւ նուիրումի վերածուած: Չմոռնանք Աստուածադիր պատգամը՝ «Մարդ է որ գործէ գերկիր», յիշաւի անկրկնելի եւ անշրջելի պատգամ:

Նոր Տարուան սեմին մեր

ականջին թող հնչէ այն պատգամը թէ Քրիստոնէական հաւատքը երբեք դիւրահաւան կամ կախարդական ճամբայ չի քարոզեր կեանքի դժուարութեանց դէմ, այլ իր նուիրական խորհուրդով հիմնական հաւատքի ապահովութիւնը կը շնորհէ օգնելու մարդուն որ գիտակից որոշումներ առնէ՝ ճանչնալով Մարդացեալ Փրկչին միջամտու-

թիւնը մարդոց կեանքին մէջ: Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը մէկ խօսուն օրինակն է այս մեծ պատկերին, Աստուծոյ ուղղակի յարաբերութեանը ընդմէջ հայ աշխարհի, սկսեալ առաջին մէկ օրէն: Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը իրաւունքն ունի իր անհատականութիւնը:

ՏՕՆԱԿԱՆ ԳԻՇԵՐ ՆԵՐՍԷՍ Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

Տօնական գիշեր
Նոր օր, ամանոր,
Ինչ յուշեր, յուշեր
Թողեցի այնտեղ
Գեղու մշուշում,
Ի դձեր, երազներ
Մնացին կիսատ...
Թերի, անաւարտ...
Տօնական գիշեր,

Նոր օր, ամանոր,
Անցած յուշերս եմ
Փորում, փորփորում,
Տխուր ու մոլոր,
Փնտռում այս գիշեր,
Անցած, գնացած
Օրերս բոլոր՝
Ու նոր ամանոր,
Մի նոր ամանոր...

ԺԱՄԱՆԱԿԸ ԳԱՆՈՒՄՏ ԽԱՆԵՆՑ

Տի՛նկ-տա՛նկ, տի՛նկ-տա՛նկ,
Ժամանկը չի կանգնելու...
Տերեկները յաջորդում են
գիշերներին,
Եւ յաճախ էլ գիշերներին,
Եւ յաճախ էլ գիշերները
մնում,
Ու չեն անցնում...:

Շարժուենք, շարժուենք որ
չուշանանք,
Հասնենք կայարանին
Հասնենք պայծառ իմացութեան
Մեր շուրջ լինի միշտ լուսավառ,
Կեանքի ճամբին ու սրտից
սիրտ

Ժամանակը մեզ վիճակուած
Կարճ ու թանկ է,

Ծիածանը կապի կամար:
Տի՛նկ-տա՛նկ, տի՛նկ-տա՛նկ,
Ժամանկը կարճ ու թանկ...

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

**ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՊԵՏՐՈՍ ԵՒ ԼԵՆԱ
ԽՈՏԱՆԵԱՆ**

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ
ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՄՐՏԱԳԻՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԲՈԼՈՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ
ՄԱՂԹԵԼՈՎ ԱՆՈՆՑ
ԵՐՉԱՆԻԿ ՈՒ ԲԱՐԵՔԵՐ ՏԱՐԻ ՄԸ

VREJ PASTRY

PASADENA
626-797-2331

GLENDORA
626-914-1940

GRANADA HILLS
818-366-2526

Տ օ ն ա ծ ա ռ (Սօսի - Եղեւնի)

ՊՕՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ

Հողոտ արմատները իմ առաջ-
նեկ տղայիս նման պարոտրով փա-
թաթած մի փոքրիկ տնկի թեւերիս
վրայ պահած՝ վաղարշապատ քա-
ղաքից մայր ոստանի իմ տուն էի
վերադառնում: Կողքիս նստած ու-
ղեկիցս հարցրել էր գրկիս պինդ
պահած այդ ի՞նչ տնկի էի տանում:
«Սօսի»տնկի է՞» ասացի, «Նայի՛ր
նրա խոշոր տերեւներին, նրանք
դեռ կանաչ են, Վիշապաքաղ Վա-
հագն է նրա մայր տնկին բերել
«Հալկ Համաստեղութեան» իրենց
տաճարից: Արմինա աշխարհում
սրբազան ծառ էր սօսին, ծառերը
խաչեր էին: Սօսիները յախուռն
աճող հզոր ծառեր են, աւելի քան
2000 տարիներ ողջոյնում արեգա-
կի առաջին շողերի լոյսը, յիսուն
եւ աւելի մեթր բարձրանում դէպի
երկնի կապոյտ, ծիածանի հազար
լոյսերով երեսները ցօղում: Արմի-
նա-Հայաստան աշխարհի Տարօն
գաւառի՝ «Աշտ-կրակ» - «Աշտի-
շատ» ոստանին մօտիկ՝ սօսի ծառի
անտառակ եղել, որտեղ համով
ջրով աղբիւրակ բխել: Սրբազան
էր նաեւ նրա ջուրը, նրա ակուն-
քում Աստղիկ դիցուհուն նուիր-
ուած Վարդավառ տօնախմբել: Ար-
մին-հայեր, իրենց գաղթի ճանա-
պարհի երթին մատենաներ, բնօր-
րանի տնկիներ շալակած հասել
արեւելեան կողմն իրենց աշխար-
հի: Երկիր կորցրած Արմին-Հայ մի
արորդի, Վաղարշապատի իր այգու
հողի կրծքին դրել իր հետ բերած
սօսի տնկին: Մեծացել էր այն,
դարձել երկինք ճախրող հակա
ծառ: Ծլել էին հողին ընկած նրա
սերմերը, տարիների ընթացքում
այս տնկիի չափ հասակ էին նետել
նաեւ ուրիշ տնկիներ:

Սօսի տնկին թեւերից վրայ
պահած քայլում էի Հայոց մայր
ոստանի գլխաւոր պողոտայով: Ոճ-
րագործ, անօրէն մարդկանց անու-
նով էին այն կոչած եղել, փլուէլ
էին նրանց տիրած երկրի կարգե-
րը, հայեր իրենց «Ազգային Ժողո-
վում» պողոտան վերանուանել էին՝
արեւմտեան կողմն իրենց աշխար-
հի Տարօն գաւառի, Հացեկաց գիւ-
ղի, Վարդան քրմապետի որդու
անունով՝ «Մեսրոպ Մաշտոց Պողո-
տայ»: Մաշտոց, իրենց նախնիների
հին հաւատի «Աղօթագիրք» Մես-
րոպ, իր ցեղի մարդկանց գիր
տուէլ, նրանց մանչերին ուսուցա-
նել, դարձել թարգմանիչներ, մատ-
ենաներ յօրինողներ, «Անյաղթ»
փրկստփաներ: Մեսրոպի գրեր՝ 36

սպառազէն գինուորներ, իրենց քաջ,
«Ազնուագոյնը Հիւսիսային Ժողո-
վուրդները» ցեղի յարատեւութեան,
նրա յաւերժ լինելիութեան ար-
հաւտչեան են: Արմին-հայերի նախ-
նիները արդեօք գիր ունեցե՞լ էին,
ստոյգ չէ այն: Նրանք իրենց քաջ
գործերը գրել էին քարերին, Ժայ-
ռերին՝ Ժամանակի Ասորերէն սե-
պագիր գրերով, որը նրանց ատեն
գրելու ընդունուած կարգ էր եղել՝
ինչպէս Արամբէն խօսելն ու գրե-
լը, ինչպէս Հայոց անուշ թագաւոր
Արտաշէսի ու նրա թոռ՝ արեւելքի
արքաների-արքայ Տիրամանի Յու-
նարէն գրելը: Այդ պատճառ էր
սեփական գրեր չունենալը, Արա-
մագրի գրագիր Հայոց Տիր աստ-
ուածը առանց գրերի ինչպէս էր
գրել իր տիրոջ պատումները:

Մեսրոպի Մաշտոց պողոտա-
յով անցնող մարդիկ էլ հարցնում
էին այդ ի՞նչ տնկի էի տանում:
Արմին-հայերի նախնիների «Սրբա-
զան Սօսի Ծառի Տնկի», պատաս-
խանում էի: Սօսի ծառեր էին
ոստանի պողոտայի երկու մայթե-
րին: Նրանց ծանրացած ոստերը
իջել էին մայթերի վրայ, նրանց
լայն տերեւները շոյել այնտեղից
քայլող արմին սիրուն աղջիկների
ու տղաների վարսերը, հպել թա-
ղարիս փոքր տնկիի երեսին: Մայ-
թերի խոշոր-խոշոր ծառերը ամ-
րանը հով անում մայթերով անց-
նող արեւորդիներին, աշնան անուշ
հովիկները ծափ տալիս նրանց
գունատ տերեւների հետ, խշշոյնով

ընկնում թաղարիս տնկիի ու Հայ-
կի սերունդից արորդի տղայի սեւ
ու գանգրահեր իմ մագրի վրայ,
հազար գոյնի աշնանային պսակ
կապում ճակատիս: Սօսի ծառերի
ընկնող տերեւների մեղմիկ, անուշ
շշնչիւն էր, ո՞վ կարող էր վերծա-
նել այն: Աշտիշատի սօսեաց անտա-
ռակին նուիրուած Արմին-հայերի
իշքուհին-Անուշաւան արքան, Աշ-
տիշատի մեհեմանների քուրմերը,
անչափ անուշիկ քրմուհիները վեր-
ծանել էին այն: Մի անարգ մարդ
փլել էր իրենց հին աստուածների
պաշտամունքը, նոր հաւատի մար-
դիկ անգոր էին եղել վերծանելու
այն: «Մանուկ» սօսին գրկած,
մտել հայրենի երկրում պատած
տունս: «Դասընկեր» եղած կողա-
կիցս ուրախացել էր տեսնելով
Մանուկ» կանաչ լսօսին, նա էլ
ինձ հետ դուշմանից վրէժ լուծելու
«Լուսոյ Տաճար»-ում ուսում արել,
գիտէր սրբազան սօսի ծառի խոր-
հուրդը:

Թաղարում բուսահող լցրել,
բացել «Մանչ» սօսիի արմատնե-
րը, այն պահ տուել հայրենի հողին:
Հողն էի յաճախ քրքրում, ջրում,
կենդանանում էր, մանրիկ բողբոջ-
ներ էին պայթում: Ամէն գարնանը,
փոքրիկ սօսիի տնկիի թաղարը
տանս այգի տարել, որ «Արա
Աստուծոյ Գահ»՝ Արագած, լերան
գագաթից գարնանային ու աշնա-
նային հովիկները գային համբու-
րելու նրա երեսը, գարնան անձրե-
ւին նրա բողբոջների մանրիկ տե-

րեւները «Նար Ծովինար»-ի ջուրն
ըմպէին, ամրան տաքուկ ճառա-
գայթները անուշ համբոյր շաղէին
նրա երեսին, նրա լոյսով ժպտար,
նրա ջերմից գուարթանային կա-
նաչ-կանաչ բողբոջները: Սպիտակ
սրբիչով նրա դէմքն է շոյում, որ
հանգիստ շնչէր:

Գարուն էր, Արմինա-Հայաս-
տան աշխարհում, գարուն էր
բունկել, գարունն էր ծաղկել իմ
այգում, գարնանային կանաչ գգեստ
էր կապել այգիս, ծաղկել էր այգիս,
սպիտակ, վարդագոյն շղարշ կապել
այգիս, մեղուներն էին ծաղկունքի
նեկտարը, ու ծաղկափոշին տանում
իրենց տներ: Այգուս դիմաց կանգ-
նած Արայի լերան լանջերից ձիւ-
նոտ հովիկները այցի գալիս իմ
այգի, հազար-հազար գոյների ծաղ-
կունքի հետ պար բռնում: Պիտի
խենթանայի եթէ գարնանը այգիս
մտնէիր, պիտի խենթանայիր աշ-
նան մայրացած այգուս դիւթան-
քից: Եթէ այգուս արահետից անց-
նէիր՝ «Թարմաներ»-ից բազում
տեսակների խաղողի հուր պիտի
կաթէր արմենական լայնահուն ճա-
կատիդ: Չէ, չէի թողնի ձեռնբաց
դուրս գայիւր այգիիս դռնից, բուռ-
բուռ խաղող կը լցնէի գոգիդ,
արեւից շիկնած կարմիր խաղող:
Միւս գարնանը, «Արմենիա» խա-
ղողի խոշոր ողկոյզներով ու հա-
տիկներով տնկիները չէին ծլել,
աղաջուր էին լցրել նրանց արմատ-
ներին, դրկիցները անօրէն մարդիկ
էին, անհաշտ ընտանիքում, ան-
հաշտ մեր նկատմամբ, ինչպէս
հայրս փախաւ թուրքից, ես էլ իր
նման փախայ այդ ցածհողի անարգ
մարդկանցից: Յետոյ պիտի իմա-
նայի, որ հայրենի երկրում պատած
տունս «Նոր» տէրը սպաննել էր
այգին, հաւանոց դարձրել այգիս,
տան ետնամասում մենաւոր, մի
խոշոր ու բերքաւատ ամառային
տանձենի մնացել: Իմ ալեհեր տա-
րիների անչափ ցաւս եղել էր իմ
պատած տանս ու հրաշք այգիիս
օտարումը: Է՛հ, հայրենի երկիր
վերադարձած արորդի մարդ, այն-
պէս արեցին, որ երազածդ երկրից
նորէն օտարական դառնայիր: Մու-
սաների լերան տանս ու նրա պար-
տէզների հետ անհաս երազ մնաց
նաեւ Հայոց արեւելեան կողմն աշ-
խարհի պատած տունս, արարած
հրաշք այգիս, խաղողից կարմիր
գինի էի քամում, խմում, հարբում,
▶▶▶

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԵՒ ՎԱՐԳՈՒՀԻ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Տ օ ն ա ծ ա ռ (Սօսի - Եղեւնի)

մանչերիս հետ պար բռնում:

«Հակական Լեզոնի Կապո-րալ» Արմենակ հայրս տուն էր եկել, այգի ելել, տեսել թաղարի տնկին, մօտեցել, շոյել անոր դէմ-քը. «Սօսի է» կանչել էր, մի պահ հայեացքը հեռուներ յարած՝ թախ-ծոտ դէմքով կանգնել, ապա թէ՛

-Պօղոս, տղաս, յիշո՞ւմ ես Մուսա Լերան խրատըբէկ գիւղի գետակի ափի երկնամերձ սօսի ծառը, քսան չորս կտրիճներով հագիւ կարողանում էինք այն գրկել: Աւանդել էին, որ իրենց նախնի Տիգրան արքայի Սելեւկիս մայր ոստանը նուաճած գոլնդերի հետ եկած արմին-հայերը՝ երկրի սօսեաց անտառակի սօսի ծառից հատած ոստ բերել, տնկել գետակի ափին: Ծլել էր ոստը, բողբոջել, նրա ոստերը բարձրացել էին դէպի արեւ, լոյս քաղել, հզօրացել նրա կրակով, գնացել դէպի Վահագն աստուծոյ տիեզերական տաճար, որտեղից էլ արեւորդիները երկիր էին բերել իրեն: Հայոց նախնիների նման «Սրբազան» ծառ էին համարել նրան, բնի խորշում մոմ վառել: Վարդավառ, «Նոր Տարի» տօնախմբել նրա հովին: Նրա ստուերի ու կողքի սրճարաններում լեւրան լանջերի վեց գիւղերից լիքը մարդիկ էին լինում: Մուսա Լերան թունդ օղի խմում, հարբում, գոլարձանում, երգում, պարում էին: Գետի ձորակն էր թնդում կուտակուկան ու իրենց երկրի երգերի կանչերով, ատրճանակների պայ-թիւնների հրավառութեան լոյսը խայտում գետակի ջրերի վրայ, սիրում էին գէնք, սիրում էին կրակել, սիրում էին գէնք ճօճել թշնամու դէմ: Թմկահար Կիրակոսն ու Թոսուկեանն նուազածու եղբայրներն էին գալիս նրա հովին: Առասպելական Թմկահար Կիրակոսը զարկում էր թմբուկը, ուժգին զարկում թմբուկը, որի հնչիւնները գնում հասնում Տարօն աշխարհի փլած մեհեաններ, քանդուած բերդեր, շոյում նրանց ընկած վէմերը: Մենապարեր, շուրջ պարեր էին բռնում, իջնում գետակի ջրեր, ինչ փոյթ պաղ էր ջուրը, նրանց սրտերի ծովակներն էին տաք: Մենապար բռնելու համար Կիրակոսի ճակատին ոսկեղորմներ փակցնում, երգում «Հէլէ Հէլէ Նիննօ» եւ իրենց աւանդական երգեր՝

Մօ պէտք է պէտք,
Հուր հրացան գէնք պէտք է,
Երբ թշնամին ալ գայ,
Անոր վրայ յարձակիլ պէտք է:

Ահա այդպէս, յարձակեցանք թշնամու վրայ, հինգ յաղթական մարտերով ճակատեցանք նրա հետ, փախան, վերջին կուռին ոչխարներ ի հօտի նման քշեցինք հեռուներ, ափսոս չթողեցին կուռը շարունակէինք: Երկրում, արորդիները եթէ թշնամուն ատէին, թշնամուն չհնազանդէին, գէնք ճօճէին նրա դէմ՝ 100 տարի աշխարհին չէին ասի, որ սպանել էին իրենց: Եւ պայթում էին հարիւր-հարիւր ատրճանակներ, խրատըբէկ գիւղի մօտիկ Թուրք-Ալաուտի գիւղերի մարդիկ կարծել էին հայեր յարձակում էին իրենց վրայ: Իմ ու ուրիշ ահել-Չահէլների մենապարերին ծափ էիր տալիս, ատրճանակի զարկերից ընկած սօսիի գնդիկներն էր հաւաքում: Է՛հ Պօղոս, թախծոտ նայեց՝ սիրուն էր մեր երկիր, ասեց:

Հեռու ցուրտ երկրի երթից յոգնել էր հին տարուայ Չմեռ Պապը, ոստանը պատրաստում էր դիմաւորել Մանչ-Չմեռ Պապին: «Մեարոպ»-ի պողոտայով անցնող բազում արորդիներ «Եղեւնի» փոքր ծառեր գրկած շտապում տուն: Ես էլ մի «Եղեւնի» գրկած մտել տուն: Ուրախացել էին մանչերս, Անժել ասեց՝ «Պօղոս, կանաչ լոյս բերիր մեր տուն»: Իր խօսքը շարունակելով ակեղացել՝ «Պօղոս, ծառը բնութեան հրաշքն է, կանաչ փուռմ լեռներին, լանջ գարնան հետ գարուն դառնում, ծաղկում, մայրանում, չար ոգիներին տնից հեռու պահում»: Մայր ոստանը վառում էր Չահի սիրուն լոյսի նման:

Եղեւնին տեղաւորել էին տան մեծ սենեակում, մանչերս զարդարում էին այն, տարեմուտի տօնի խորհրդանիշն էր, հաւատում գալիք տարում բարիք բերէր իրենց: Տօնածառ եղեւնին վառում էր հազար ու մի լապտերիկներով, շողում գոյնգոյն նախշերի խաղալիքներով, արդեօք նախնիների ստուերները չէ՞ին իջել այնտեղ, այդ լոյսերի մէջ չէ՞ին ժպտում աստղերի լոյսով վառուած նրանց ակները: Տան նկուղից սօսի տնկիի թաղարը գրկած սենեակ բերել, տարել դրել լոյսերով վառուած եղեւնու կողքին: Մանչերիս բացատրել էի, որ իրենց ցեղի նախնի՝ «Նահապետ Հայկ»-ի, յաղթանակի տօնախմբութեան, Աստղիկ դիցուհու վարդավառի ու «Ամանոր» աստուծոյ պաշտամունքի օրը գնացել էին սօսեաց անտառակ՝ ունկնդրելու սօսի ծառի տերեւների մեղմիկ խշշոյնի ձայնից Աշտիշատի

քրմապետի գուշակութիւնները: Արմին-հայերի նախնիների մի թագաւոր, իրեն նուիրած եղել սօսեաց անտառակի սօսի ծառի պաշտամունքին: Մաղթել, որ Չմեռ Պապ, «Ամանոր» աստուած՝ նոր տարում անչափ բարիք, առողջութիւն, սէր, բարիք, երջանիկ մանկութեան վայելք պարգեւէին իրենց, տան այս փոքրիկ սօսի ծառի օրհնութիւնը իրենց հոգիներին, նախնիների ոգին սրտիկներին:

Քիրստոնէական հաւատը դաւանած Արմին-հայեր մարեցին իրենց «Ամանոր» աստուծոյ յուշը, նրա տօնախմբութեան արթնածոգու հրաշքը, իրենց ցեղի նահատակ բանաստեղծ պիտի գրէր՝ Սեռան բոլոր աստուածները, Իրենց բազմաբնույթ վրայ մամուռ կաճի, Անմահ եղար դուն միայն, Նման հողին ու կրակին:

Արմինա երկրում համատարած եղեւնու անտառներ չկային, «Նոր Տարուայ» տօնակատարութեան համար հեռու Ռուսաստանից եղեւնիներ էին ներմուծում, մեղք էին համարել հատանել իրենց փոքրիկ եղեւնիներին: Նոր տարուայ եղեւնու կողքին լինէին նաեւ սօսի տնկիի թաղարներ, ինչպէս արեւելքի մարդիկ «Նոր Տարուայ» տօնին որպէս խորհրդանիշ ծաղկած փոքրիկ ծառեր տուն բերում: Ժամանակի երթի ընթացքում՝ սովոր կը լինէին եղեւնու փոխարէն սօսին լինէր իրենց Ամանորի տօնախմբութեան խորհրդանիշ, Արմին-Հայ նախնիներ կը «Վերադառնային» հայոց տներ, միասին կը տօնախմբէին Ամանոր, օրհնութիւն կը լինէր տներում: Գերմանների երկրին են վերադարձում տօնածառի աւանդութեան սկզբնաւորումը: Քրիստոնէայ մարդիկ իրենց տներ բերած եղեւնի ծառեր էին զարդարել: Հայոց աշխարհից գերմանների երկիր հալածական եկած Պալիկեանների ուսմունքին հետեւորդ, քրիստոնէական եկեղեցու բարեփոխիչ՝ Մարտին Լուդերը, առաջին անգամն էր վարուած մոմեր կախել իրենց տան տօնածառին: Չմեռային մի գիշեր, տուն վերադառնալու ատեն՝ հմայուել եղեւնու ծառերի կանաչ ոստերի արանքներից շողշողացող աստղերի փայլատակումից: Այն իրենց տանը վերակենդանացնելու համար, մի փոքրիկ ծառ էր կանգնեցրել, նրա ճիւղերից կապել վառուող մոմեր: Առանձին երկրներ «Նոր Տարի»

տօնախմբում տարբեր ամիսներին ու օրերին, արեւելքի մի շարք երկրներում էլ ծաղկած փոքրիկ ծառեր տուն բերում:

Հռովմի «Պօղոս-Յովհաննէս Երկրորդ» պապն է սկզնաւորել Վատիկանի հրապարակում տօնածառ կանգնեցնելու կարգը: Ըստ նրա՝ այն դարձել Քրիստոսի ծննդեան արարողութեան մի մասը, համարուել Քրիստոսի խորհրդանիշը, դարձել նաեւ մարդկային կեանքի ցնծացման արտայայտութիւնը, իսկ նրա յարատեւ կանաչը անմեռ կեանքի նշանը: Այն համարել էր՝ «Կեանքի ծառ», յիշեցրել Քրիստոսի պատկերը, փայլփլող լոյսերով Քրիստոսի ծնունդը:

Լոյսերի մէջ ընկողմանած եղեւնի, մանչերս պտտել էին նրա շուրջ բոլորը, շոյել սօսիի լայն տերեւները, երգել՝

Տօնածառ ցան տօնածառ,
Ինչան սիրուն ես ու պայծառ

Մանչերս հարցրել էին, իրո՞ք Չմեռ Պապի կայ: Նրանց ասել էի, որ ուրիշ մանչեր էլ նոյն հարցում էին արել: Պատմել էի, որ Նիուեօք քաղաքի մի ընտանիքում նոր տարի էին տօնախմբելու: Ութ տարեկան Վիրճինա անունով իրենց աղջնակը հաւատացել էր, որ այդ գիշեր Չմեռ Պապը այցելութեան կը գար նաեւ իրենց տուն: Սակայն, նրա խաղընկեր աղջնակներ ու տղաներ իրեն ասել էին, որ Չմեռ Պապ չկայ: Տարակուսել էր, հարցում արել հայրիկին, որ արդեօք նա կա՞: Իրենց ընտանիքում սովորութիւն էր եղել որեւէ կասկածելի իրողութեան իսկութեան համար հարցում անել «New-York Sun» լրագրին, որի պատասխանը ընդունել էին որպէս ճշմարտութիւն: Վիրճինիան որոշել էր լրագրին գրել Չմեռ Պապ-ի գոյութեան մասին: Հայրիկն էլ նոյն էր յորդորել, հաւատացնելով, որ լրագիրը ստոյգ պատասխան կը տար նաեւ իր այս հարցումին: Վիրճինիան նամակ էր գրել նոյն լրագրին.

«Ես ութ տարեկան եմ: Իմ փոքրիկ ընկերներից ոմանք ասում են Չմեռ Պապ չկայ: Հայրիկս ասում է, եթէ դու այն տեսնում ես «The Sun» լրագրում եմ ասացէք կայ՞ Չմեռ Պապ: Նրա նամակը հասել էր լրագրի Francis P. Church անունով երկարամեայ խմբագրին, որը հետեւեալ պատասխանն էր հրապարակել:

Շար.ը էջ 39

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

**SAHARA RESTUARANT
KRIKORIAN BROTHERS**

«Կ՛ուզեմ Հայրս Տեսնել»

ԴՈԿՏ. ՅՐԱՅՐ ԵՒԴԵՆԱՆ

Տարլին ինը տարեկան աղջիկ մըն է: Կ'ապրի էլ Սալվատորի փողոցը քաղաքներէն մէկուն՝ Սան Վինսենթէի մէջ, ուր կը մասնակցէի միջեկեղեցական համագումարի մը եւ կը խօսէի Աստուածաշունչի ընկալումի տարբեր բնութագրումներուն մասին՝ անգլերէն լեզուով: Չնշմարեցի, որ խոմբին մէջ կայ նաեւ Տարլին, որ մեծ հօրը հետ եկած էր համագումարին:

Կէսօրուան ճաշի դադարին մօտեցաւ ինծի եւ անգլերէնով ըսաւ. «Կ'ուզեմ հետդ անգլերէն խօսիլ, քանի որ դպրոցը կը սորվիմ, եւ լաւ կ'ըլլայ, որ վարժութիւն ընեմ»:

Միտեցի համարձակութիւնը եւ սկսայ հետը գրուցել՝ հարցնելով իր եւ իր յաճախած դպրոցին մասին: Ուզեցի գիտնալ, թէ ինչ են իր հետաքրքրութիւնները դպրոցը աւարտելէ ետք: «Ի՞նչ կ'ուզես ընել դպրոցը աւարտելէ ետք»:

«Կ'ուզեմ հայրս տեսնել», եղաւ իր արագ եւ կտրուկ պատասխանը:

Տարլին՝ խարտեաշ մազերով եւ անուշիկ ժպիտով, իր հաստատ համոզմունքը տուաւ ինծի: Քիչ մը շուարած էի եւ չէի գիտեր, թէ ինչպէ՛ս առնչել իր պատասխանը իմ հարցումիս: Տարլին չսպասեց, որ ես գարմանքս փարատեմ: «Հայրս երեք տարի է ի վեր Ամերիկա է, եւ գինք չեմ տեսած: Շատ հաւանաբար պիտի չվերադառնայ», ըսաւ ան ու աչքերէն սկսան հոսիլ մանկական անմեղ արցունքներ, որոնց մէջ կար հօրը կարօտը, բայց նաեւ՝ ընտանիք ունենալու ապահովութիւնը:

Տարլինի մայրը կ'աշխատի տեղական վարժարանի մը մէջ՝ իբրեւ վերակացու:

«Գիշերները կը վերադառնայ շատ յոգնած եւ ուժ չ'ունենար ինծի հետ ժամանակ անցընելու», ըսաւ աղջնակը: Արցունքները քիչ մը աւելի հոսեցան, բայց արդէն ես գինք գրկած էի, եւ ան կամաց-կամաց ապահովութիւն կը ստանար:

Տարլինի հայրը երեք տարի առաջ մեկնած էր Թեքսաս՝ Միացեալ Նահագներ, գործի աւելի լաւ պայմաններ ձեռք ձգելու եւ հոգալու համար իր ընտանիքին ապրուստը: Այս ալ էլ Սալվատորի ընկերային կեանքի, տնտեսական դժուար իրականութիւններէն մէկն է: Բայց կար նաեւ այլ երեւոյթ մը: Ան սպառնալիքներ ստացած էր տեղական «աւագակախումբերու» կողմէ, որոնք սպառնացած են իր կեանքին, եթէ ան իրենց մեծ գումարներ չտայ: Տարլինի հայրը, ճարահատ, փախուստ տուած էր Ամերիկա: Մէկ կողմէ իր ընտանիքի նիւթական ապահովութեան համար, բայց նաեւ՝ իր կեանքին... Այս էլ Սալվատորի իրական կեանքին տխուր երեւոյթներէն մէկն է...

Էլ Սալվատոր շատ գեղեցիկ երկիր մըն է՝ շրջապատուած լեռներով, որոնք հրաբխային են: Խիտ անտառներով ծածկուած է այս երկիրը. կը սկսիս մտածել, թէ արդեօ՞ք աշխարհի բոլոր ծառերը հոս մէկտեղուած են: Կարելի չէ չհամայնուիլ երկրին գեղեցկութեամբ եւ անգամ մը եւս չհամոզուիլ, որ Աստուծոյ ստեղծագործութիւնը իսկապէս «բարի» է եղած իր գեղեցկութեամբ:

Բայց այդ «բարիին» դիմաց գորաւոր կերպով կեցած է «չարը»...

«Հրա՛յր, պիտի խնդրէի, որ մինակդ դուրսը չըջագայլիս»: Փաւլոն է գիս խրատողը, մեր էլ Սալվատորի գրասենեակի երիտասարդ գործակիցս: «Մեր երկրին մէջ կը գործեն աւագակախումբեր, գորս մենք կը կոչենք Մարա, որոնք պետութեան մէջ պետութիւն հիմնած են եւ մեծ վտանգ կը սպառնան ժողովուրդին», ըսաւ ան:

Էլ Սալվատոր 1980-1992 տարիներուն անցած է քաղաքացիական պատերազմի դառն փորձութիւններու մէջէն, որուն ընթացքին արձանագրուած են բազմաթիւ մարդկային կորուստներ: Պատերազմէն ետք պետութիւնը, ըստ պատշաճի, չէ հոգացած ժողովուրդին՝ ընկերային-հոգեբանական դառն փորձառութիւններուն բուժում ապահովելու ծրագիրներ մշակելով: Եւ այսօր այդ վիճակները բարդացած են եւ վերածուած՝ «կողոպուտի, վալրագութեան եւ մահուան» իրականութիւններու, որոնք կը գործադրուին կազմակերպուած աւագակախումբերու՝ «մարա»-ներու կողմէ, որոնք ահ ու սարսափ կը սփռեն ժողովուրդի մէջ:

«Ամէն ամիս երեսուն հազար մարդ կը ձգէ երկիրը տարբեր ձեւերով,- փաւլոն է խօսողը: Սարդիկ կ'ուզեն աւելի լաւ կեանք ու ապագայ եւ հնարաւոր ամէն ձեւ կը գտնեն՝ դուրս ելլելու երկրէն»: Ու տակաւին, փողբերու եւ պատահիներու մաքսանենգութիւնը նոյնքան տարածուած է, որովհետեւ անոնք կը գործածուին մարաներուն կողմէ՝ սպանութիւններ եւ ոճիրներ իրականացնելու նպատակով:

Էռնեսթոն քսանհինգ տարեկան երիտասարդ մըն է, որ կ'աշխատի այն պանդոկին մէջ, ուր իջեւանեցի: Ան առեւտրական գիտութեանց ուսանող է տեղական համալսարանին մէջ եւ պանդոկին մէջ այս իր ըրած գործը քիչ մը նիւթական ապահովել է իր ապրուստին եւ ուսման ծախսերուն համար: «Մեր երկրին գլխաւոր մտահոգութիւնը անապահովութիւնն է», ըսաւ Էռնեսթոն: Ան համալսարանը աւարտելէ ետք կ'ուզէ դուրս գալ երկրէն՝ նոր կարելիութիւններ գտնելու նպատակով: Մինչ այդ Էռնեսթոն կարծես գտած է ապրելու ձեւը իր երկրին մէջ: «Երեւի պիտի հաշտուինք այս

կեանքին», ըսաւ ան՝ պզտիկ ու գոհունակ ժպիտ մը գծելով իր դէմքին վրայ:

Բայց այս երկու իրականութիւններուն մէջէն՝ բարիին, գեղեցիկին, եւ չարին՝ անապահովութեան եւ վալրագութեան, ապրեցայ երրորդ իրականութիւնը: Եւ այդ ալ հեռաւոր էլ Սալվատորի մէջ Արմենիա քաղաքն էր:

Երեւի քիչ մը զարմանալի, բայց նոյնքան ուրախանալի երեւոյթ էր, որ հեռաւոր էլ Սալվատորի մէջ կը մտնէի Հայաստան քաղաքը՝ առանց հայու... Իսկ անո՞ւնը: Էլ Սալվատոր կաթողիկէ երկիր է, եւ անոնք Արմենիա անունը տուած են՝ մեկնելով Աստուածաշունչի Նոյեան տապանի պատմութեան, որ կայք դրաւ Արարատ լեռան վրայ: Ճիշդ է, որ ոչ մէկ հայ կայ, բայց Արմենիա անունը տեսնել քիչ մը ամէն տեղ շատ լաւ ու հպարտանալիք գզացում էր: Բայց չուշացաւ «չար» գզացումը... Կրնա՞յ ըլլալ, որ կը հասնինք այն օրը, երբ պատմութեան մէջ միայն Արմենիա անունը կը մնայ եւ՝ առանց հայ մարդու... Որպէս հայկական իրականութիւն... Յար եւ նման էլ Սալվատորի Արմենիա քաղաքին...

Խոմբ մը եկեղեցական առաջնորդներու դիմաց կը խօսէի ընկերա-լեզուաբանական եւ մշակութային ու ազգային ինքնութեան գործօններուն եւ Աստուածաշունչի ընկալումի գործընթացին մէջ անոնց ունեցած ազդեցութեան մասին: Շատ տարբեր դիմագիծներ, իւրաքանչիւրը՝ իւրայատուկ իր ինքնութեանը մէջ, քով-քովի կեցած եւ կազմած են էլսալվատորեան ազգային մշակոյթը: Անպայմանօրէն հարց կու տաս, թէ ինչպէ՛ս կազմաւորուած է այս ժողովուրդը: Ո՞ւր եւ ե՞րբ անոնք միաձուլուած են իրարու հետ եւ կազմած՝ այս նոր ինքնութեամբ երկիրը: Կան սպանական գաղութատիրութեան գործած աւերները: Եւ թէ ինչպէ՛ս նոյն այդ գաղութատիրութիւնը «վերացուցած» է երկրին ազգագրական ու ցեղային ինքնութիւնը, եւ որուն յաջորդած է շատ մը ժողովուրդներու հոսքը դէպի նոր երկիր: Եւ այս հոսքին հետ՝ նոր ժողովուրդը:

Խօսեցայ հայ ժողովուրդին ու անոր պատմութեան, բայց նաեւ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

HEALTH CARE BILLING PASADENA

2017 Յաղթանակի Ու Նուաճումներու Տարի Հ.Մ.Ս-ի Համար

Հ.Մ.Ս.ի Վարչութեան անդամները
Չախէն աջ ոտքի՝ Կարո Լաչինեան, Յարութ Կիւտէեան, Վարդան Գոճապապեան
Չախէն աջ նստած՝ Յովիկ Ռզեան, Գալուստ Տրտրեան, Սագո Գալթաքճեան եւ Յովիկ Լաչինեան

2017 տարին Միացեալ Նահանգներու Լոս Անճելոսի շրջանի մեր սիրելի Հ.Մ.Ս-ի ֆութպոլի խումբերուն համար եղաւ յաջողութեան ու նուաճումի տարի: Երկու տարուայ ընթացքին 48 խաղերու մասնակցողներ, 11 անդամներէ բաղկացած զոյգ խմբակներով արձանագրեցին հպարտալի արդիւնքներ, դրոշմելով յաղթանակի լուսաւոր էջեր Հ.Մ.Ս- պատմութեան արխիւներուն մէջ:

Ամերիկեան լիկերու եզրափակիչ խաղերուն առաջնակարգ հանդիսացան 3 անգամ իսկ երկրորդութեան տիրացան 4 անգամ, գրաւելով Ամերիկացի եւ Ամերիկահայ ֆութպոլաստի հանրութեան ուշադրութիւնը:

Ֆութպոլի կողքին Հ.Մ.Ս-ը ունի պասքէթպոլի խումբ մը որ մասնակցած է 13 մրցումներու Կլէնտոյլ քաղաքի մէջ, գրաւելով Կլէնտոյլի լիկի առաջին տեղը:

Պատմական ակնարկ մը նետելէ ետք Հայ Մարմնամարզական Միութեան պանծալի անցեալին, հարկ է տեղեկացնել թէ Հ.Մ.Ս-ը հիմնուած է 1921-ին Սուրիոյ Հալէպ քաղաքին մէջ որպէս հայկական մարզական եւ սկաուտական սփիւռքայայ կազմակերպութիւն, որուն տարածաշրջանը եղած է զանազան երկիրներ: Իսկ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ ան հիմնուած է 1978-ին, հոս հաստատուած Հ.Մ.Ս.-ականներու ջանքերով: Հիմնելով սկաուտական կառոյցներ եւ մարզական խումբեր վոլէյպոլի, պասքէթպոլի եւ թեթիւ աթլէթիզմ ու ֆութպոլի խումբեր: Ան կրցած է խանդավառել ամերիկահայ երիտասարդութիւնը Հ.Մ.Ս-ի շուրջ պատրաստելով մարզասէր, հայասէր, միութենական ու ազգանուէր սերունդ մը:

Ներկայիս այս ասիւններուն վրայ Հ.Մ.Ս-ը կը շարունակէ իր առաքելութիւնը, պատմէի վրայ մնալով իր մարզական խումբերով եւ յաղթանակներով: Ան շատ բան կը պարտի իր ազգասէր անդամներուն ու հովանաւորող անձնաւորութիւններուն, որոնք նիւթապէս ու բարոյապէս կը սատարեն միութեան գոյութեան ու վերելքին թէ Լոս Անճելոսի մէջ եւ թէ Մայր Հայաստանի մէջ:

Այս առթիւ շնորհակալական խօսք Տէր եւ Տիկ. Վահան եւ Անժէլ Գազէգեաններու որոնք կը հովանաւորեն »Angel« ֆութպոլի առաջին խումբը:

Երախտագիտական խօսք Սահարա ճաշարանի տէրերուն Գօգօ եւ Կարօ Գրիգորեան եղբայրներուն, որոնք կը հովանաւորեն »Սահարա« ֆութպոլի խումբը:

Շնորհակալութիւն բոլոր օժանդակողներուն որոնց շնորհիւ քաջալերանքի աղբիւր եւ մղիչ ուժ կը դառնայ մարզասէր ու հայակերտ կազմակերպութիւններու ու միութիւններու սրբազան գործին:

ԱՄԻ ԱՄՐՍԷԼԵԱՍ

Հ.Մ.Ս.ի պասքէթպոլի «Սինանեան» խումբը

Հ.Մ.Ս.ի ֆութպոլի «Սահարա» (Sahara) խումբը

Հ.Մ.Ս.ի ֆութպոլի «Էնճըլ» (Angel) խումբը

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ Հ.Մ.Ս.Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հայկական Սպորտ-2017` 10 Գլխավոր Իրադարձությունները ԼՈՒՄԻՆԵ ՇԱՐԱԹՅԱՆ

2017 թուականին հայկական սպորտի 10 կարեւորագոյն իրադարձութիւնները:

1. Արթուր Ալեքսանեանը՝ աշխարհի եռակի ախոյեան

Հայկական սպորտը 2017 թուականին ունեցաւ աշխարհի եռակի ախոյեան: Օգոստոսին ֆարիզում կայացած աշխարհի առաջնութիւնում օլիմպիական ախոյեան Արթուր Ալեքսանեանը երրորդ անգամ իր մարզական կարիերայում նուաճեց աշխարհի ախոյեանի տիտղոսը: 98 կգ քաշային կարգում Արթուր Ալեքսանեանը ֆարիզի մրցադրոգում 5 փայլուն գոտեմարտեր անցկացրեց եւ նուաճեց ոսկէ մետալը:

2. Մաքսիմ Մանուկեանի անակնկալը՝ աշխարհի ախոյեանի տիտղոս

Մրցաշրջան-2017-ում փայլեց նաեւ յունահռոմէական ոճի ըմբիշ, 80 կգ քաշային Մաքսիմ Մանուկեանը՝ իր մարզական կարիերայում առաջին անգամ հռչակուելով աշխարհի ախոյեան: Աշխարհի ոսկէ մետալը կրծքին փայլելուց յետոյ նորընծայ աշխարհի ախոյեանը NEWS.am Sport-ի թղթակցի հետ զրոյցում պատմեց, որ իր յաղթանակը նուիրում է լուսահոգի հօրը:

3. Լեւոն Արոնեանը՝ աշխարհի կրկնակի գաւաթակիր

Թբիլիսիում անցկացուած շախմատի աշխարհի գաւաթի

խաղարկութիւնում (մասնակցում էր նաեւ աշխարհի ախոյեան, համաշխարհային դասակարգման առաջատար, նորվեգացի Մագնուս Կարլսենը) հայկական շախմատի առաջատար Լեւոն Արոնեանը (2802) 12 տարի անց դարձեալ հռչակուեց աշխարհի գաւաթակիր:

Արոնեանը աշխարհի գաւաթը նուաճեց Սեպտեմբերի 27-ին, իսկ երկու օր անց Սաղմոսավանքում կայացաւ նրա հարսանիքը:

Լեւոն Արոնեանը 2017-ը գնահատել է իր մարզական կարիերայի լաւագոյն տարիներից մէկը: Այս յաղթանակը Հայաստանի առաջատար շախմատիստին շատ հարկաւոր էր, քանի որ նա 2018թ. Մարտին Բեռլինում կայանալիք աշխարհի ախոյեանի հաւակնորդների մրցաշարի ուղեգիրը նուաճեց, ինչը նրա գերնպատակն էր այս տարի:

Չնայած Լեւոն Արոնեանի անհատական յաջող մրցելուցներին, այս տարուայ Եւրոպայի առաջնութիւնում տղամարդկանց Հայաստանի հաւաքականը յաջող հանդէս չեկաւ: Հայաստանի թիմը ձախողեց ԵԱ-ն եւ գրաւեց 14-րդ տեղը:

4. Յովհաննէս Բաչկովը՝ աշխարհի առաջնութեան պրոնզէ մետալակիր

Հայկական բռնցքամարտի առաջատար, 64 կգ քաշային Յովհաննէս Բաչկովի համար 2017-ը մարզական կարիերայի լաւագոյն տարին էր: Բռնցքամարտիկը Օգոստոսին Համբուրգում կայացած աշխարհի առաջնութիւնում նուաճեց պրոնզէ մետալ:

5. Յովհաննէս Բաչկովը՝ Եւրոպայի Ախոյեան

Հայաստանի հաւաքականի առաջատարը երկար տարիներ անց Հայաստանի համար նուաճեց Եւրոպայի առաջնութեան ախոյեանի տիտղոսը: Յունիսին Ուկրաինայի Խարկով քաղաքում կայացած բռնցքամարտի Եւրոպայի առաջնութիւնում Յովհաննէս Բաչկովը առաջին անգամ նուաճեց ախոյեանի տիտղոսը: 7 տարի Հայաստանը չէր ունեցել բռնցքամարտի Եւրոպայի ախոյեան՝ Հրաչիկ Զավախեանի յաղթանակից յետոյ:

6. Սիմոն Մարտիրոսեանը՝ Եւրոպայի առաջնութեան ոսկէ մետալակիր

Ծանրամարտի Հայաստանի հաւաքականի առաջատար, Ռիո-2016-ի փոխախոյեան Սիմոն Մարտիրոսեանը Ապրիլին Խրուաթ-իայում կայացած ծանրամարտի Եւրոպայի առաջնութիւնում նուաճեց ախոյեանի տիտղոսը՝ երկամարտի 414 կգ (184+230) արդիւնքով:

ԵԱ-ում 20-ամեայ օլիմպիական փոխախոյեանը նուաճեց նաեւ պոկում ու հրում վարժութիւնների ոսկէ մետալները: Սիմոն Մարտիրոսեանը Խրուաթիայում 17 կգ-ով հետ թողեց արծաթէ մետալակիր, բուլղարացի Վասիլ Գոսպովիչին:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿ. ՄԻՆԱՍ ԵՒ ՍՈՆԱ ՄԱԼՃԵԱՆ

Հայկական Սպորտ-2017` 10 Գլխավոր Իրադարձությունները

2017թ. Եւրոպայի առաջնութիւնում մետալներ նուաճեցին նաեւ օլիմպիական փոխախոյան Գոռ Մինասեանը՝ արծաթ, Ռուբէն Ալեքսանեանը՝ պրոնզէ մետալներ: Երկուսն էլ հանդէս եկան +105 կգ քաշային կարգում:

Եւս երկու պրոնզէ մետալներ նուաճեցին ծանրամարտի կանանց Հայաստանի հաւաքականից 75 կգ քաշային Սոնա Պօղոսեանն ու 90 կգ քաշային Տաթև Թակոբեանը:

2017-ի Եւրոպայի առաջնութիւնը Հայաստանի հաւաքականի համար նշանաւորուեց նաեւ Ռիո-2016-ի Օլիմպիական խաղերում արմունկի վնասուածք ստացած Անդրանիկ Կարապետեանի վերադարձով: Նա առաջին փորձն էր կատարում մրցահարթակում նոր քաշային կարգում՝ 85 կգ: Անդրանիկ Կարապետեանը ցոյց տուեց 5-րդ արդիւնքը:

Հայաստանի թիմի միակ մետալն էր Եւրոպայի առաջնութիւնում: Իսկ ազատ ոճայինների համար ԵԱ-ն յունահռոմէականների համեմատ աւելի «հարուստ» ստացուեց. Հայաստանի հաւաքականի գլխավոր մարզիչ Արմէն Մկրտիչեանի ղեկավարած թիմը հայրենիք վերադարձաւ 3 պրոնզէ մետալներով՝ Վալդիա Ֆրանգուլեան (61 կգ), Գրիգոր Գրիգորեան (74 կգ) եւ Լեւան Բերիանիձէ (125 կգ):

Եւրոպայի առաջնութիւնից յետոյ ազատ ոճայինների մարզչական շտաբում փոփոխութիւններ տեղի ունեցան. Օլիմպիական փոխախոյան Արմէն Մկրտիչեանը անսպասելի հրաժարուեց հաւաքականի գլխավոր մարզիչի պաշտօնից: Նրան փոխարինեց հաւաքականի մարզիչ Հաբեթնակ Կուրղինեանը:

Հայաստանի ըմբշամարտի ֆեդերացիայում այս տարի կեանքն այդքան էլ խաղաղ չէր. Ֆեդերացիայի նախագահի պաշտօնից հրաժարուեց գործարար Սամուէլ Կարապետեանը: Քանի որ նրան համապատասխան փոխարինող չգտնուեց, ֆեդերացիայի նախագահութիւնը ժամանակաւոր ստանձնել է Հայաստանի սպորտի նախարար Հրաչեա Ռոստոմեանը:

7. Ծանրամարտի Հայաստանի հաւաքականի որակագրկումը

Հայկական ծանրամարտի համար տարեվերջը անկումային էր: Եւրոպայի առաջնութեան փայլուն յաղթանակից յետոյ, բոլորն ակնկալում էի նաեւ աշխարհի ախոյանի ոսկէ մետալը տեսնել Սիմոն Մարտիրոսեանի կրծքին, բայց Սեպտեմբերի 30-ին Ծանրամարտի միջազգային ֆեդերացիան (IWF) հակադրականային կանոնադրութեան խախտումների համար Հայաստանին որակագրկեց մէկ տարով:

Հայաստանի հետ որակագրկուեց եւս 9 երկիր՝ նախորդ տարիներին դոպինգի 3-ից աւելի դրական պատասխան ունեցած հաւաքա-կաններին: Հայաստանը պատժուեց 2008 եւ 2012 թուականների Օլիմպիական խաղերում դոպինգ օգտագործելու պատճառով եւ զրկուեց աշխարհի առաջնութեանը մասնակցելու իրաւունքից:

Օրերս ծանրամարտի տղամարդկանց Հայաստանի հաւաքականի գլխավոր մարզիչ Փաշիկ Ալավերդեանը յայտարարեց, որ միջազգային ֆեդերացիան կը կրճատի Հայաստանի որակագրկումը եւ 2018-ի Մայիսից հաւաքա-կանները կրկին կը վերադառնան միջազգային մրցահարթակ: Այդ նոյն ժամանակաշրջանում որակագրկումից կ'ազատուեն նաեւ Հռիփսիմէ Խուրշուդեանն ու Տիգրան Մարտիրոսեանը, որոնք արդէն շուրջ 2 տարի զրկուած են միջազգային մրցաշարերի մասնակցելու իրաւունքից:

8. Արթուր Ալեքսանեանը՝ Եւրոպայի պրոնզէ մետալակիր

Մեղալաւատ 2017-ը շարունակեցին ըմբշները: Ըմբշամարտի Եւրոպայի առաջնութիւնում նախ՝ Օլիմպիական ախոյան Արթուր Ալեքսանեանի մասնակցութիւնը կասկածի տակ էր ծնկի վիրահատութեան պատճառով, բայց եւ այնպէս Արթուր Ալեքսանեանը դուրս եկաւ Սերբիայի մրցագորգ: ԵԱ-ում օլիմպիական ախոյանը նուաճեց պրոնզէ մետալ, որը յունահռոմէական ըմբշամարտի

9. Յարութիւն Սերդինեանը՝ Եւրոպայի Պրոնզէ մետալակիր

Տարին մարմնամարզիկների համար մեկնարկեց Եւրոպայի առաջնութիւնով, որտեղ 2016 թուականի Եւրոպայի ախոյան, աշխարհի առաջնութեան պրոնզէ մետալակիր Յարութիւն Սերդինեանը Ապրիլին նուաճեց պրոնզէ մետալ:

Այս տարուայ ԵԱ-ն այդքան էլ յաջող չստացուեց հայ մարմնամարզիկների համար՝ համեմատած նախորդ տարուայ, որտեղ Յարութիւն Սերդինեանը դարձել էր ոսկէ մետալակիր եւ եւս 3 մարմնամարզիկներ Եւրոպայի փոխախոյաններ: 2017-ի Եւրոպայի առաջնութիւնում Հայաստանի հաւաքականն ունեցաւ եզրափակիչի 4 մասնակից:

10. Ունիվերսիադա-2017. Սիմոն Մարտիրոսեանի, Գոռ Մինասեանի եւ Արթուր Թովմասեանի Ախոյան-նութիւնը

Թայուանում կայացած Համաշխարհային ուսանողական խաղերում Հայաստանը նուաճեց 3 ոսկէ մետալ: Իր մարզական կարիերայում երկրորդ անգամ Ունիվերսիադայի ախոյան դարձաւ մարմնամարզիկ Արթուր Թովմասեանը, որը հաւասարը չունեցաւ օղակների վարժութիւնում:

Հայաստանի համար ոսկէ մետալներ նուաճեցին նաեւ ծանրորդներ Սիմոն Մարտիրոսեանն ու Գոռ Մինասեանը: Սիմոն Մարտիրոսեանը Ունիվերսիադա 2017-ի ախոյան է դարձել երկամարտի 401 կգ, իսկ Գոռ Մինասեանը՝ 430 կգ արդիւնքով:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԹՈՎՄԱՍ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ ԵՒ ՎԱՀԱՆ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Փասատինայի Վարդերու Փառատօնին Հայկական Վարդասայլը Արժանացաւ Դատաւորներու Մրցանակին

Փասատինայի 128-րդ Rose Parade-ի պատասխանատուները յայտարարեցին որ, Յունուար 1-ին տեղի ունեցած Վարդերու փառատօնի ընթացքին մրցանակի արժանացած մասնակիցներու շարքին էր նաեւ հայկական վարդասայլը:

«Հայկական Արմատները» անունով Ամերիկահայերու վարդասայլը պարզեւատրուեցաւ Դատաւորներու Մրցանակով, իր բացառիկ կառուցուածքին եւ ազդեցիկ ներկայացման համար:

Փառատօնին ներկայ եղան աւելի քան մէկ միլիոն ժողովուրդ: Ան ուղղիղ սիւռուեցաւ Ամերիկեան հեռատեսիլի ալիքներով՝ Միացեալ

Նահանգներու տարածքին, ուր միլիոնաւորներ առիթը ունեցան տեսնելու հայկական վարդասայլը: Հաղորդավարները բաւական երկար բացատրութիւններ տուին վարդասայլի եւ հայկական մշակոյթի մասին:

Նախագիծը պատրաստուած էր Հայ-Ամերիկեան վարդասայլի Ընկերակցութեան խորհուրդի անդամ ձոննի Քանոնըի կողմէ, ներառնելով ծաղկող նուան ծառի վրայ գտնուող կնոջ կիսանդրին: Ան կը կրէր աւանդական հայկական գլխարկներ եւ հագուստներ, որոնք

զարդարուած էին մշակութային խորհրդանիշերով, մոմերով եւ գոյներով: Ընկերակցութեան խորհուրդի անդամ Մերի Տէր-Բարսեղեանի համաձայն, իրենք ուզած են աշխարհին ծանօթացնել հայ մշակոյթի մասին: «Փառատօնի այս տարուայ թեման էր, առանց ակնկալիքներու վերադարձնելը եւ մենք մտածեցինք հայ կնոջ մասին՝ մայրը, քոյրը, դուստր, որոնք միշտ հաւատարիմ են իրենց ընտանիքին եւ համայնքին առանց փոխադարձ ակնկալիքներու», - ըսաւ ան:

Այս պատճառաւ ընկերակցութիւնը ընտրած էր տեղական հայ համայնքէն կանայք, որոնք տեղ գրաւած էին վարդասայլի վրայ:

Անոնք էին՝ Հերմինէ ձանոյեան, որ բազմաթիւ մրցանակներ ստացած է իր հանրային ծառայութեան համար, Կրէյս Ստեփանեան, որ Քալիֆորնիայի Լոս Անճելըս համալսարանի ուսանողուհի է, Թելմա Ղազարեան Ալթուն, ծայրայեղ մարաթոնի մրցակից, ինչպէս նաեւ Ալին Տորեան, Ռամելա Մարգարեան, Սիլվա Մինասեան, Սիրվարդ Զիմայեան, Ալիս Պետրոսեան եւ Գարմէն Ազիսեան Լիպարիտեան:

Վարդասայլի պատրաստութիւնը տեւած է մօտ մէկ ամիս եւ մօտ 600 կամաւորներ հերթափոխութեամբ մասնակցած են վարդերու տեղադրման աշխատանքներուն:

ԹՈՂ ԳԱՆՈՒՍԿ ԲԱՐԵԲԵՐ ԼԻՆԻ

Շարունակուած էջ 25-էն

Նորոգման ու մաքրութեան,
Խորհուրդը դառնաւ:
Դու մուտք ես գործում ամէն
տնից ներս՝
Մեծահարուստների ապարանք-
ներ,
ճոխութեան ու շռայլութեան մէջ
մխրճուած,
Բեհեզներով ու մետաքսներով
հագնուած
Ապարանջաներ, ականջկիթներ
ու բրոշներ
Մատանիներ ու վզնոցներ
մարգարտեայ,
Զարդերով պճնուած որպէս
պուարիկներ,
Սեղաններ բարիքներով շռայլ:
Դու մուտք ես գործում ամէն մի
տնից ներս՝
Խրճիթներ անհրապոյր,
Հիւանդ ու անկար տնեցիներ,

Կարօտ հացի ու գուրգուրանքի:
Ոչ խինդ ու ուրախութիւն կայ,
Ոչ ժպիտ ու խայտանք կայ:
Ինչ կասեն սրան,
Մէկը կարօտ, միւսը յղիացած:
Դու մուտք ես գործում ամէն մի
տուն՝
Սգաւոր տնից ներս,
Հարազատ է կորցրել,
Տան հացբերն է մահացել,
Ցաւ է՝ վիշտ ու մորմոք...
Ինձ ասա՛, հէ՛յ Ամանոր,
Ինչո՞ւ այսպէս պիտի լինի,
Թող որ քո մուտքով ոչ մի տուն
Ոչ խեղճ լինի, ոչ անկեալ,
Ոչ սրտակից կորցրած լինի,
Ոչ տխրութիւն ու ցաւ լինի,
Գալովդ մխիթարանք եղիր,
Վիրաւոր սրտեր ամոքի,
Ամխղճին գուք տուր,
Թող կարեկից լինի,
Արեւահամ մարդ լինի:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԱՒԵՏԻՍ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Նոր օր է գալիս,
Նոր կեանք մեզ տալիս,
Բերք, բարի բերում,
Առողջ կեանք բաշխում...
Անուշ մանուկներ,
Նա ձեզ է փնտռում,
Սիրում է սրտանց Յոյսեր,
Գրչնչում...
Զիւն, անձրեւ բերում,
Կեանք տալիս հողին,

Ու պարարտ հողը
Մեզ բերք նուիրում...
Ողջոյն, Նոր Տարի
Բեր մեր աշխարհին
Ծով խաղաղութիւն, Սէր, եղբայ-
րութիւն...
Մայր Հայաստանին
Միշտ ամուր պահիր,
Որ եռագոյնը
Յաւերժ ծածանի...

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

ՏԻԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

ՄՐՏԱԳԻՆ ՇՆՈՐՀԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԲՈԼՈՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ
ՄԱՂԹԵԼՈՎ ԱՆՈՆՑ
ԵՐՉԱՆԻԿ ՈՒ ԲԱՐԵԲԵՐ ՏԱՐԻ ՄԸ

ՇՆՈՐՀԱԽՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ
ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԳ

ՏՕՔԹ. ԳՐԻԳՈՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ